UPPSALA UNIVERSITET

AKADEMISKA SJUKHUSET

Fotdiagnostik del II

Adel Shalabi MD, PhD

Akademiska sjukhuset, Uppsala

Disposition, del II

- *Hälsena*
- *Peroneus senorna*
- *Impingement*
- *Morton neurom*
- *Tarsaltunnelsyndrom*
- *Sinus tarsi syndrom*

Disposition, del II

- *Hälsena*
- *Peroneus senorna*
- *Impingement*
- *Morton neurom*
- *Tarsaltunnelsyndrom*
- *Sinus tarsi syndrom*

Achillessenan

- Tendinos
- Bursit
- Ruptur

Hälsenetendinos-bakgrund

- Hälsenebesvär är mycket vanligt
- Drabbar ffa medelålders, 2/3

  hos individer med hög aktivitetsnivå
- Den högsta incidensen av kroniska hälsenebesvär inträffar i intervallet

  35-50 år
- Vid en symptomduration > 3 månader, benämnes symtomen definitionsmässigt som kroniska
- Orsaken till smärtan i hälsenan är delvis oklar!

Anatomi-

- Lokalisation: Nedre dorsala delen av underbenet
- Normal hälsena är 11-26 cm lång
- 3 vadmuskelbukar bildar hälsenan: Soleus och mediala & laterala gastrocnemius

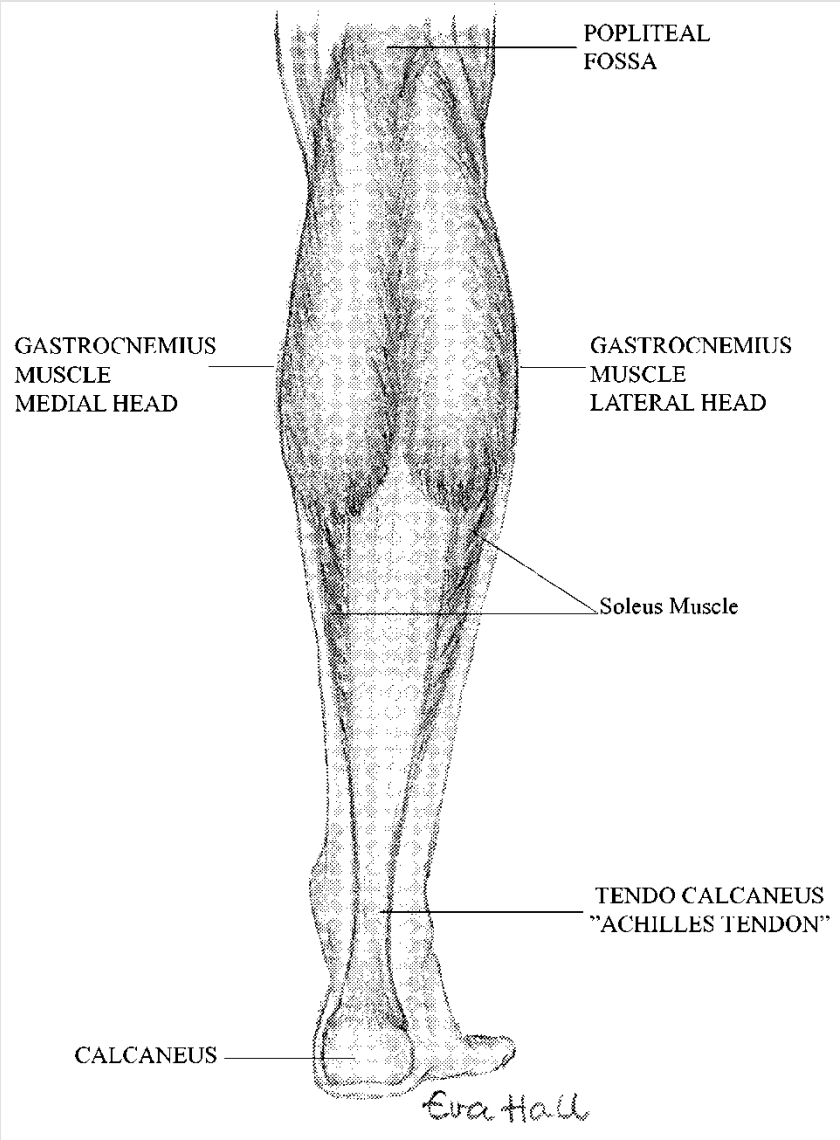

Patientpopulation

- Ömhet och tydlig svullnad 2-7 cm ovan infästningen
- > 3 månaders symtomduration

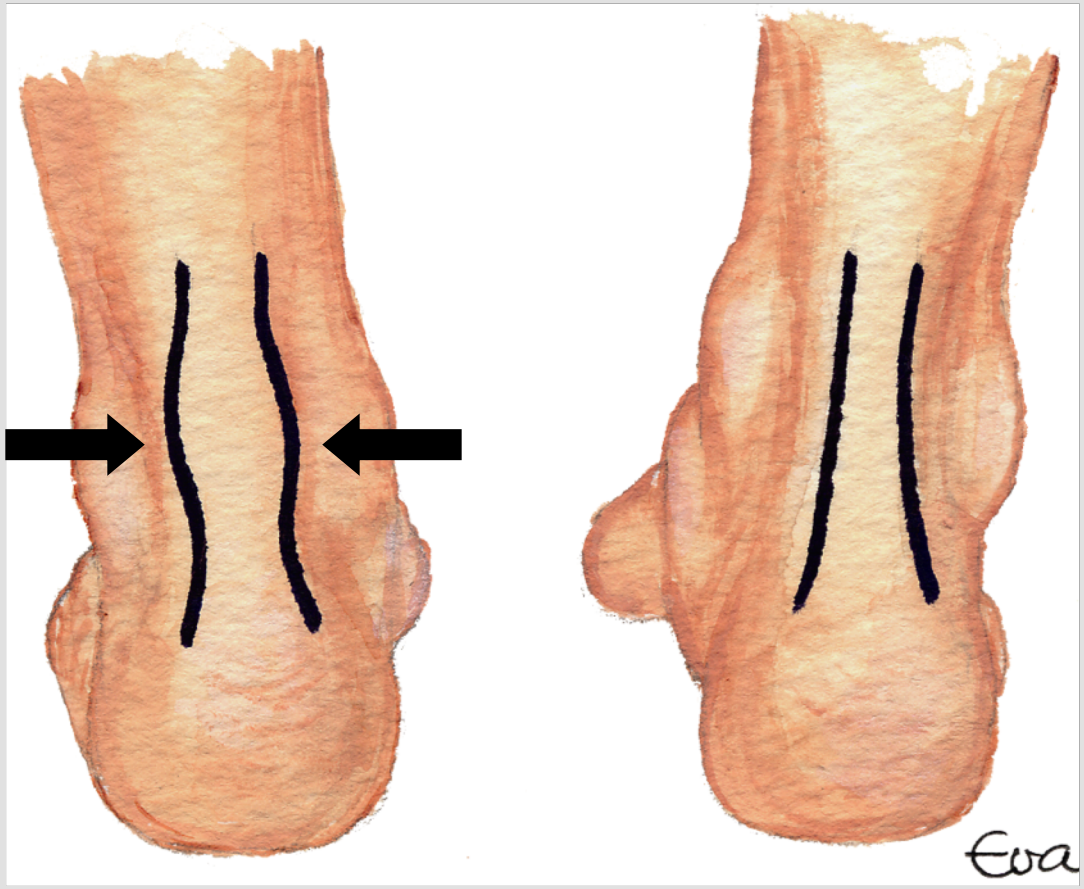

Patologi

Den kroniska sjuka senan uppvisar

ingen inflammation* utan snarare en reaktiv

förändring med bristande läkningsförmåga

*(Åström & Rausing 1997, Movin et al 1997, Shalabi et al 2002)

Patologi
Ultraljudsvägledd biopsi

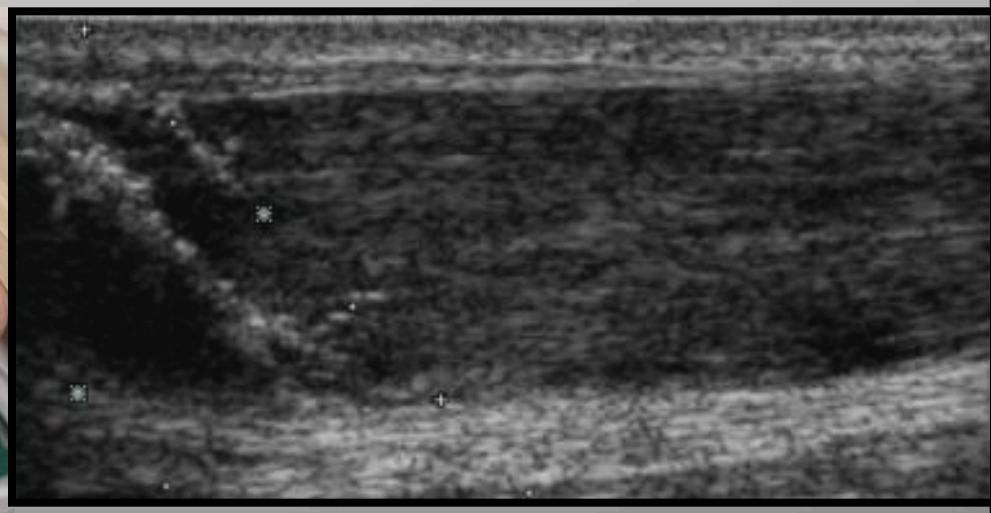

Patologi
Ultraljudsvägledd biopsi

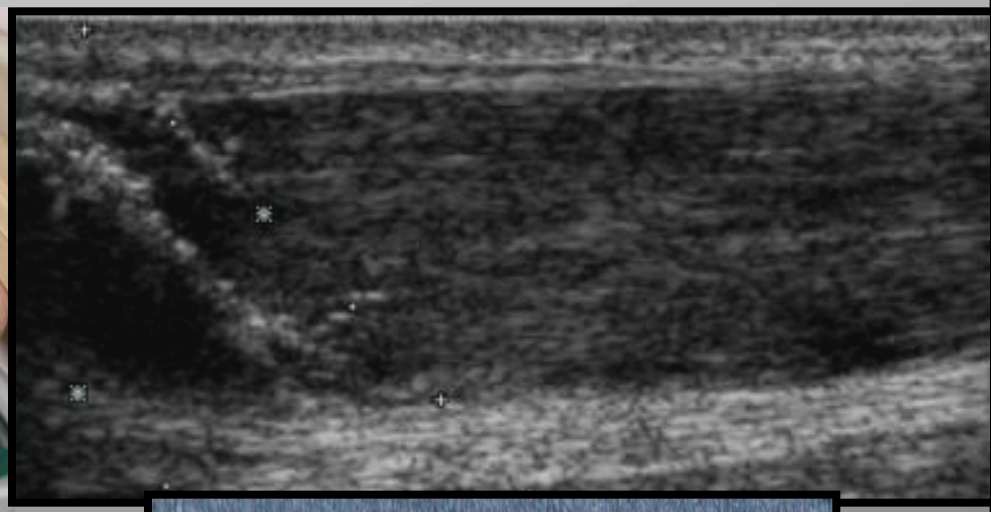

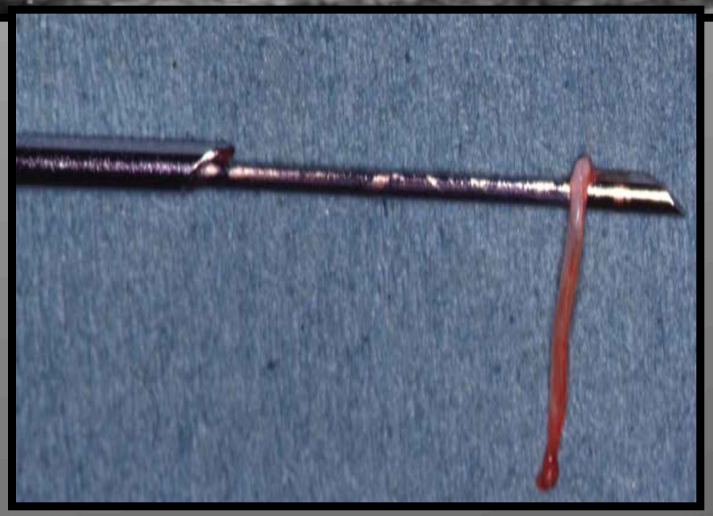

Histopatologi

- Fiberstruktur
- Fiberarrangemang
- Rundade cellkärnor
- Minskad kollagen färgbarhet
- Ökad celltäthet
- Ökad kärltäthet
- Fibros eller hyalinisation
- Ökad förekomst av interstitiella glykosaminoglykaner (GAG)

Histopatologi

- Fiberstruktur
- Fiberarrangemang
- Rundade cellkärnor
- Minskad kollagen färgbarhet
- Ökad celltäthet
- Ökad kärltäthet
- Fibros eller hyalinisation
- Ökad förekomst av interstitiella glykosaminoglykaner (GAG)

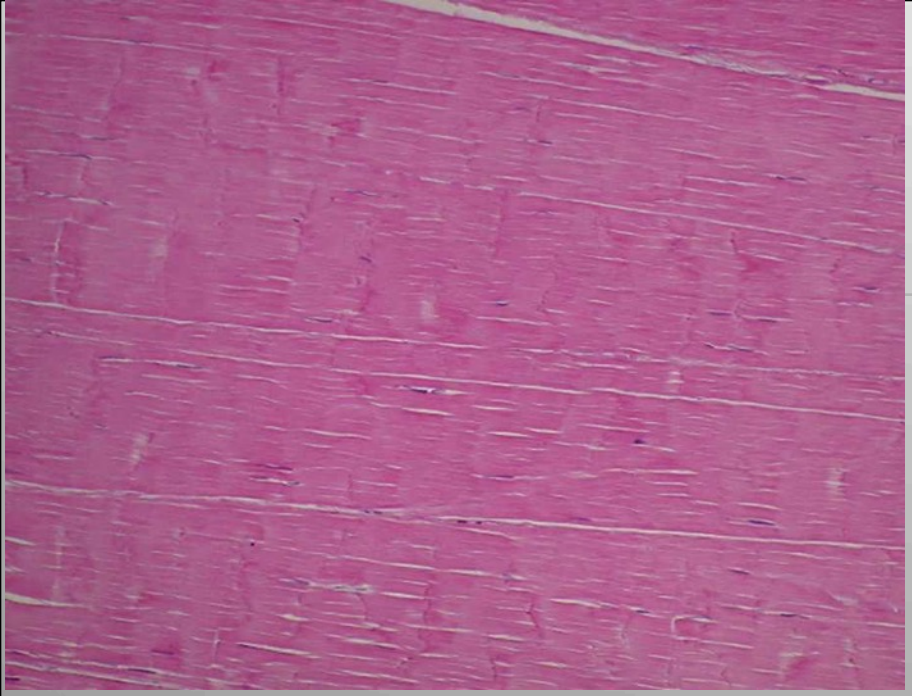

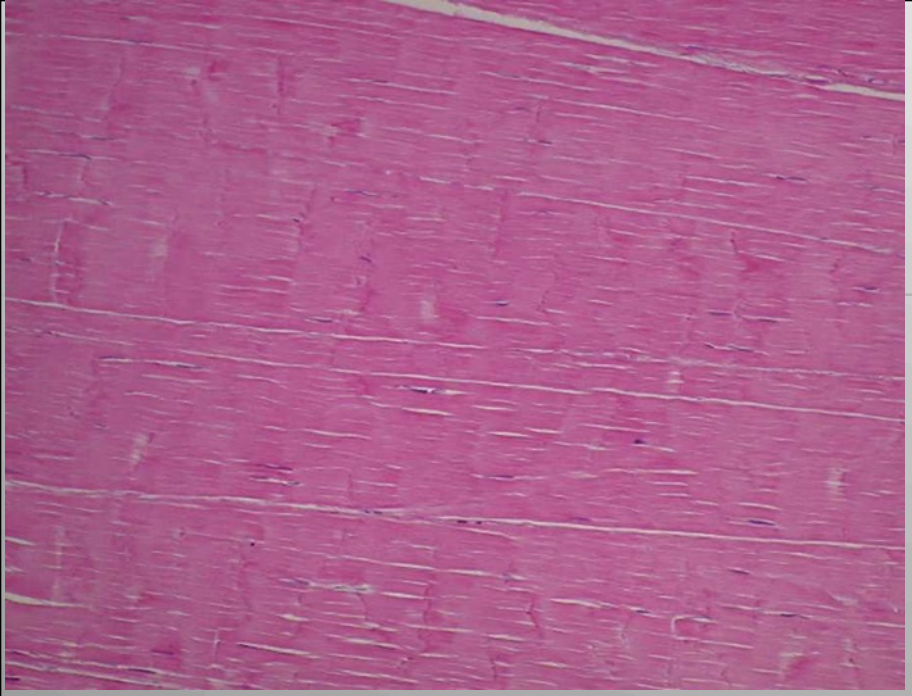

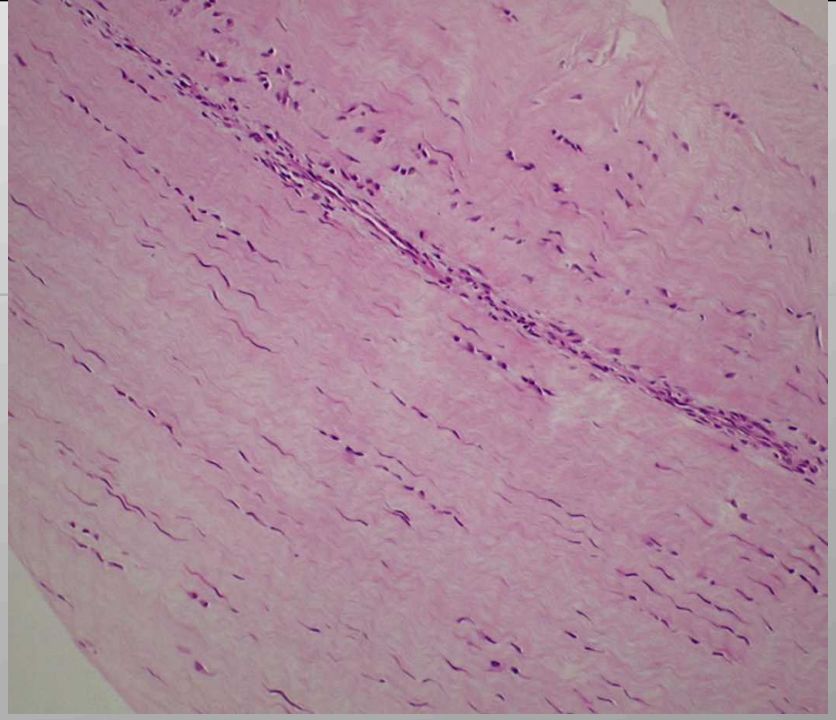

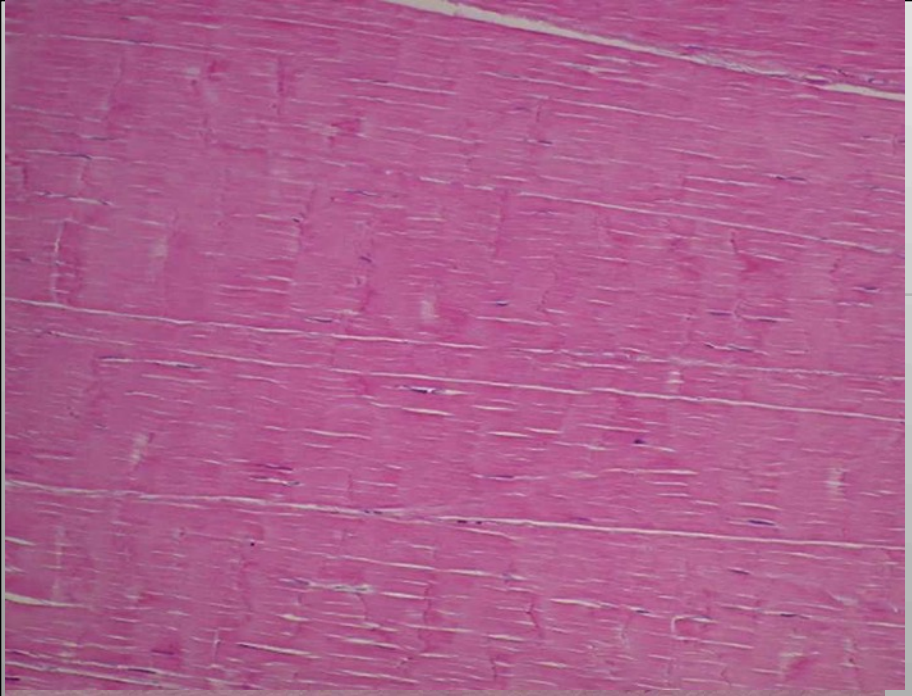

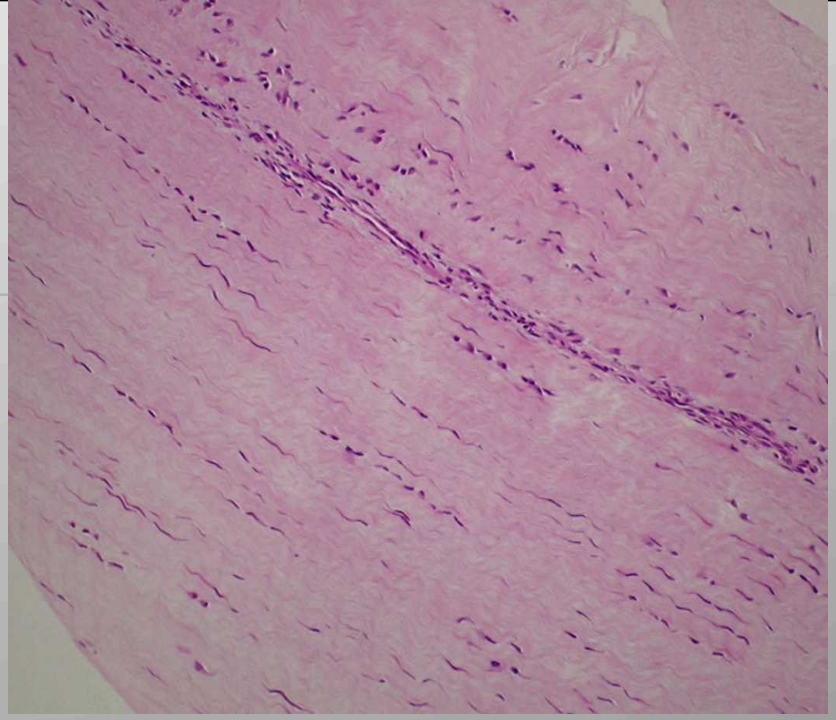

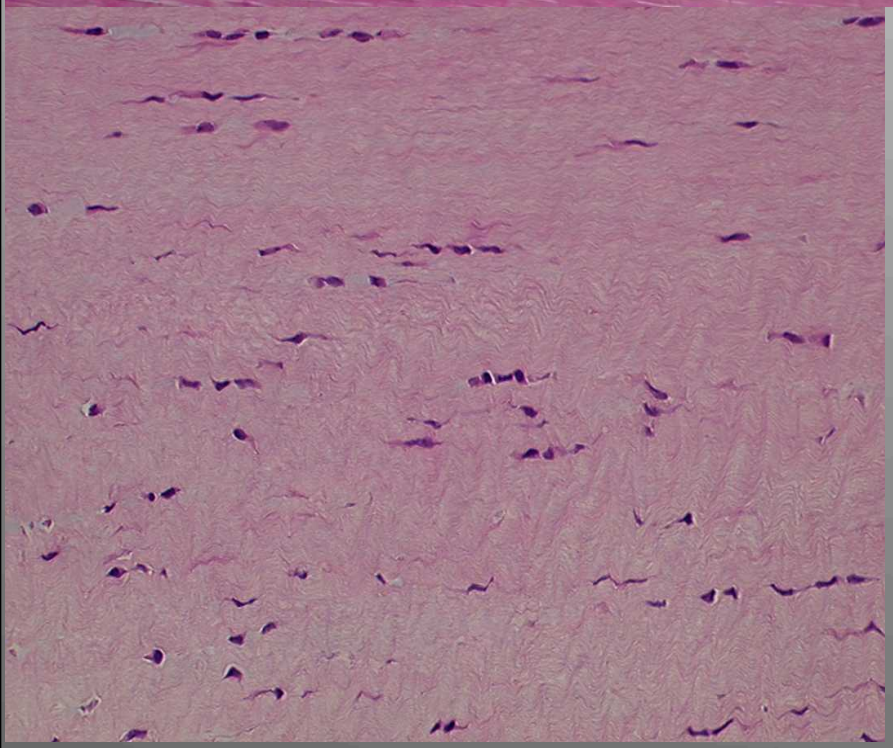

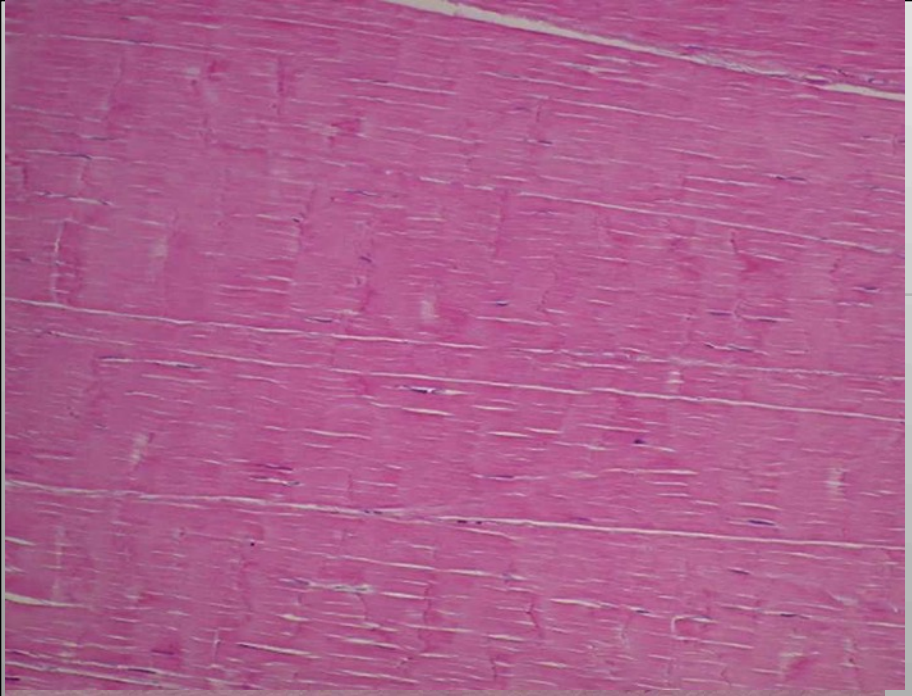

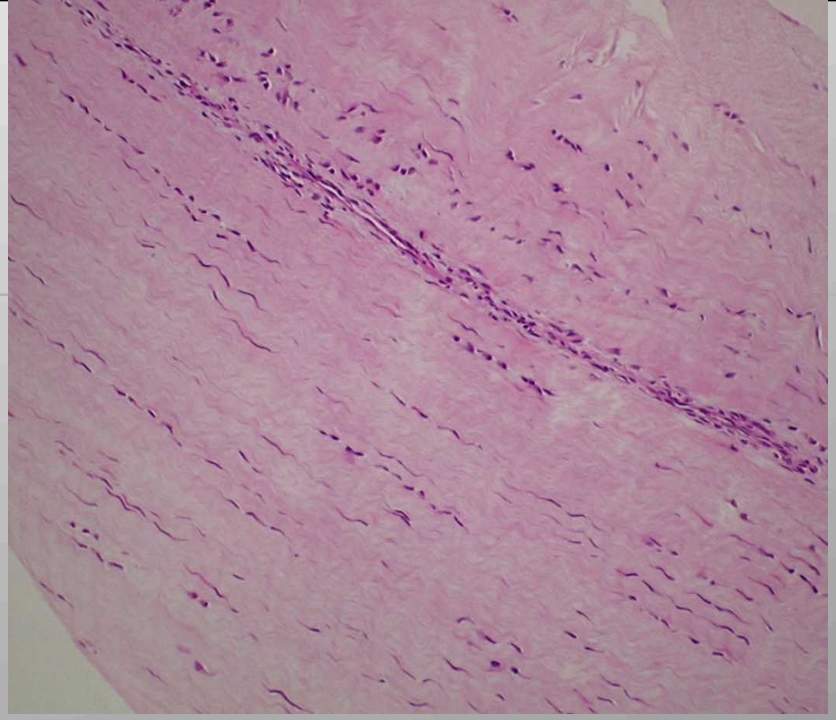

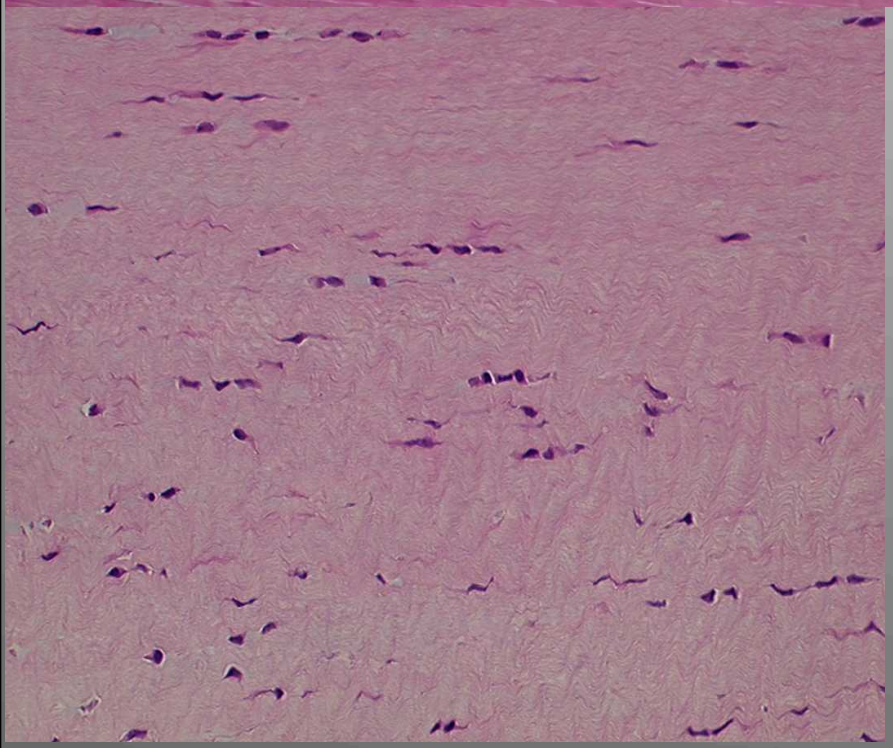

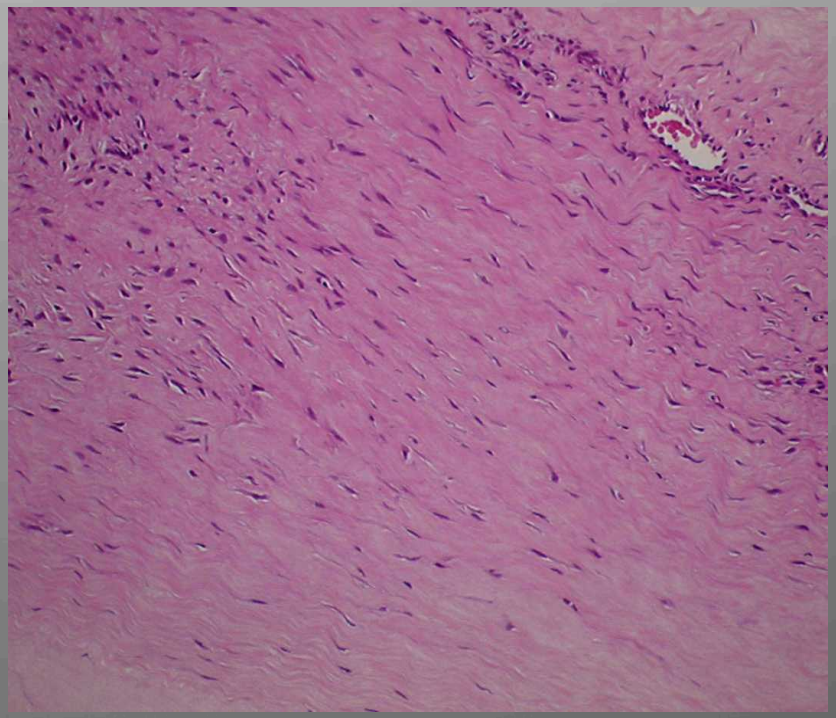

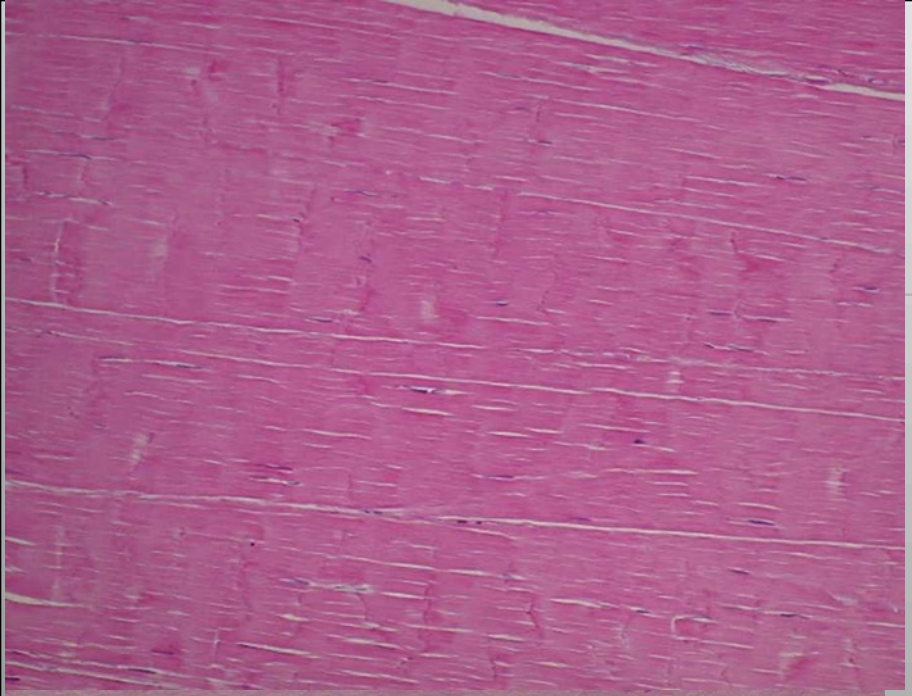

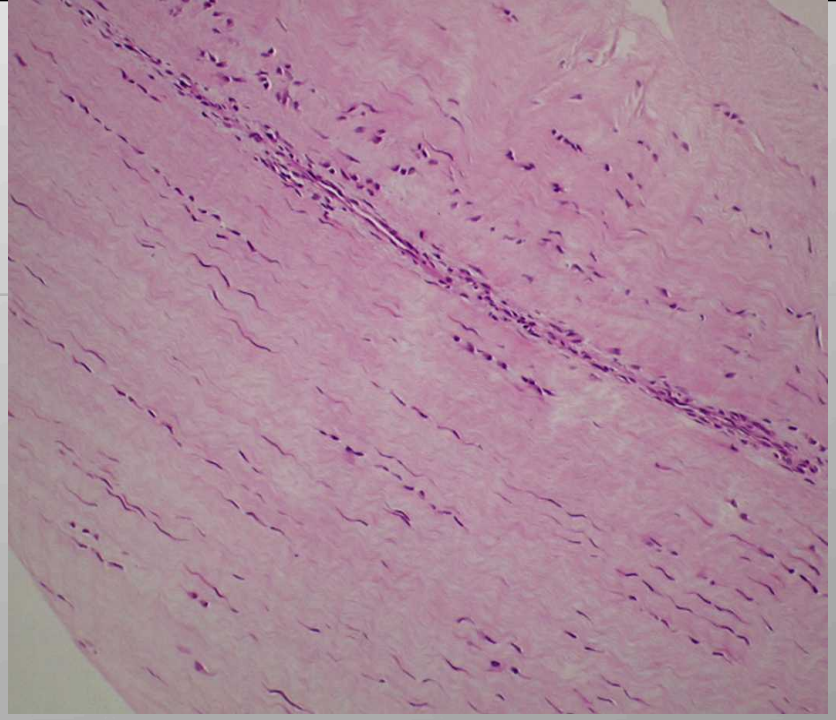

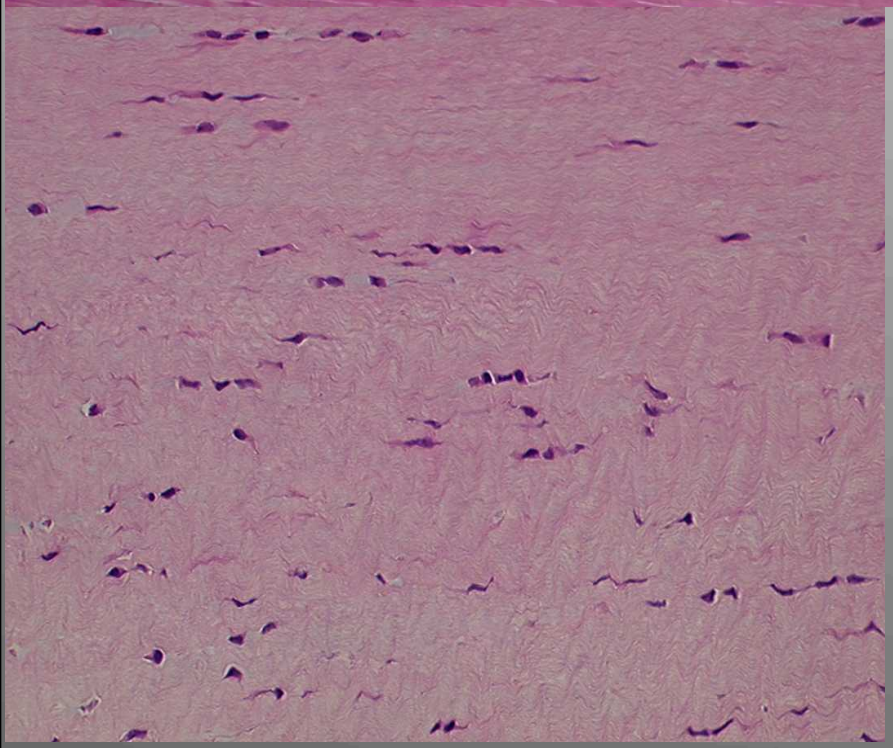

Nomenklatur

- Ej hälseneinflammation
- Ej tendinit

Nomenklatur

- Ej hälseneinflammation
- Ej tendinit

Tendinopati (klinisk)

eller

Tendinos (radiologisk)

Symtom

- Lokal smärta och ömhet
- Morgonstelhet
- Funktionsnedsättning vid:
  - löpning
  - rask promenad
  - trappgång

Diagnos, Klinik

- Proximala besvär (muskel-sen övergång)
- Mellersta delen

  (2-7 cm proximalt om infästning)
- Distala akillodynia (senans infästning)

Diagnos, Klinik

- Proximala besvär (muskel-sen övergång)
- Mellersta delen

  (2-7 cm proximalt om infästning)
- Distala akillodynia (senans infästning)

Radiologiska metoder

- Diagnos- etablerat
- Terapimonitorering – oklart

- Val av metod
  - MRI
  - Ultraljud

Ultraljud (US)

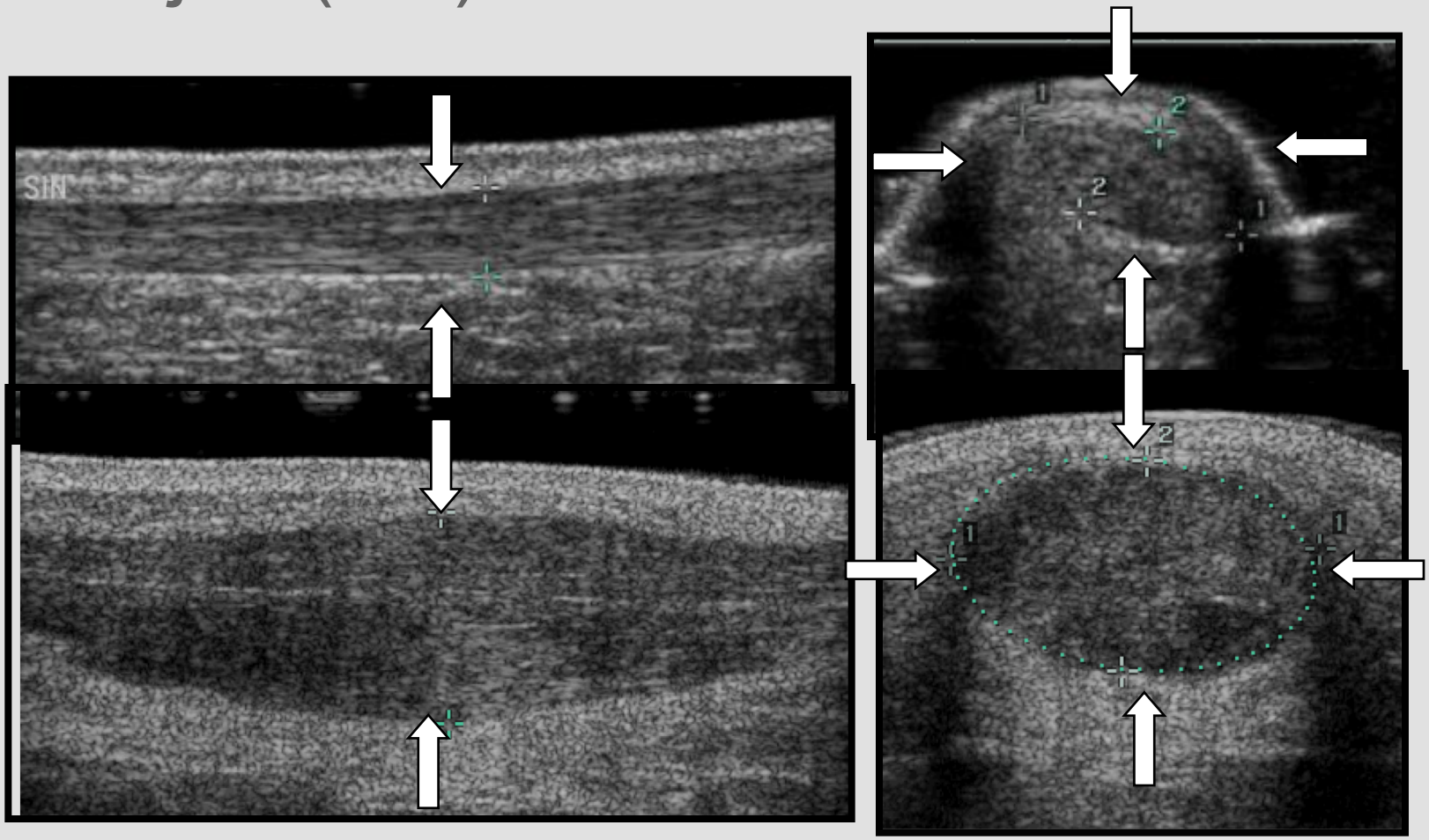

Ultraljud (US)

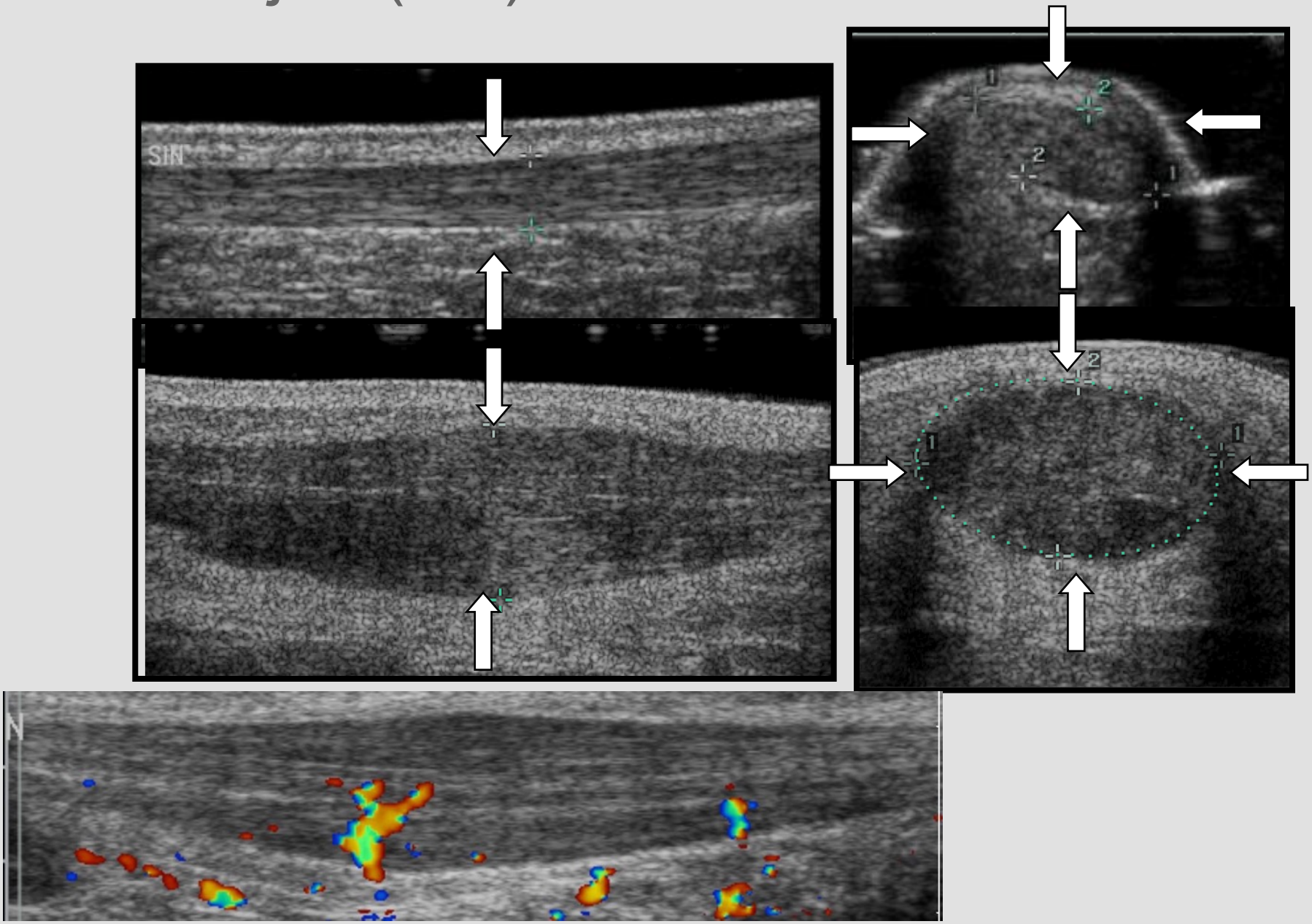

MRI (Normal)

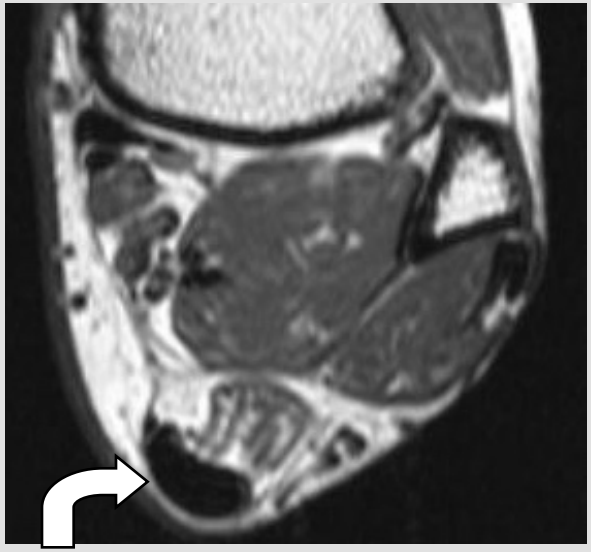

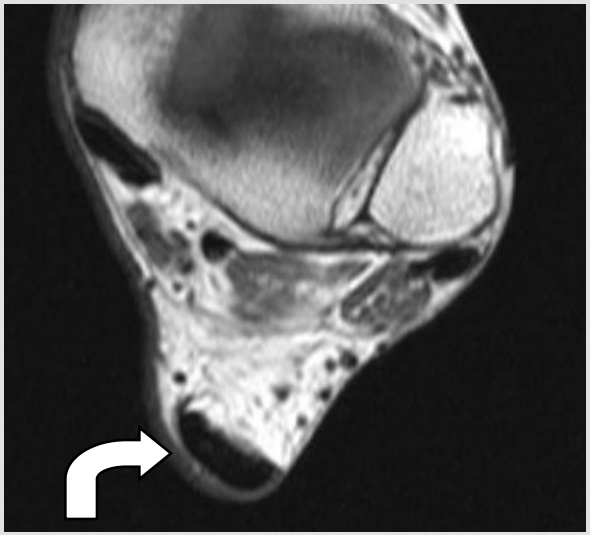

MRI, tendinos

Utan kontrast

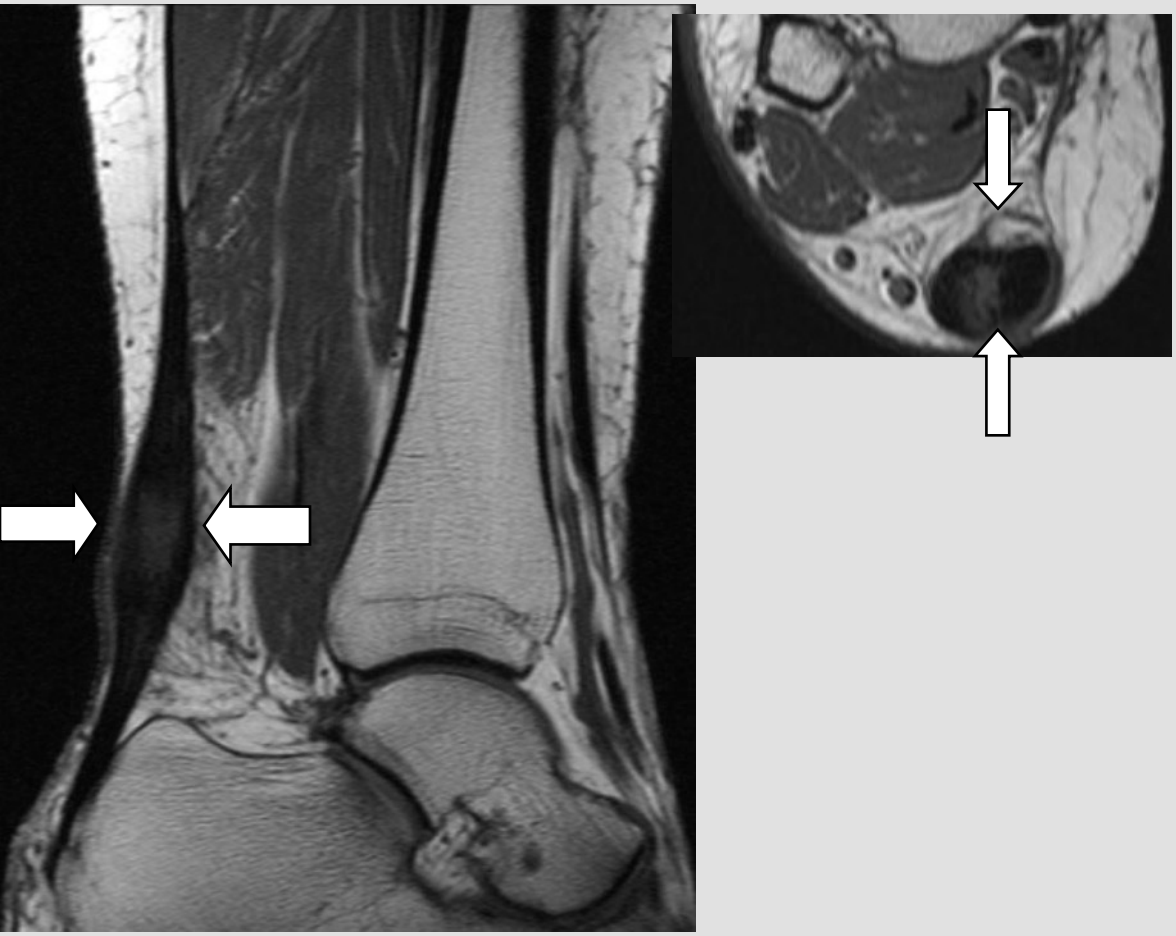

Utan kontrast

MRI, tendinos

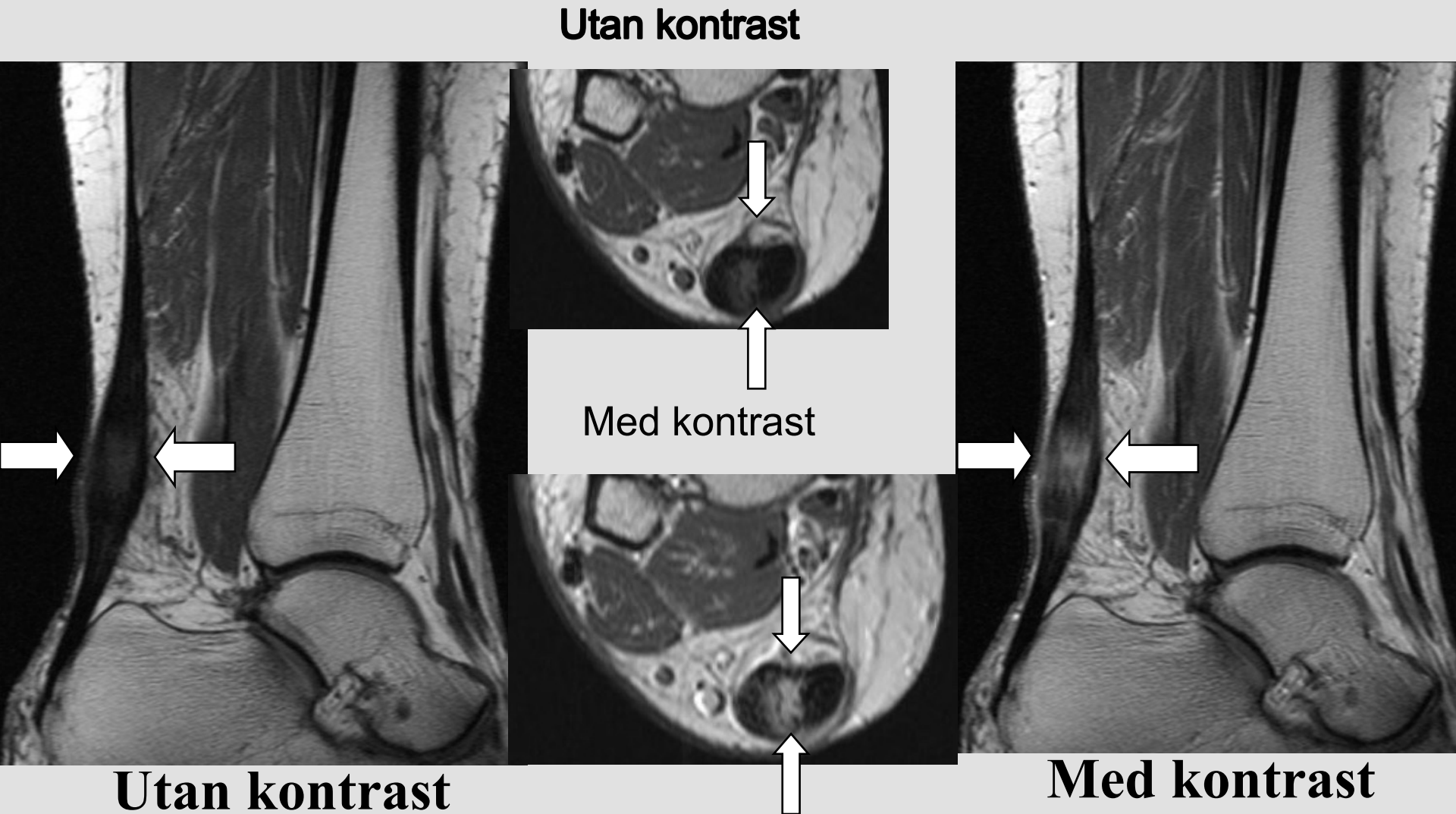

Statisk & dynamisk MRI

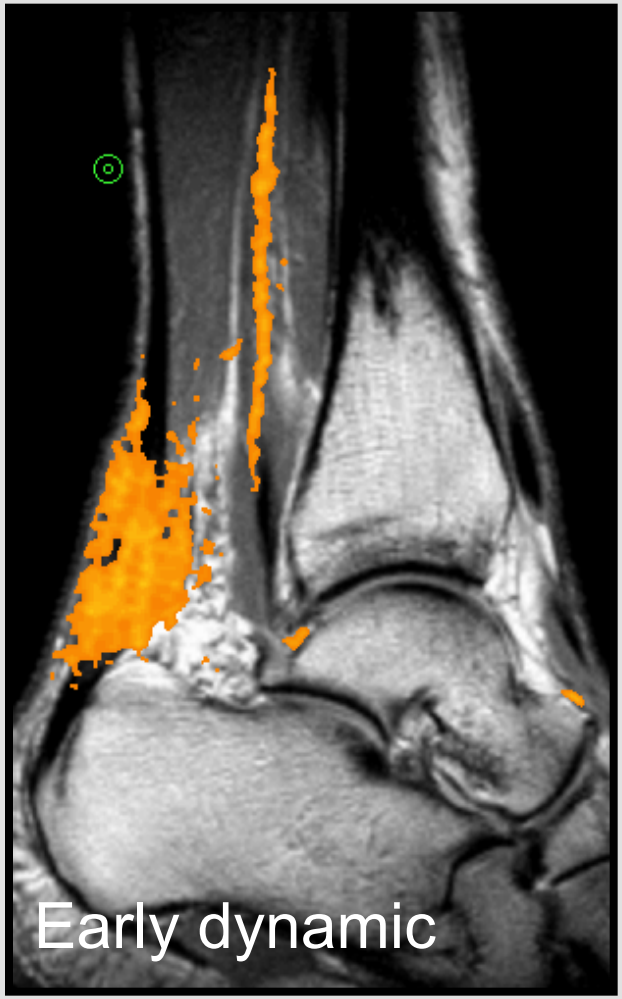

Behandling

- Konservativ:
  - Vila
  - Anti-inflammatorisk medicinering?
  - Lokala kortisoninjektioner?
- Kirurgisk
- Fysioterapi ”excentrisk vadmuskelträning”
- Intervention:
  - US-ledd sklerosering

Behandling

- Konservativ:
  - Vila
  - Anti-~~inflammatorisk~~ medicinering?
  - Lokala kortisoninjektioner?
- Kirurgisk
- Fysioterapi ”excentrisk vadmuskelträning”
- Intervention:
  - US-ledd sklerosering

Behandling

- Konservativ:
  - Vila
  - Anti-inflammatorisk medicinering?
  - Lokala injektioner?
- Kirurgisk
- Fysioterapi ”excentrisk vadmuskelträning”
- Intervention:
  - US-ledd sklerosering

Behandling

- Konservativ:
  - Vila
  - Anti-inflammatorisk medicinering
  - Lokala steroidinjektioner
- Kirurgisk
- Fysioterapi ”excentrisk vadmuskelträning”
- Intervention:
  - US-ledd sklerosering

Kirurgi

- Indikation:
  - Misslyckad konservativ behandling
  - Uttalade långvariga symtom med lokal ömhet och svullnad
- Teknik:

  Longitudinell spaltning av senan & excision av tydligt sjuka områden

Kirurgi

- Indikation:
  - Misslyckad konservativ behandling
  - Uttalade långvariga symtom med lokal ömhet och svullnad
- Teknik:

  Longitudinell spaltning av senan & excision av tydligt sjuka områden

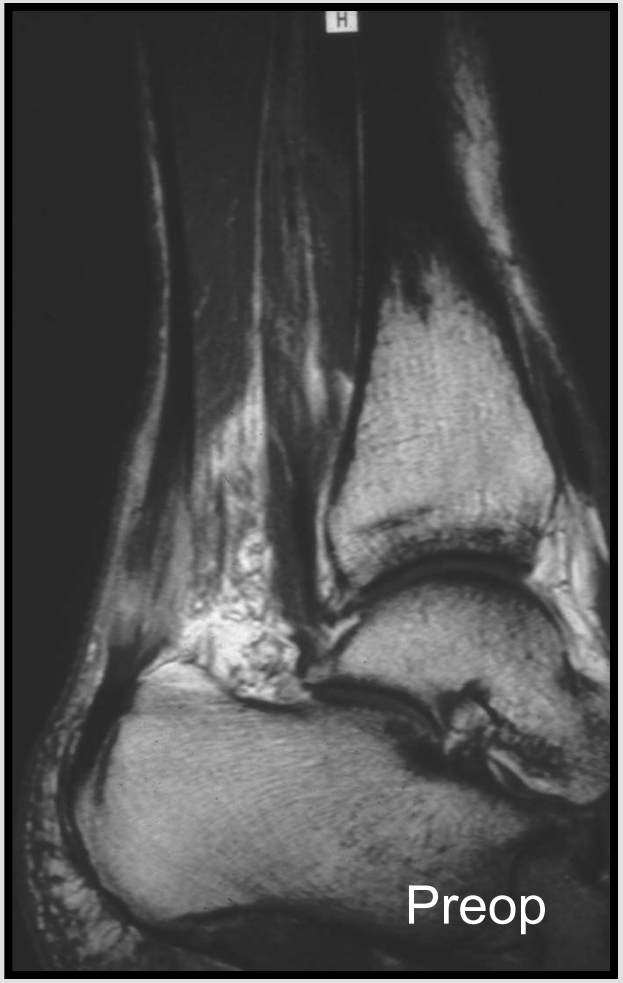
H
Preop

Preop

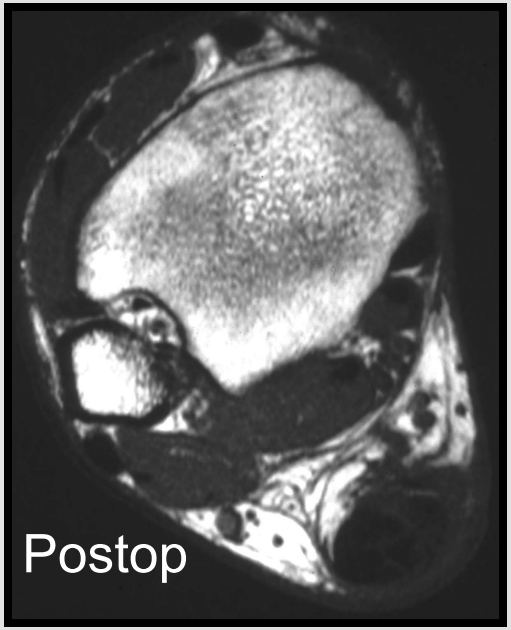
Postop

H
Postop

Behandling

- Konservativ:
  - Vila
  - Anti-inflammatorisk medicinering
  - Lokala kortisoninjektioner
- Kirurgisk
- Fysioterapi ”excentrisk vadmuskelträning”
- Intervention:
  - US-ledd sklerosering

Excentrisk vadmuskelträning*

- Excentrisk belastning med rakt och böjt knä, med 3 set och 15 repetitioner, två gånger dagligen i 3 månader
- Ökad belastning med ryggsäck var tillåten till smärtgränsen

**Umeås modell (Alfredson et al)*

Excentrisk vadmuskelträning*

- Excentrisk belastning med rakt och böjt knä, med 3 set och 15 repetitioner, två gånger dagligen i 3 månader
- Ökad belastning med ryggsäck var tillåten till smärtgränsen

**Umeås modell (Alfredson et al)*

**Shalabi et al, AJSM 42 (2004), 269-276*
**Shalabi et al, skeletal radiol (2009)*

Före träning

Efter träning

Behandling

- Konservativ:
  - Vila
  - Anti-inflammatorisk medicinering
  - Lokala kortisoninjektioner
- Kirurgisk
- Fysioterapi ”excentrisk vadmuskelträning”
- Intervention:
  - US-ledd sklerosering

Ultraljudsvägledd sklerosering av hälsena

- Ultraljudsundersökning med färgdoppler visar inväxt av blodkärl och nervvävnad
- Det finns samband mellan smärta och nerv/kärlinväxt
- Utförande:
  - ca 2 ml scleroserande medel, Aethoxysklerol 10 mg/ml mot blodkärlens inträde i senan
  - Behandling kan ofta upprepas, upp till 4 ggr
  - Behandlingseffekten kommer successivt under 6-8 v
  - Goda resultat, ca 80% besvärsfria och nöjda patienter*

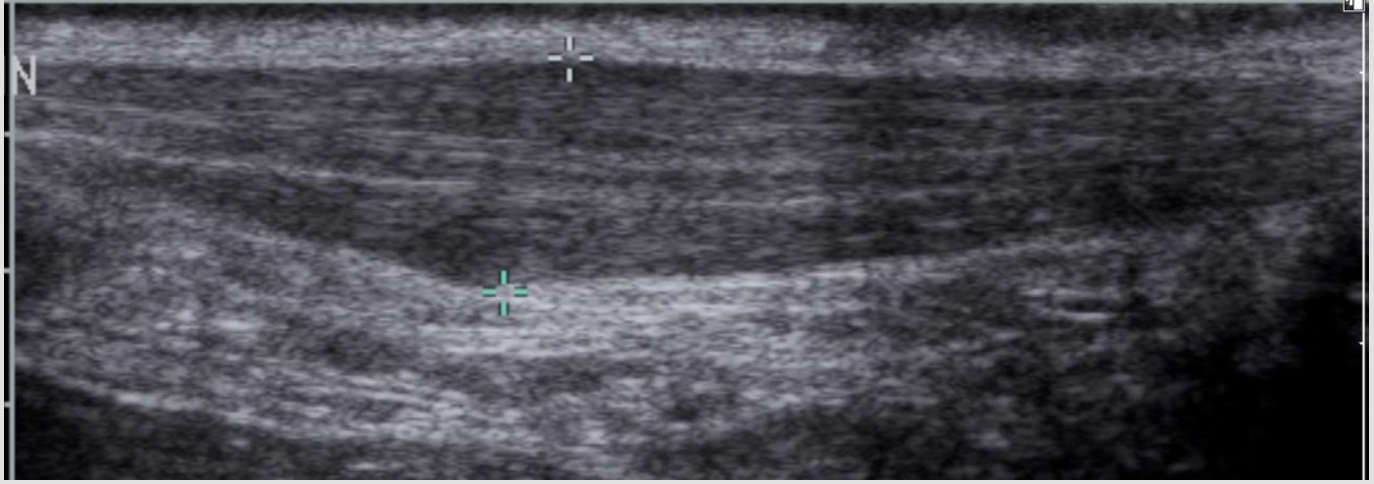
N

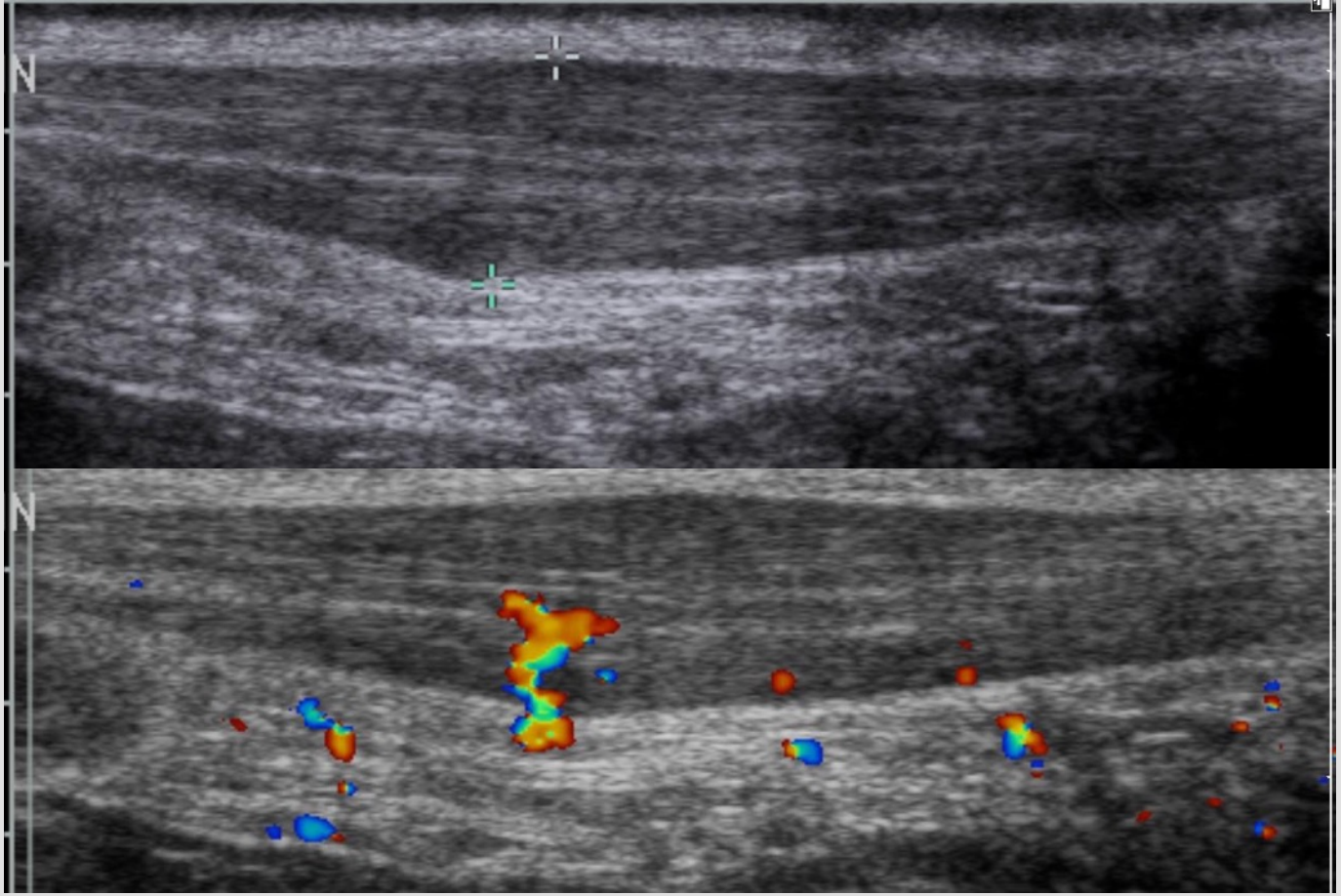

Före sklerosering

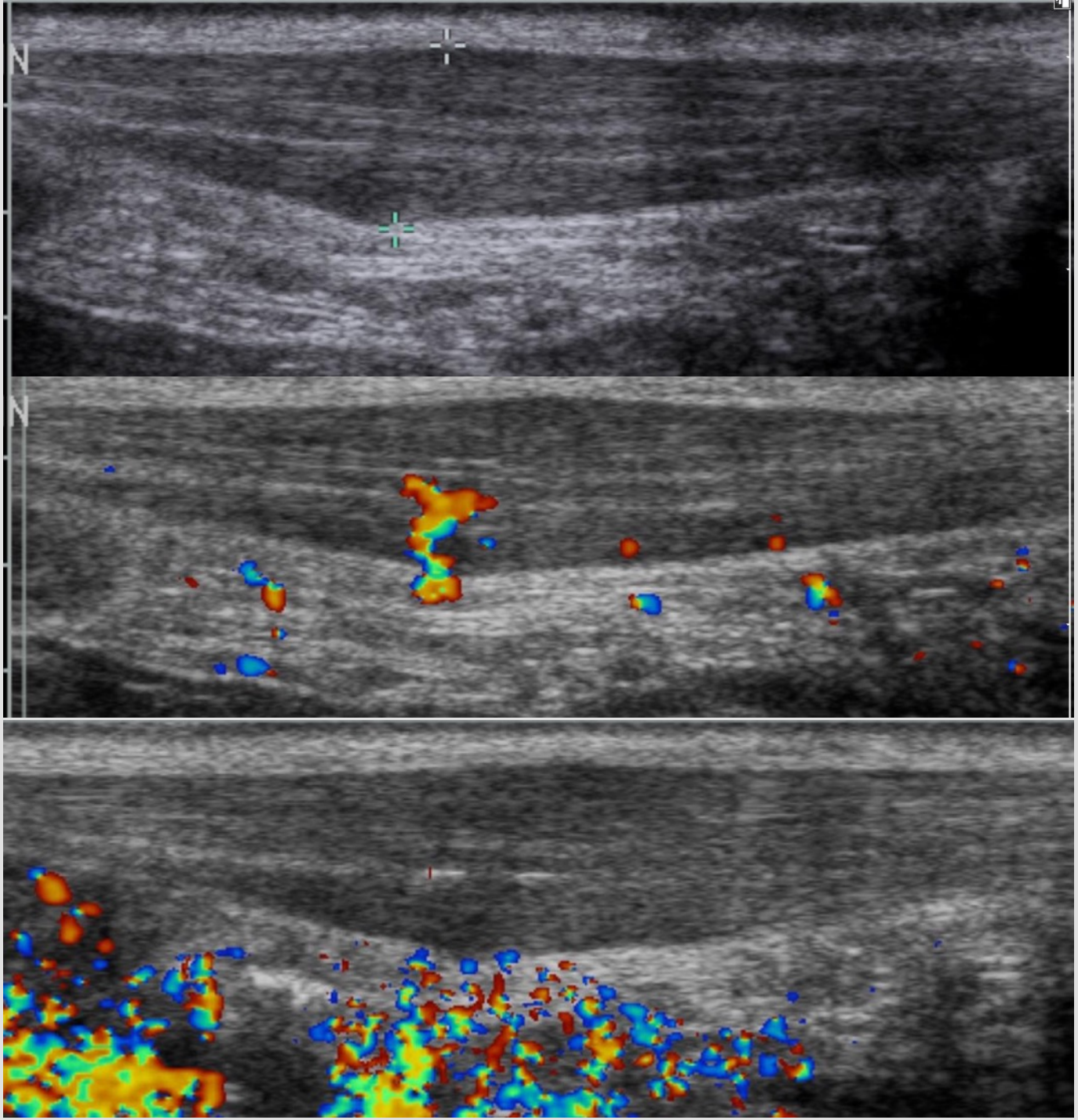

Före sklerosering

Efter sklerosering

Achillesbursit

Akillesbursit/Bursitis calcanei: Akillessenans insertion i calcaneus omges av två bursor:

- Subkutant (tryck från olämpliga skor)
- Retrocalcaneara bursan/Haglunds deformitet (mellan senan och bakre delen av calcaneus, från prominent övre bakre hörn av calcaneus)

Subkutan Akillesbursit

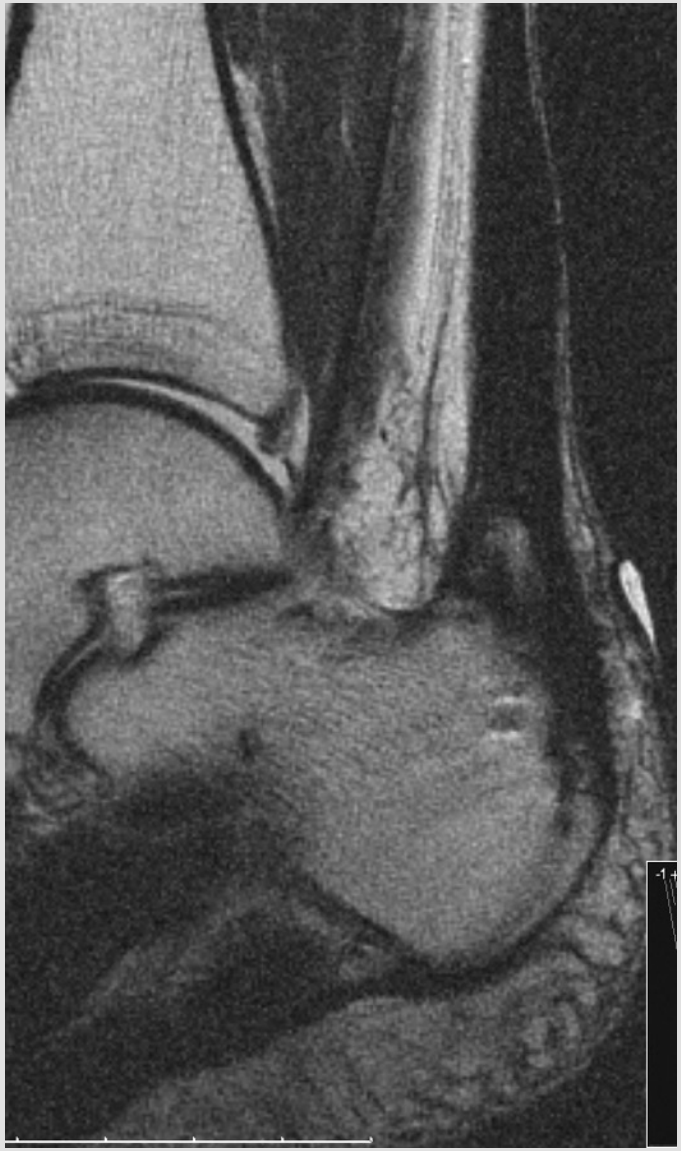

Subkutan Akillesbursit

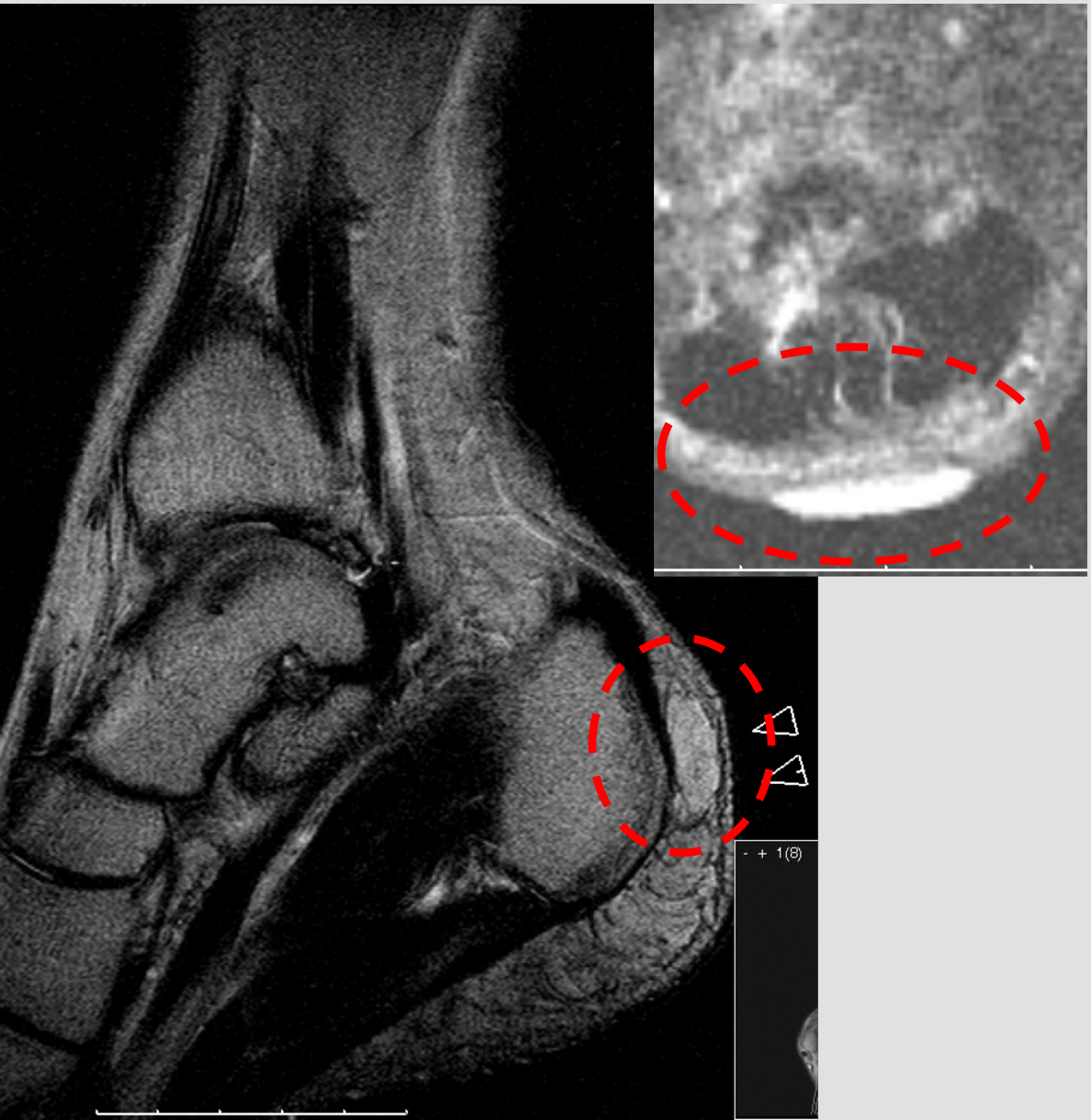

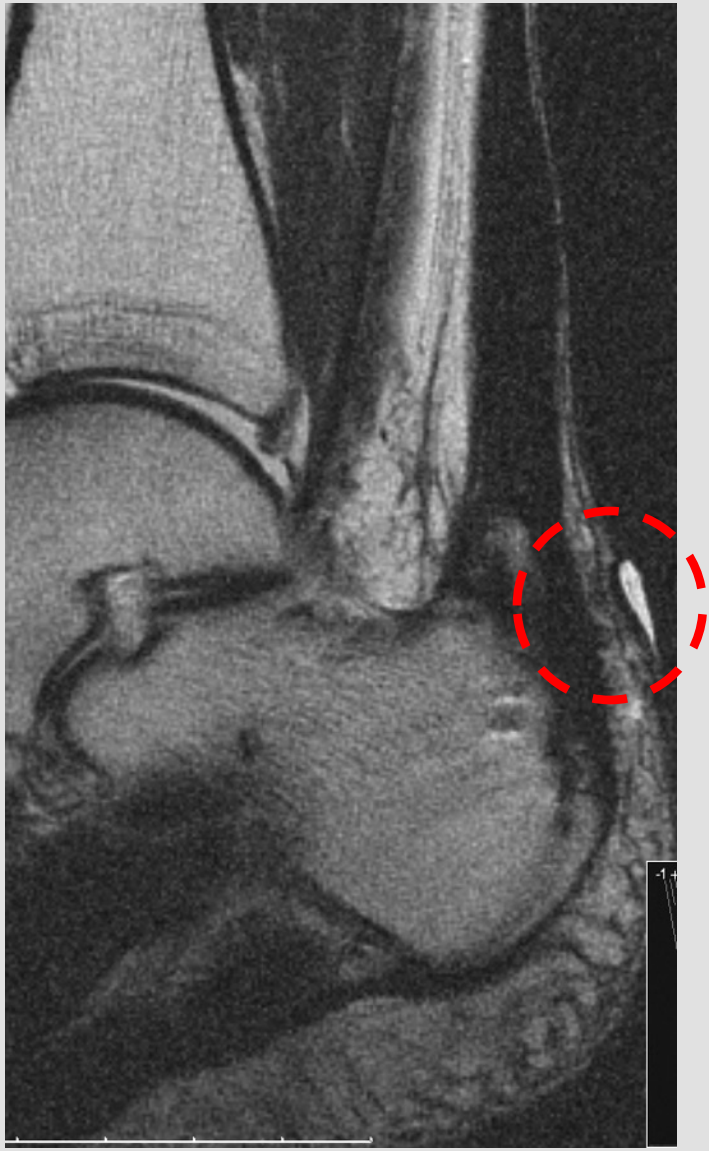

Haglunds deformitet med retrocalcaneara bursan

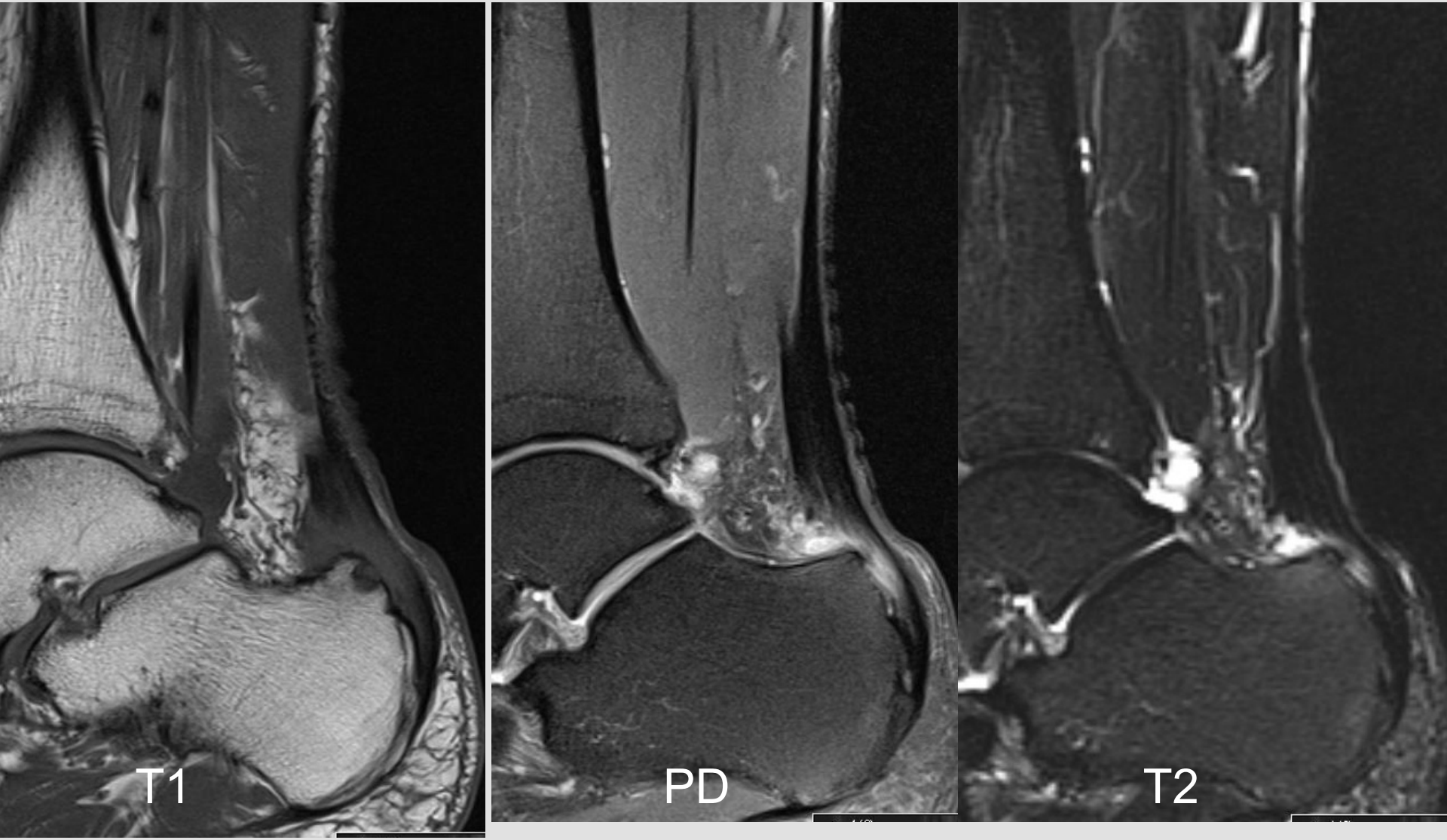

Haglunds deformitet med retrocalcaneara bursan

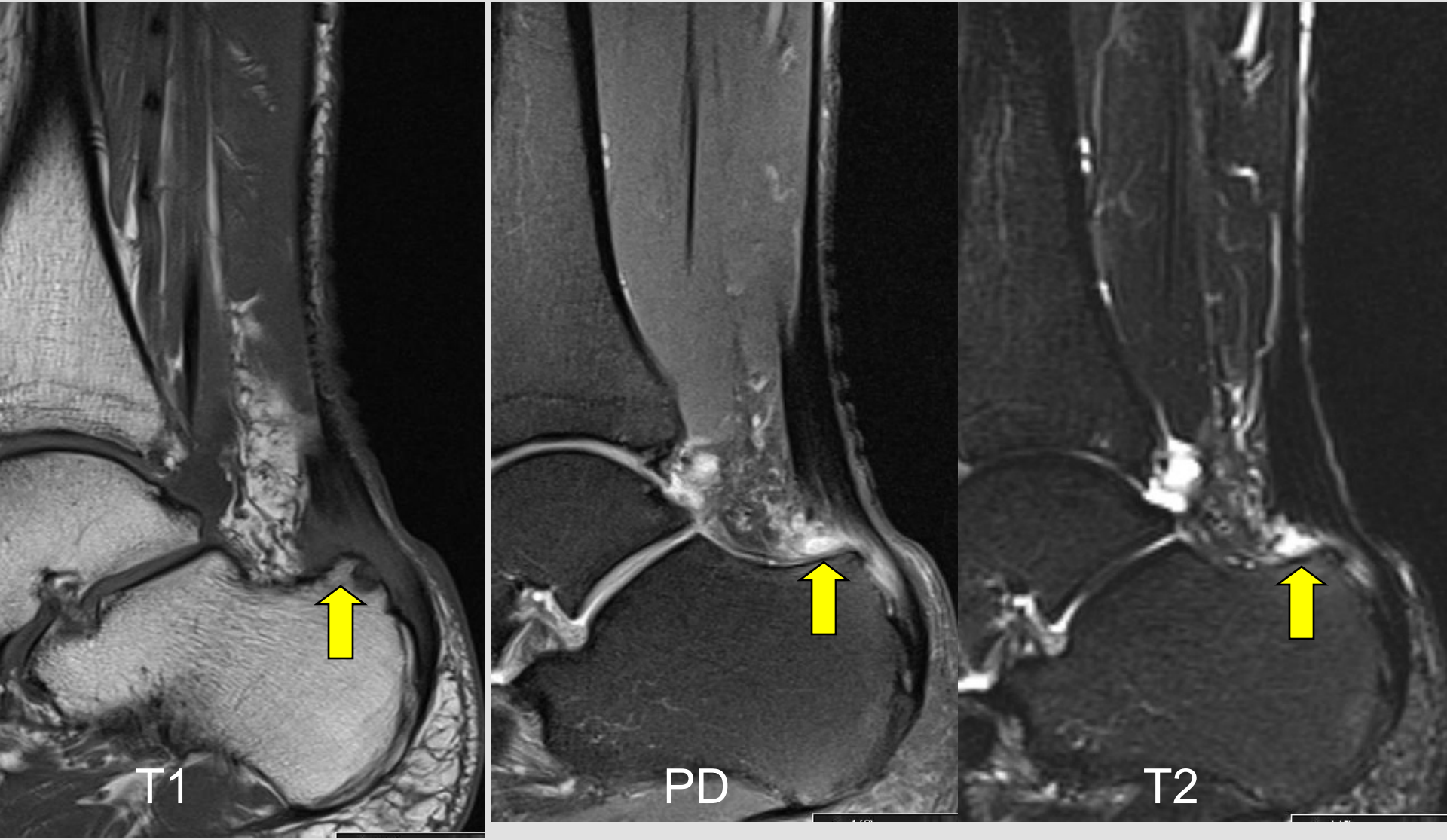

Haglunds deformitet med retrocalcaneara bursan

Haglunds deformitet med retrocalcaneara bursan

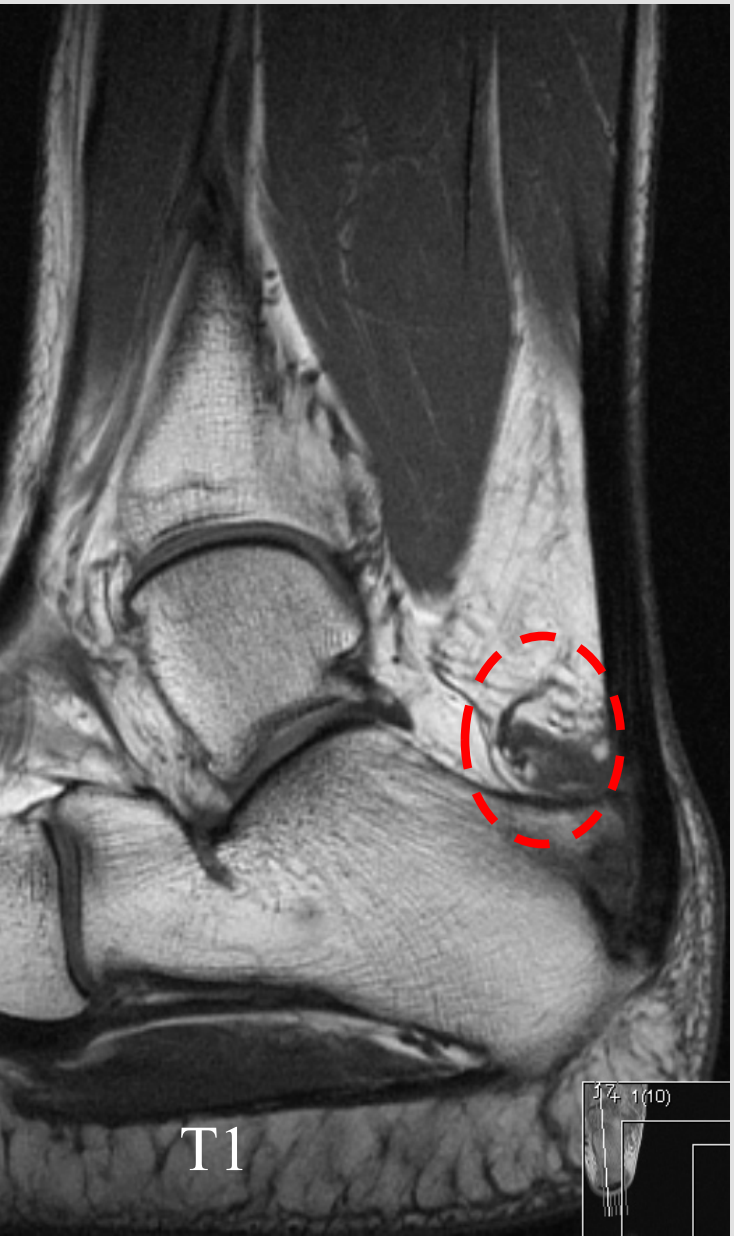

Hälseneruptur

- Orsaker:
  - Akut överbelastning av hälsenan
  - Majoriteten av hälseneruptur er sker under idrott
  - Typfallet är otränade medelålders män som får rupturen under tennis- eller badmintonspel

Hälseneruptur

- Orsaker:
  - Akut överbelastning av hälsenan
  - Majoriteten av hälseneruptur er sker under idrott
  - Typfallet är otränade medelålders män som får rupturen under tennis- eller badmintonspel
- Symptom:
  - En smärtsam tydlig knäpp i samband med bristningen
  - Vid total ruptur är det omöjligt att gå normalt på foten eller stå på tå

Hälseneruptur

- Orsaker:
  - Akut överbelastning av hälsenan
  - Majoriteten av hälsenerupturer sker under idrott
  - Typfallet är otränade medelålders män som får rupturen under tennis- eller badmintonspel
- Symptom:
  - En smärtsam tydlig knäpp i samband med bristningen
  - Vid total ruptur är det omöjligt att gå normalt på foten eller stå på tå
- Status:
  - Distinkt ömhet över skadan (som ofta sitter 2-6 cm ovan senfästet i hälbenet)
  - I en del fall kan ett hak/en grop palperas

Hälseneruptur

- Status:
  - Distinkt ömhet över skadan (som ofta sitter 2-6 cm ovan senfästet i hälbenet)
  - I en del fall kan ett hak/en grop palperas
  - Kan ej gå på tå på den engagerade sidan

Hälseneruptur

- Status:
  - *Thompsons test* positiv:

    Pat i bukläge, man komprimerar vadmuskulaturen från sida till sida.

    Vid positiv test sker ingen medrörelse utav foten- vid total ruptur.

    Jämför med friska sidan!

Distal hälseneruptur

Distal hälseneruptur

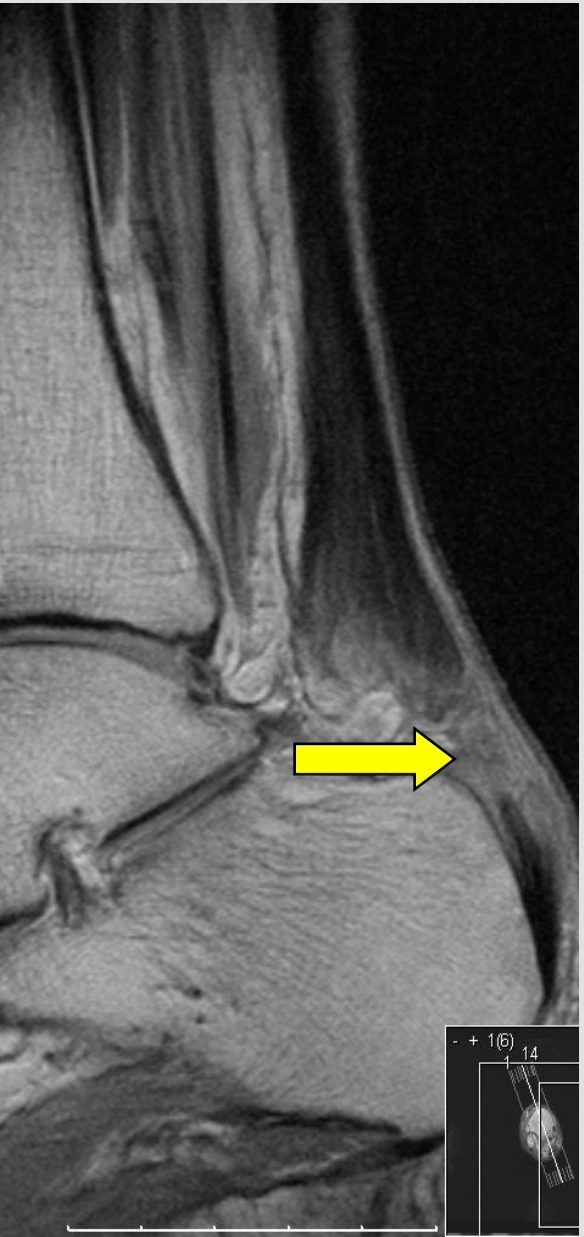

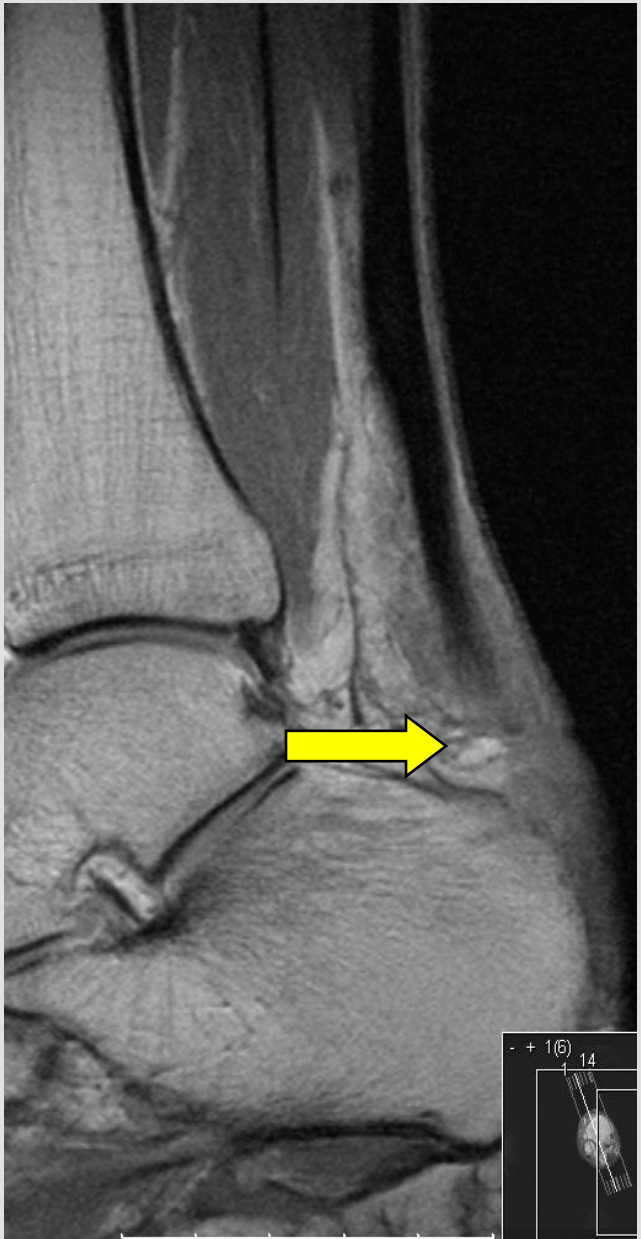

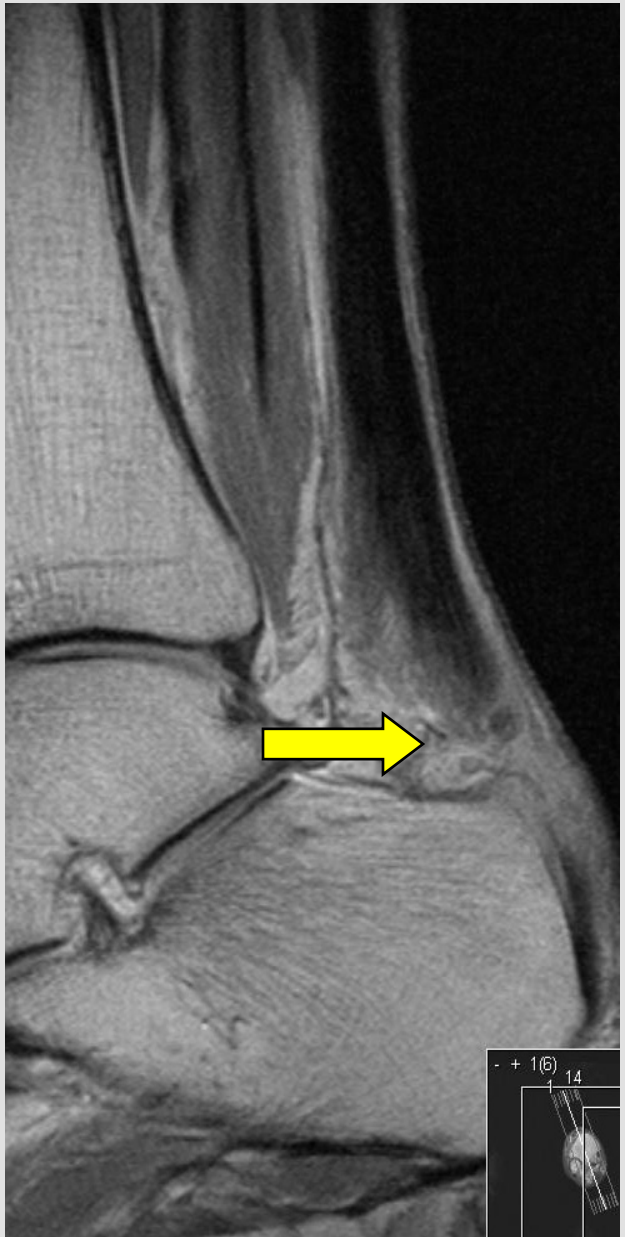

- + 1(6)
1
35

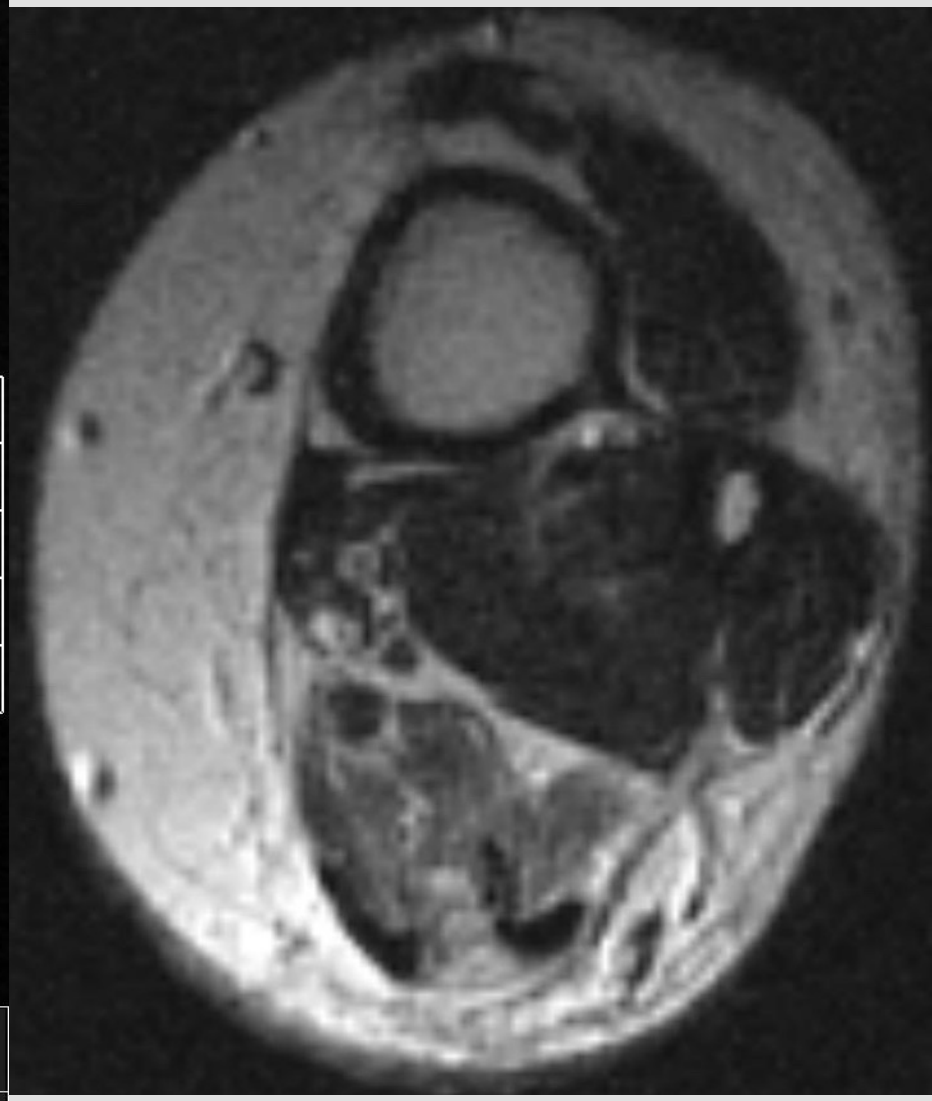

Hälseneruptur

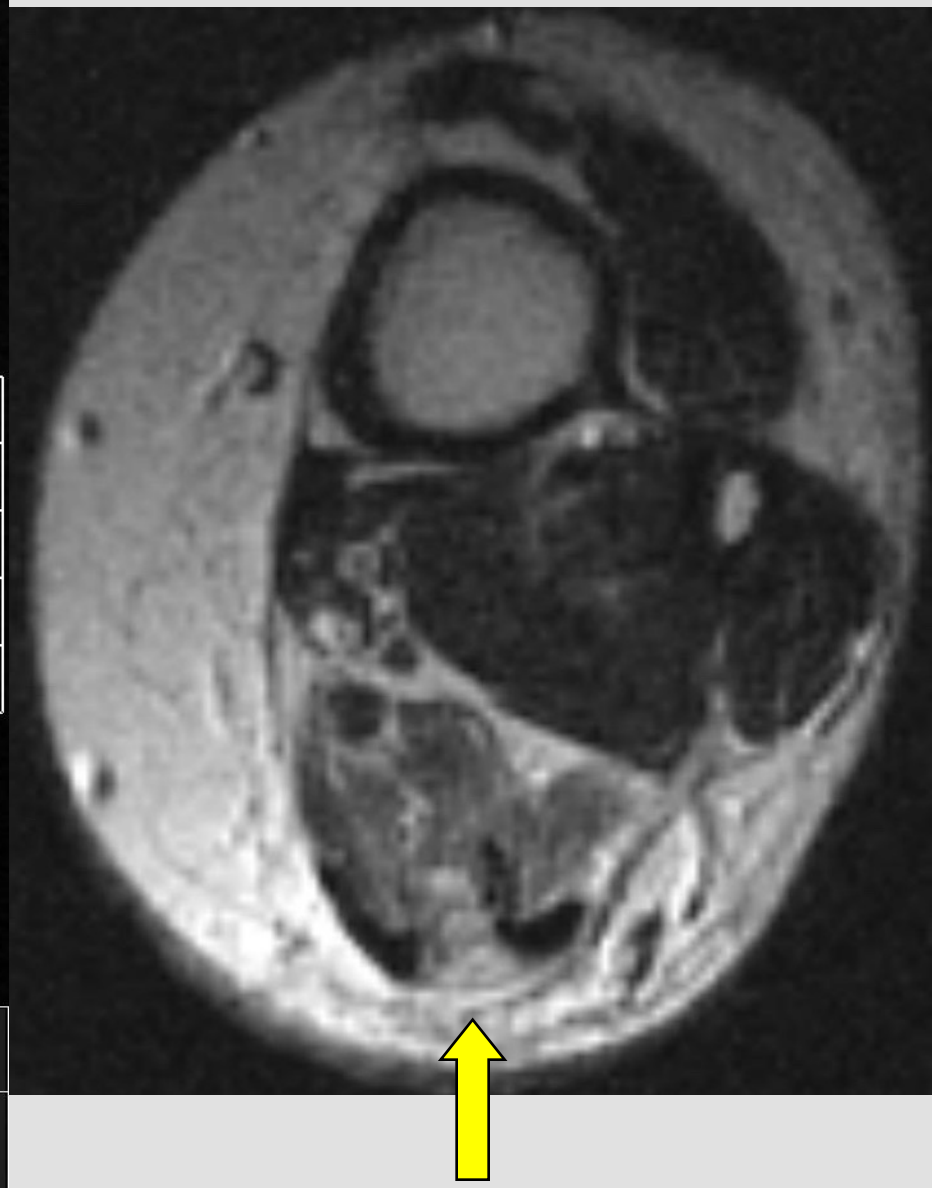

38 årig kvinna som op för hälseneruptur tidigare.
Nytt trauma under innebandy träning

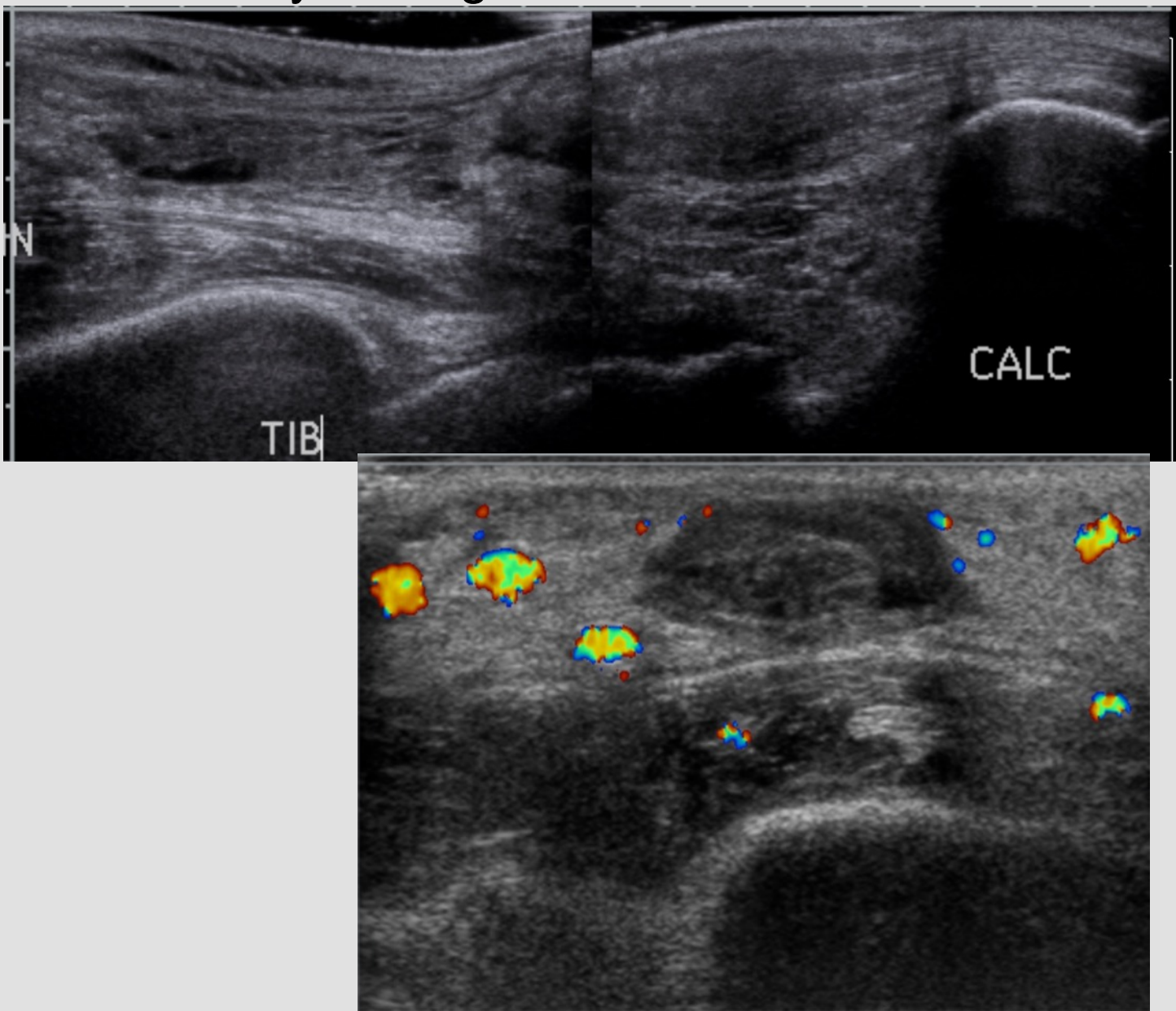

Re-ruptur

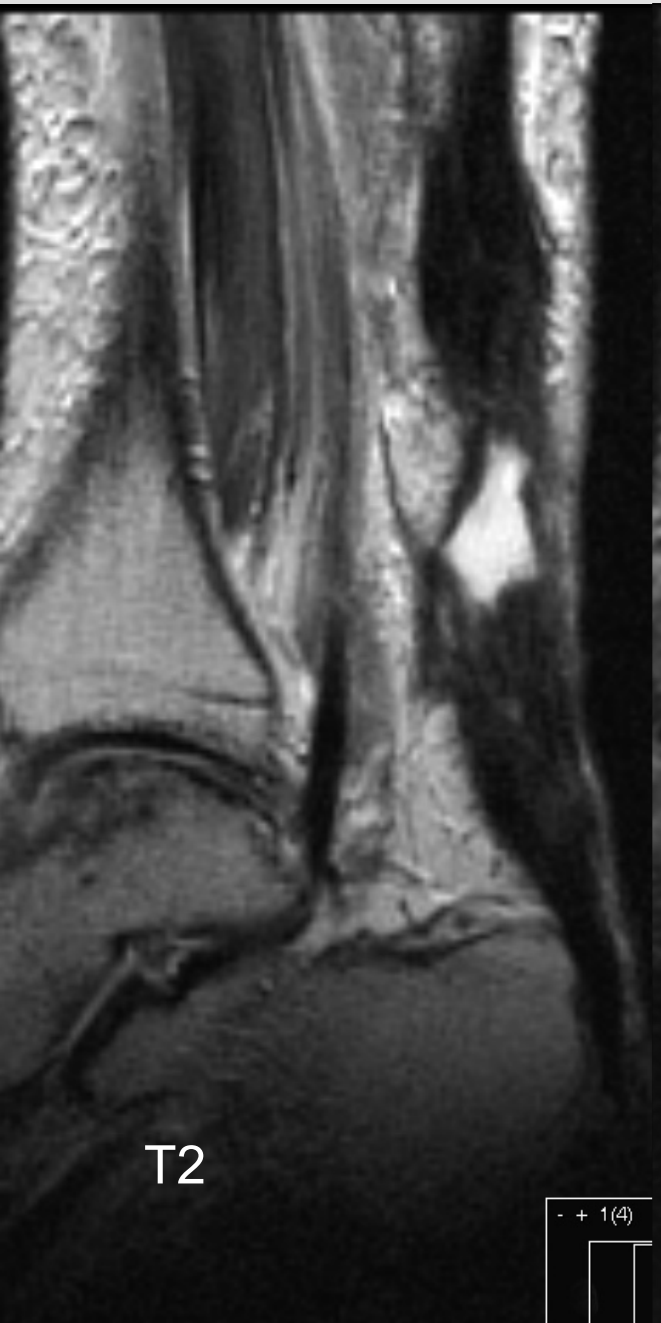

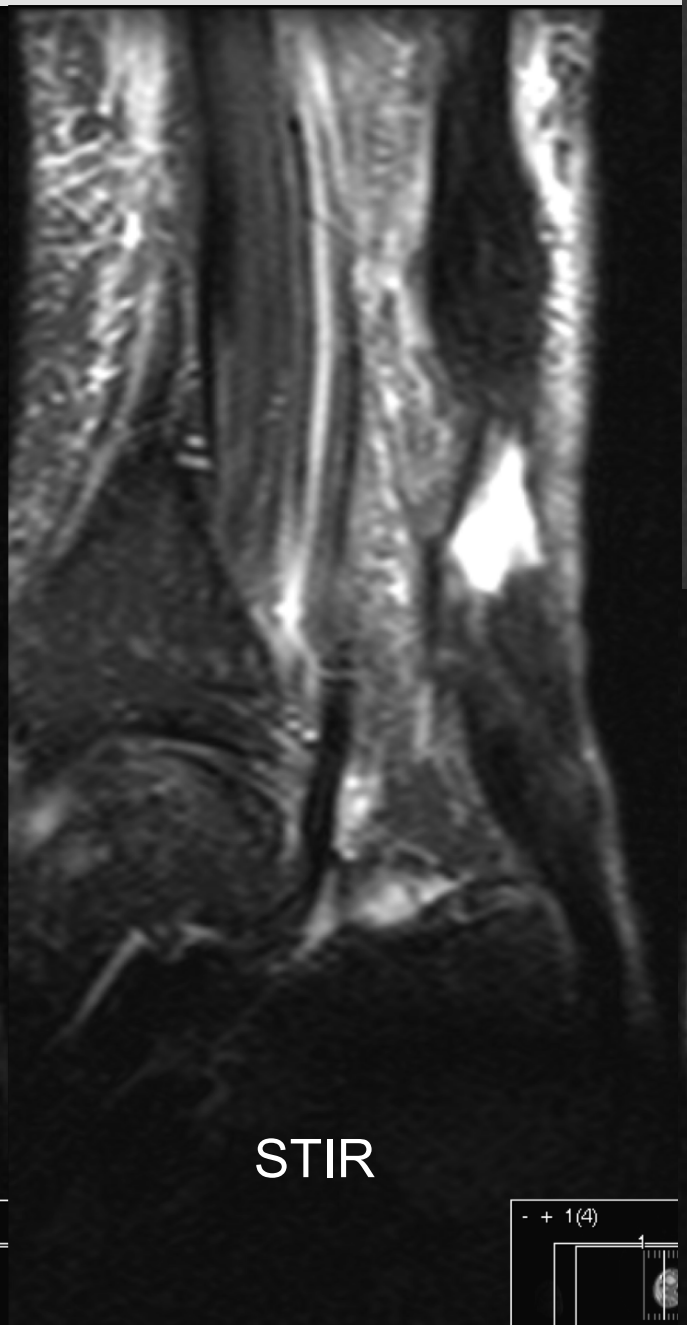

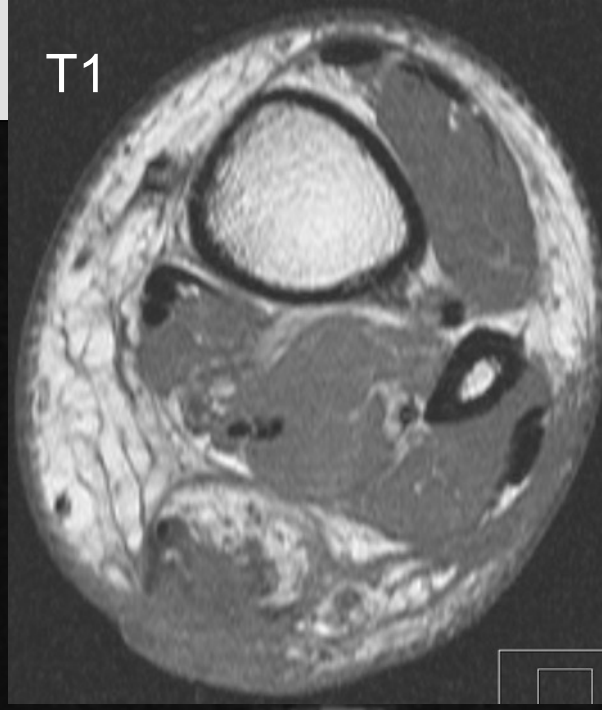

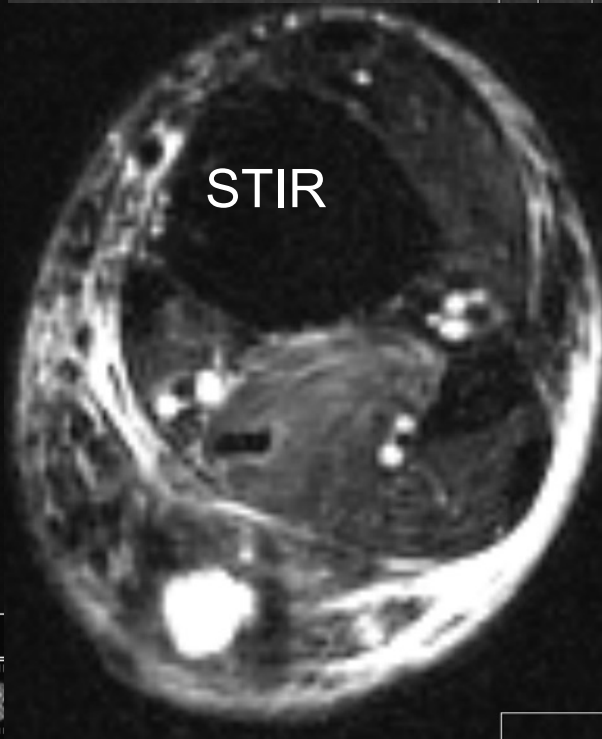

Re-ruptur

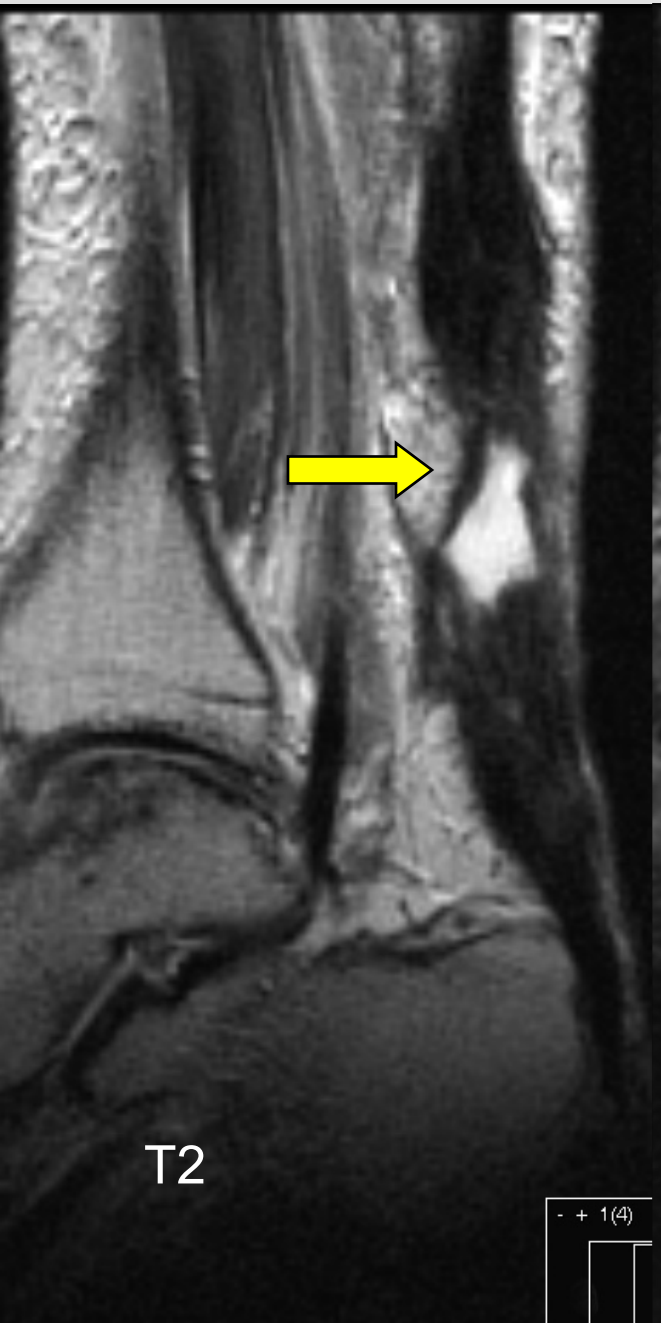

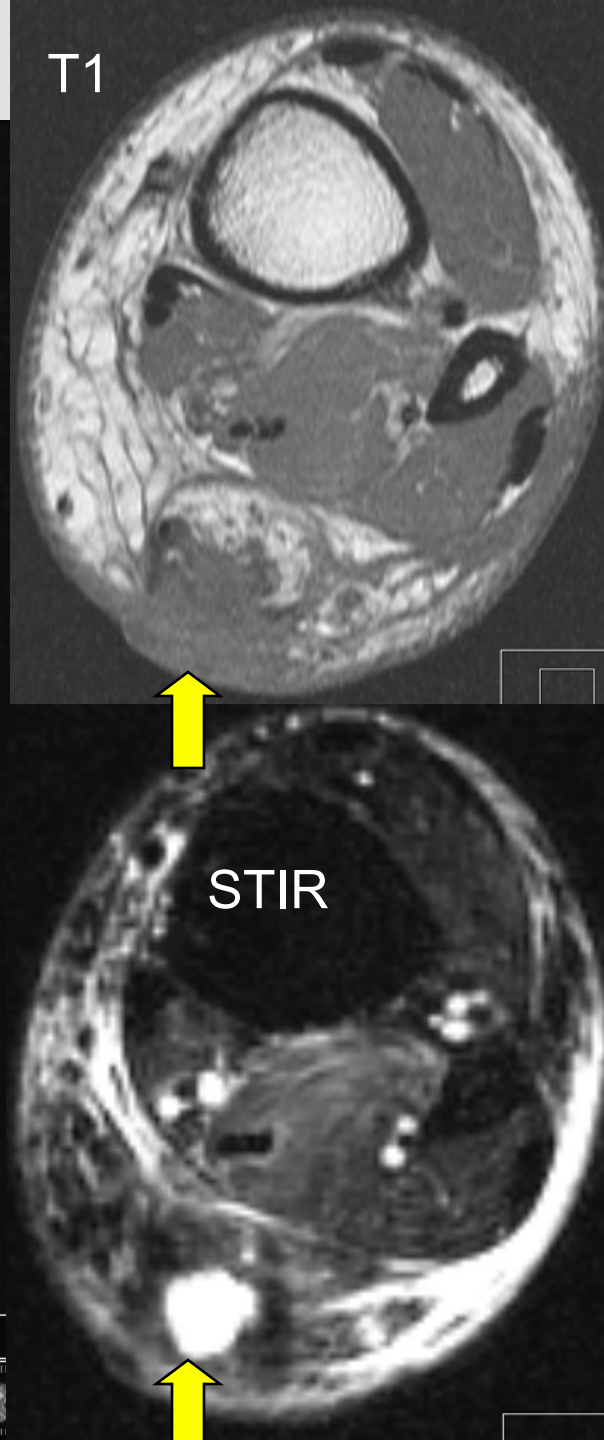

Hälseneruptur

- Behandling :
  - Gips- (spetsfot 4 veckor, neutralt 4 veckor) eller ortosfixation

    alternativt

  - Operativt ingrepp med suturering av senan (gips 2 veckor, därefter 6 veckor i rörlig ortos)

  - Läkningsförlopp cirka 6 månader, vilket innebär långvarig sjukgymnastisk behandling i efterförloppet

Disposition, del II

- *Hälsena*
- *Peroneus senorna*
- *Impingement*
- *Morton neurom*
- *Tarsaltunnelsyndrom*
- *Sinus tarsi syndrom*

Peroneus senorna

T2 sag ua

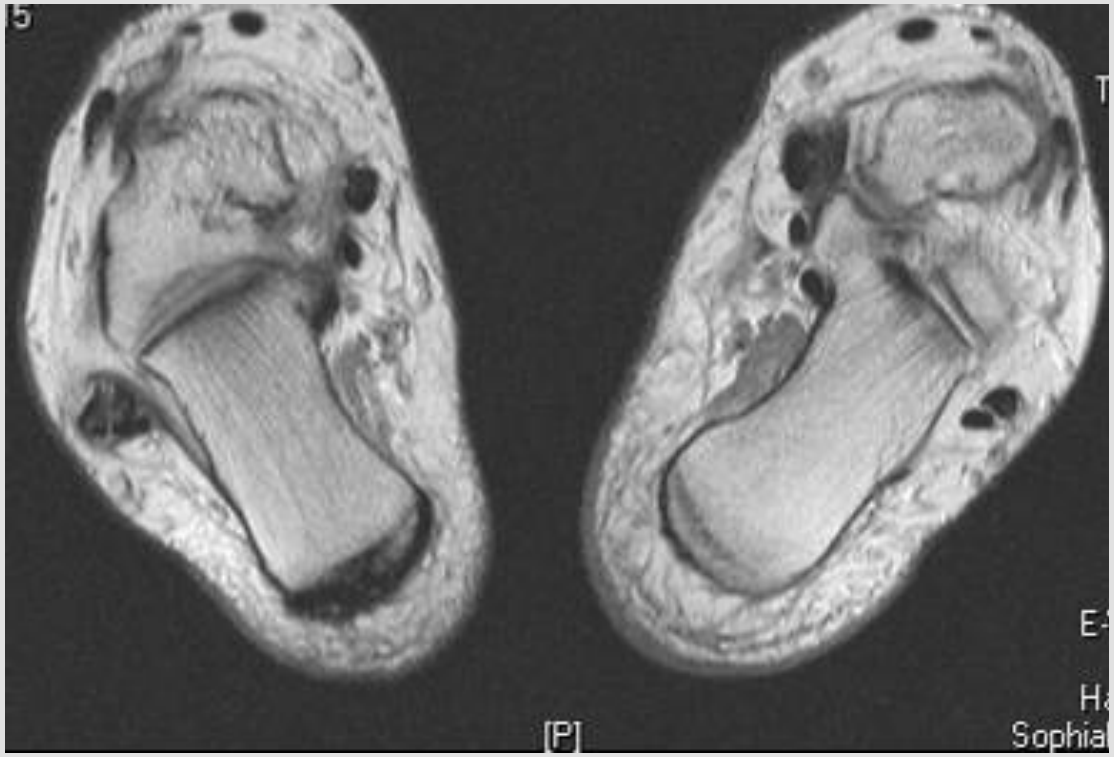

Pd tra

Partiell longitudinell ruptur

Peroneus senorna

T2 sag ua

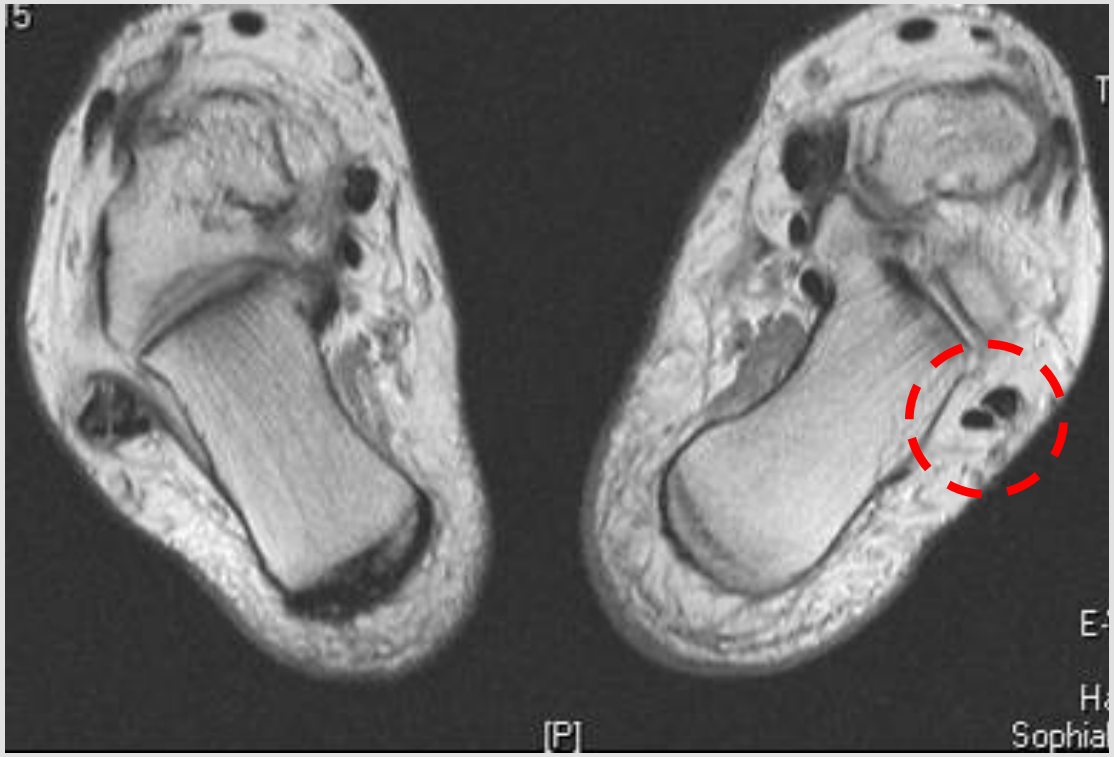

Pd tra

Partiell longitudinell ruptur

Peroneus senorna

T2 sag ua

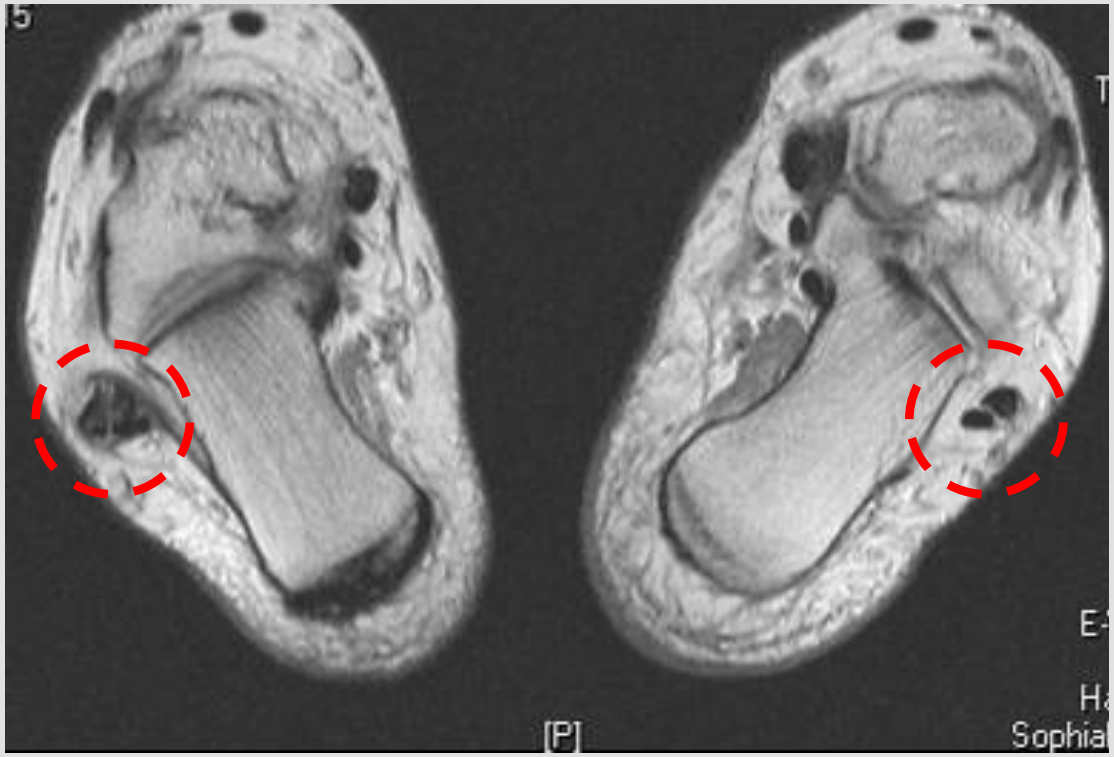

Pd tra

Partiell longitudinell ruptur

Peroneus senorna

ua

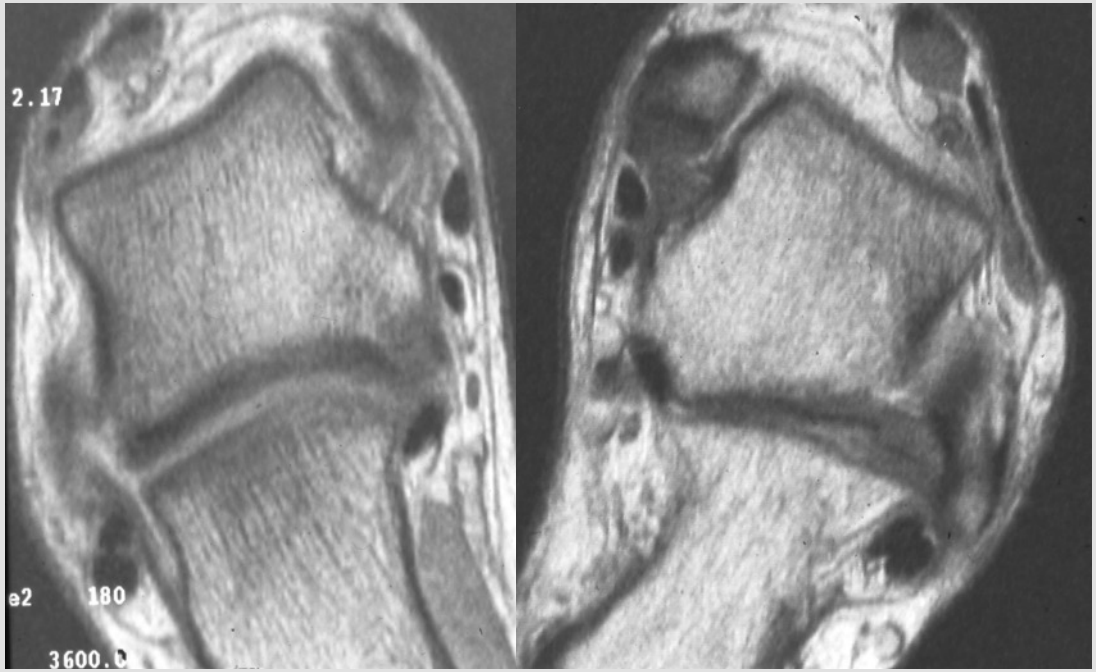

Sublux senor

Peroneus senorna

ua

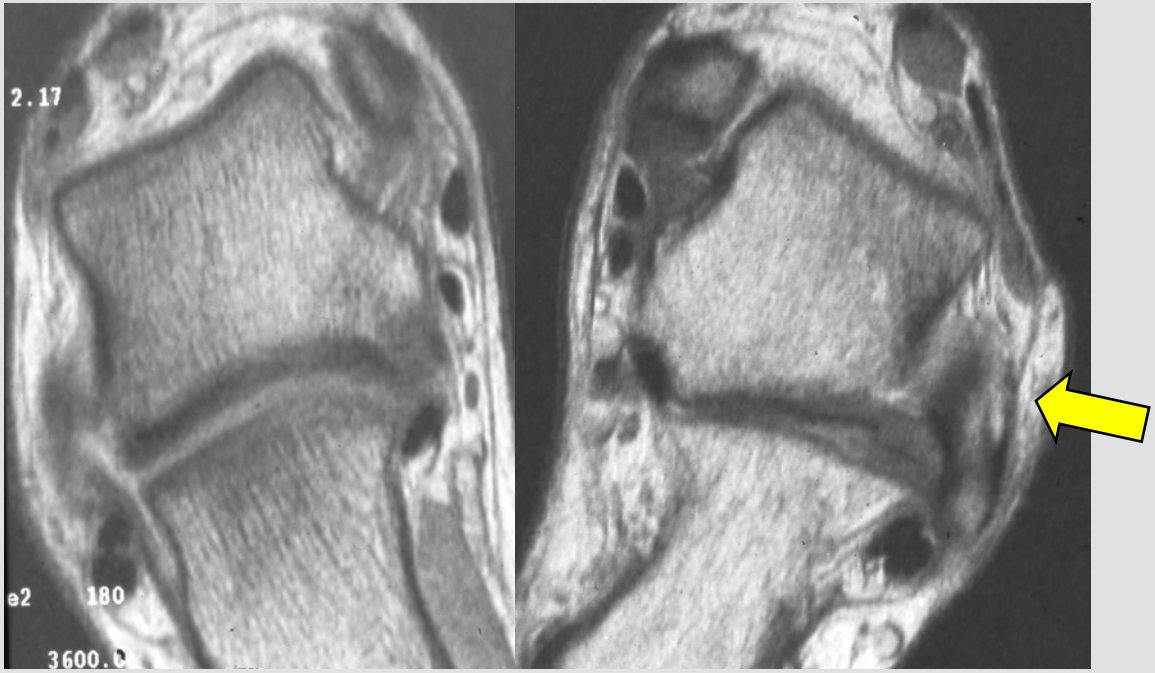

Sublux senor +

Ruptur av lig fibulo-calcaneare

Disposition, del II

- *Hälsena*
- *Peroneus senorna*
- *Impingement*
- *Morton neurom*
- *Tarsaltunnelsyndrom*
- *Sinus tarsi syndrom*

Impingement

- Anterior impingement
- Anterolateral impingement
- Posterior impingement

Anterior impingement

- Tibiotalar osteofyter (spurs)
  - Synlig på slät rtg, CT, MR
- Synovial förtjockning, proliferative fibros
- Cysta, ganglion
- MR…
  - Förtjockning
  - Benmärgsödem
  - Osteokondrit

Anterior impingement

- ✓ 49 årig man, ökad smärta ventralt
- ✓ Artroscopi visar ant spurs
- ✓ Palpationsömhet, ökad smärta m/ dorsalflexion

Anterior impingement

- ✓ 49 årig man, ökad smärta ventralt
- ✓ Artroscopi visar ant spurs
- ✓ Palpationsömhet, ökad smärta m/ dorsalflexion

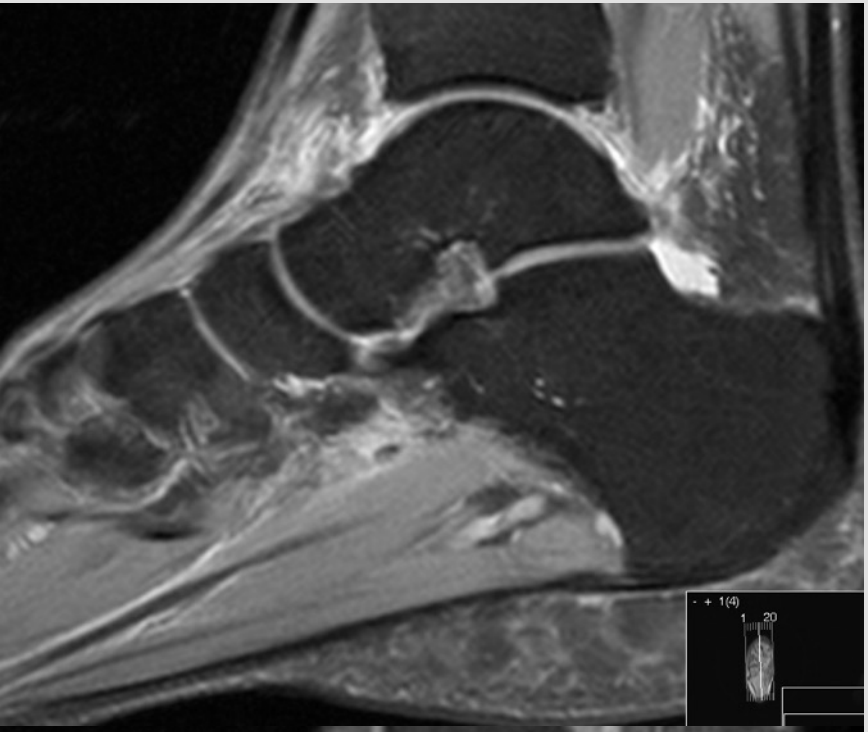
- + 1(4)
1 20

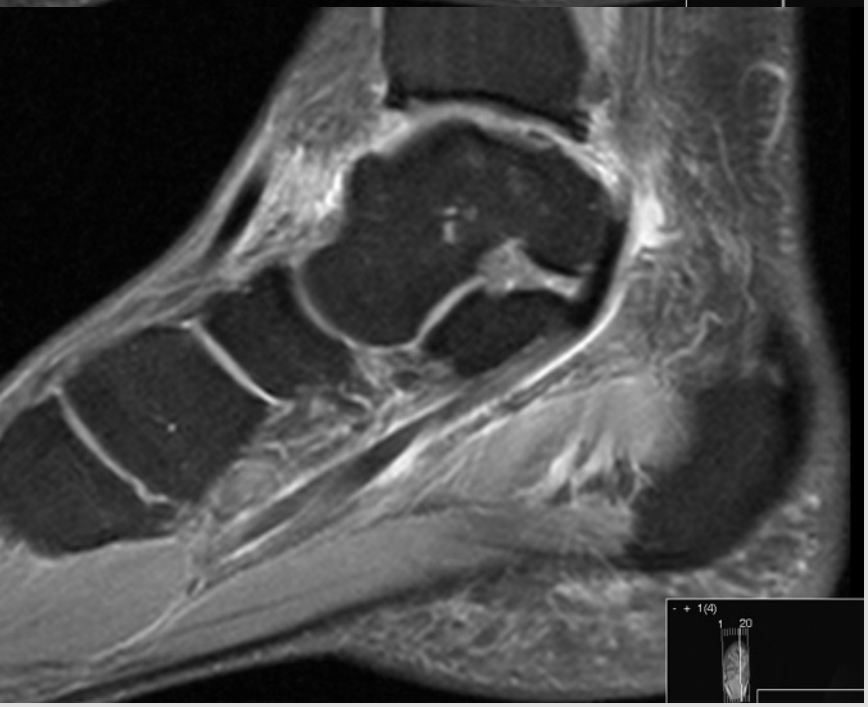
- + 1(4)
1 20

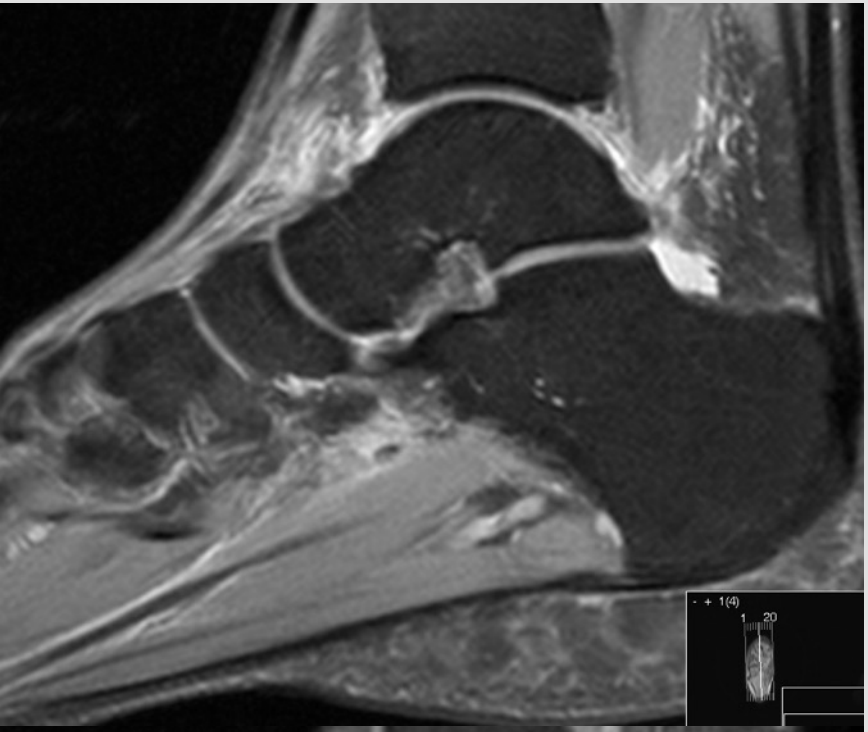
- + 1(4)
1 20

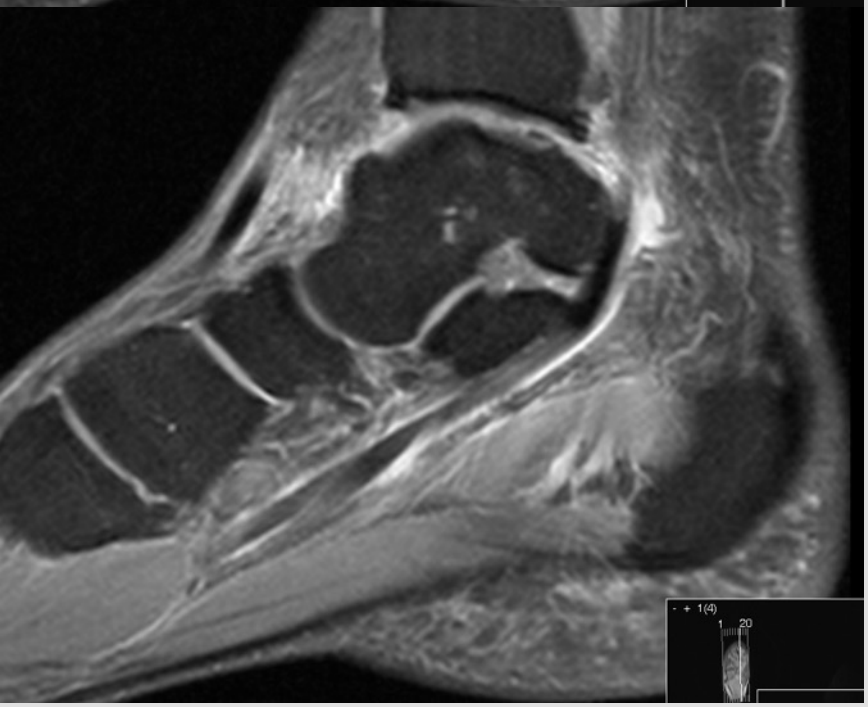
- + 1(4)
1 20

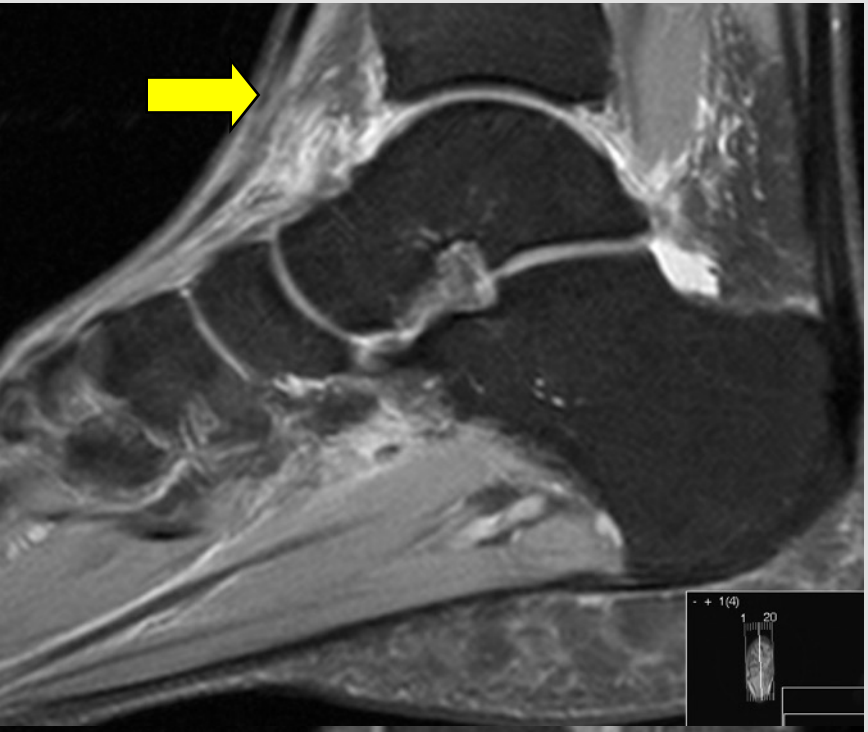
- + 1(4)
1 20

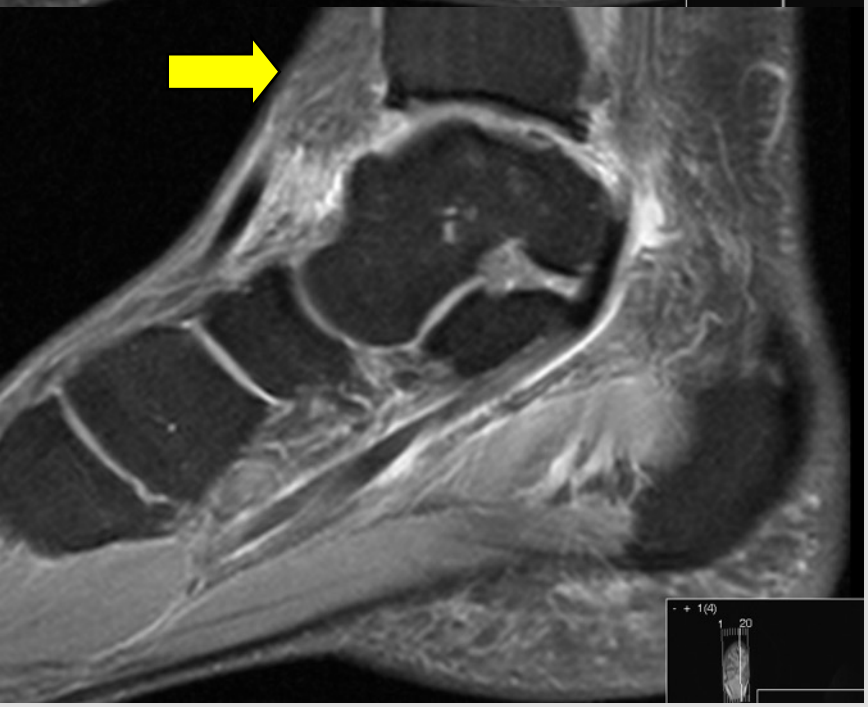
- + 1(4)
1 20

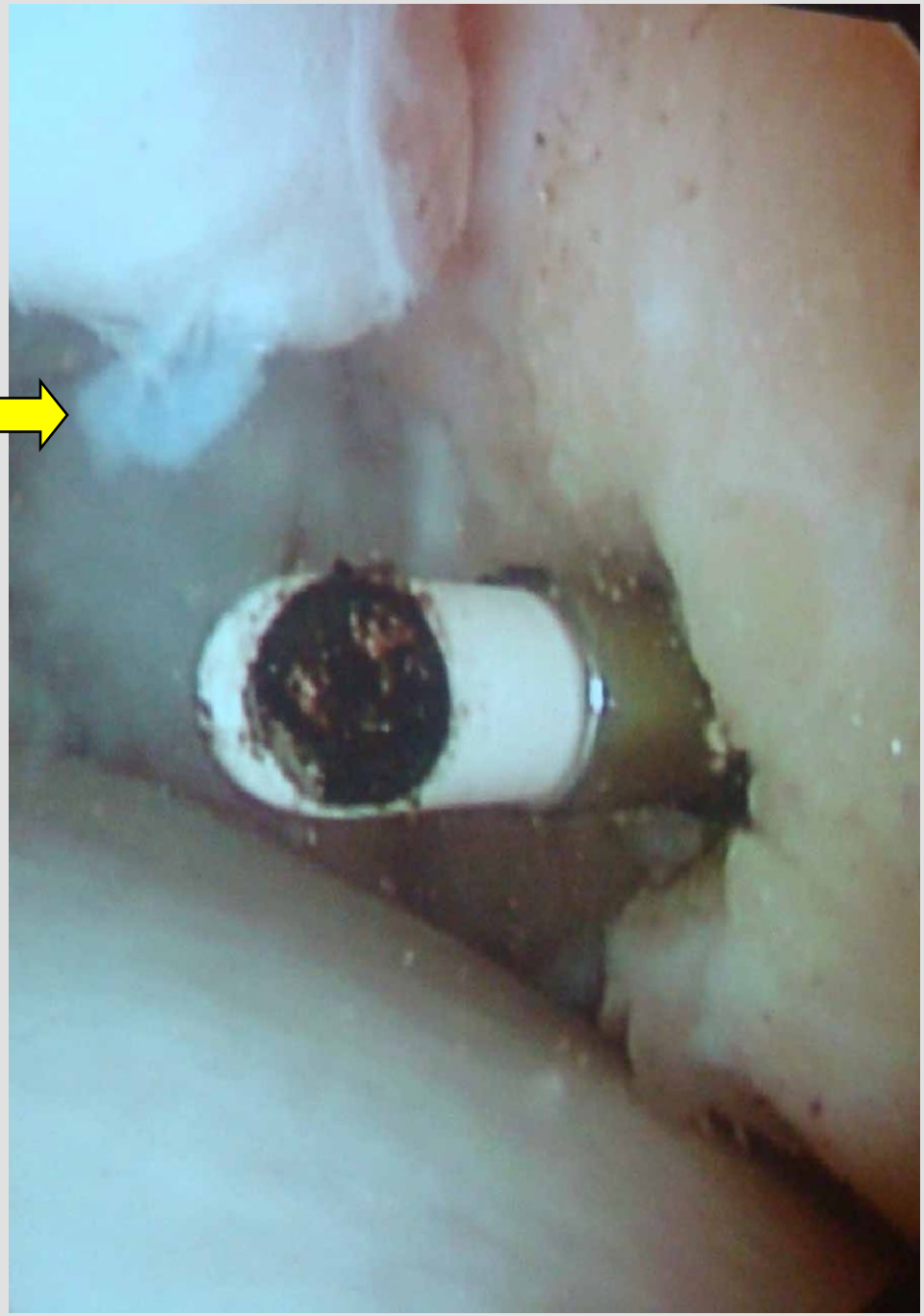

Anterior impingement

Anterior impingement

Subchondral cysta

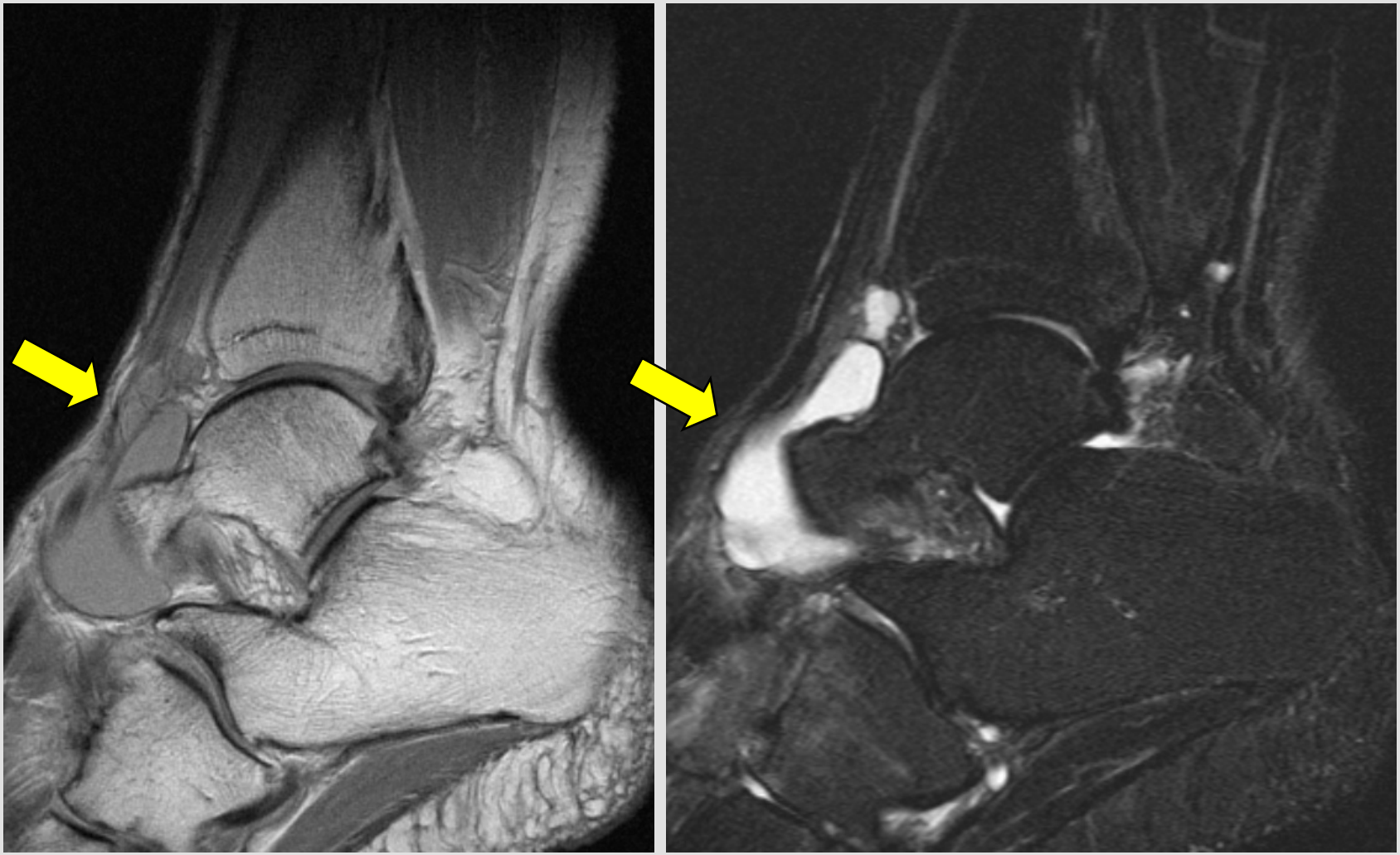

Anterolateral impingement

- Etiologi: inversionsskada (Twisting injury)
  - Partiell eller total ruptur av FTA (lig fibulotalare anterius)

- Microinstabilitet, upprepade mindre trauma
- Sinus tarsi - entrapment i ant-lat recess
- Sinus tarsi - förtjockning i ant-lat recess, hypertrofisk synovit

Ligamentskador
FTA (lig fibulotalare anterius)

Loc för ”FTA-vinkling”

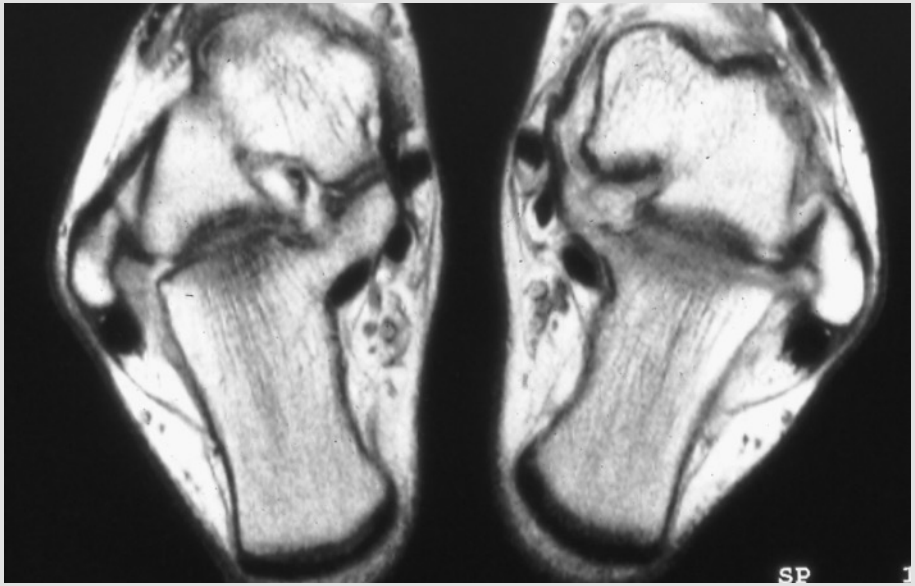

Pd traFTA ua

FTA-ruptur

Ligamentskador
FTA (lig fibulotalare anterius)

Loc för ”FTA-vinkling”

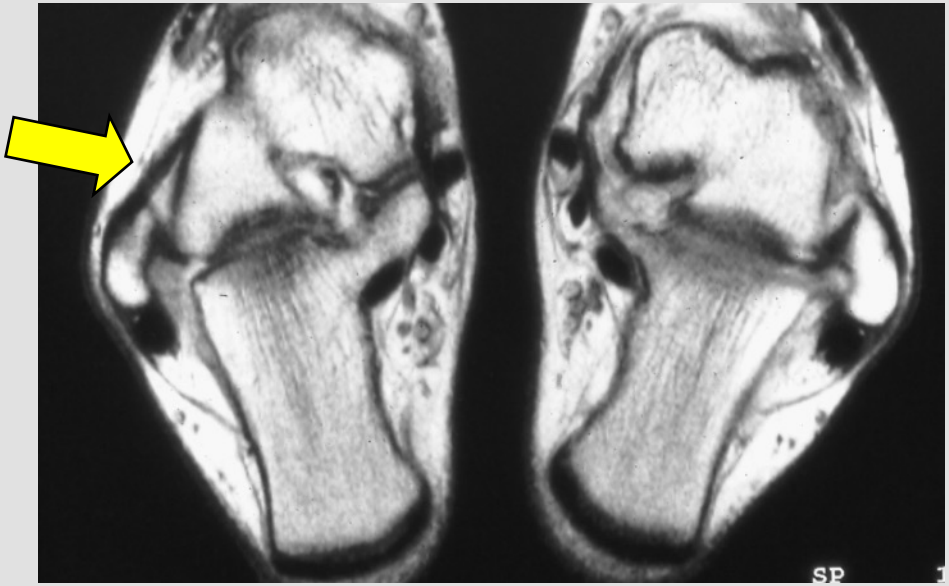

Pd traFTA ua FTA-ruptur

Ligamentskador
FTA (lig fibulotalare anterius)

Loc för ”FTA-vinkling”

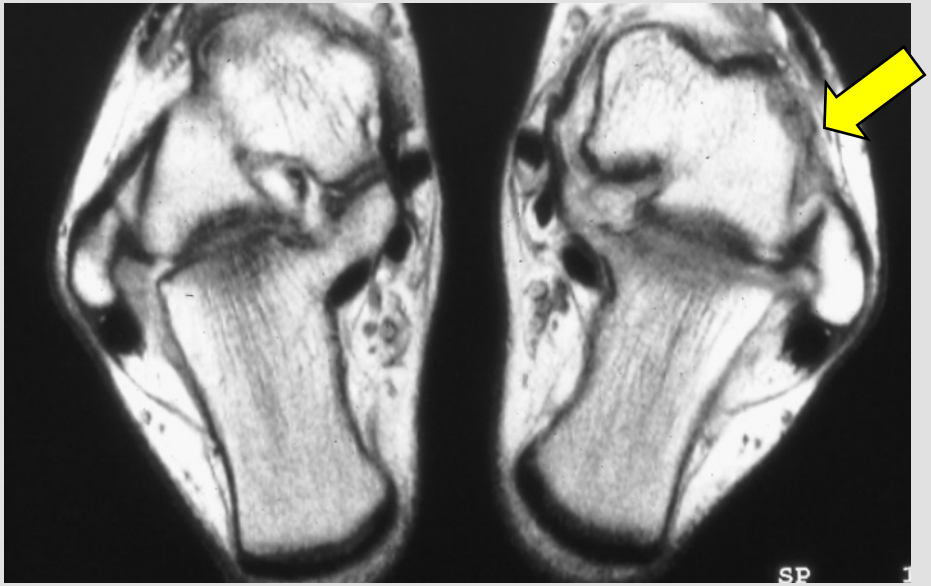

Pd traFTA ua FTA-ruptur

41 årig, ant-lat smärta, svullnad
Upprepad distorsionsvåld
Fokal ant-lat svullnad, smärta vid dorsiflexion

T1

PD

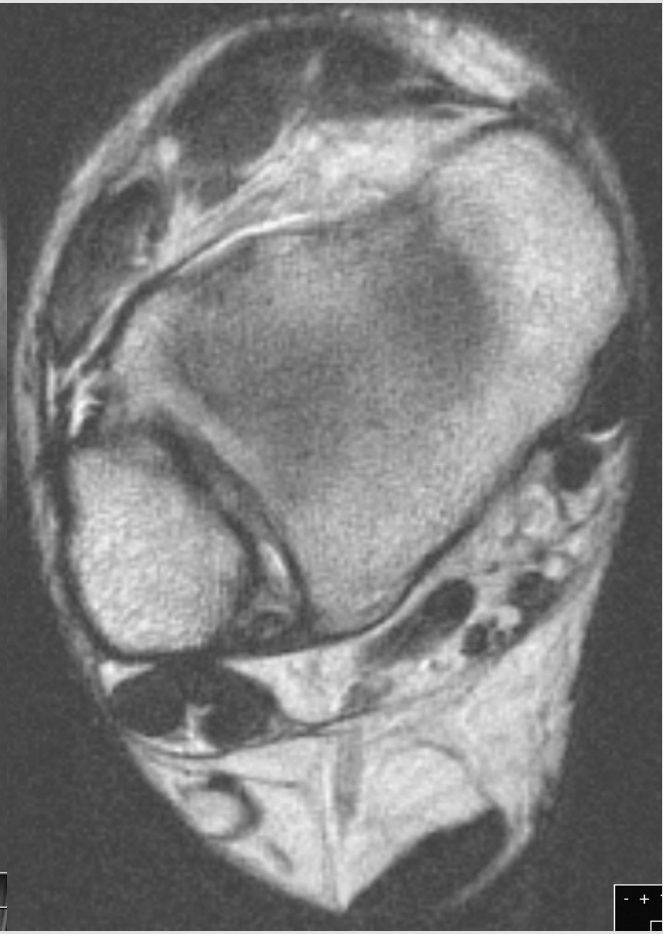

T2

41 årig, ant-lat smärta, svullnad
Upprepad distorsionsvåld
Fokal ant-lat svullnad, smärta vid dorsiflexion

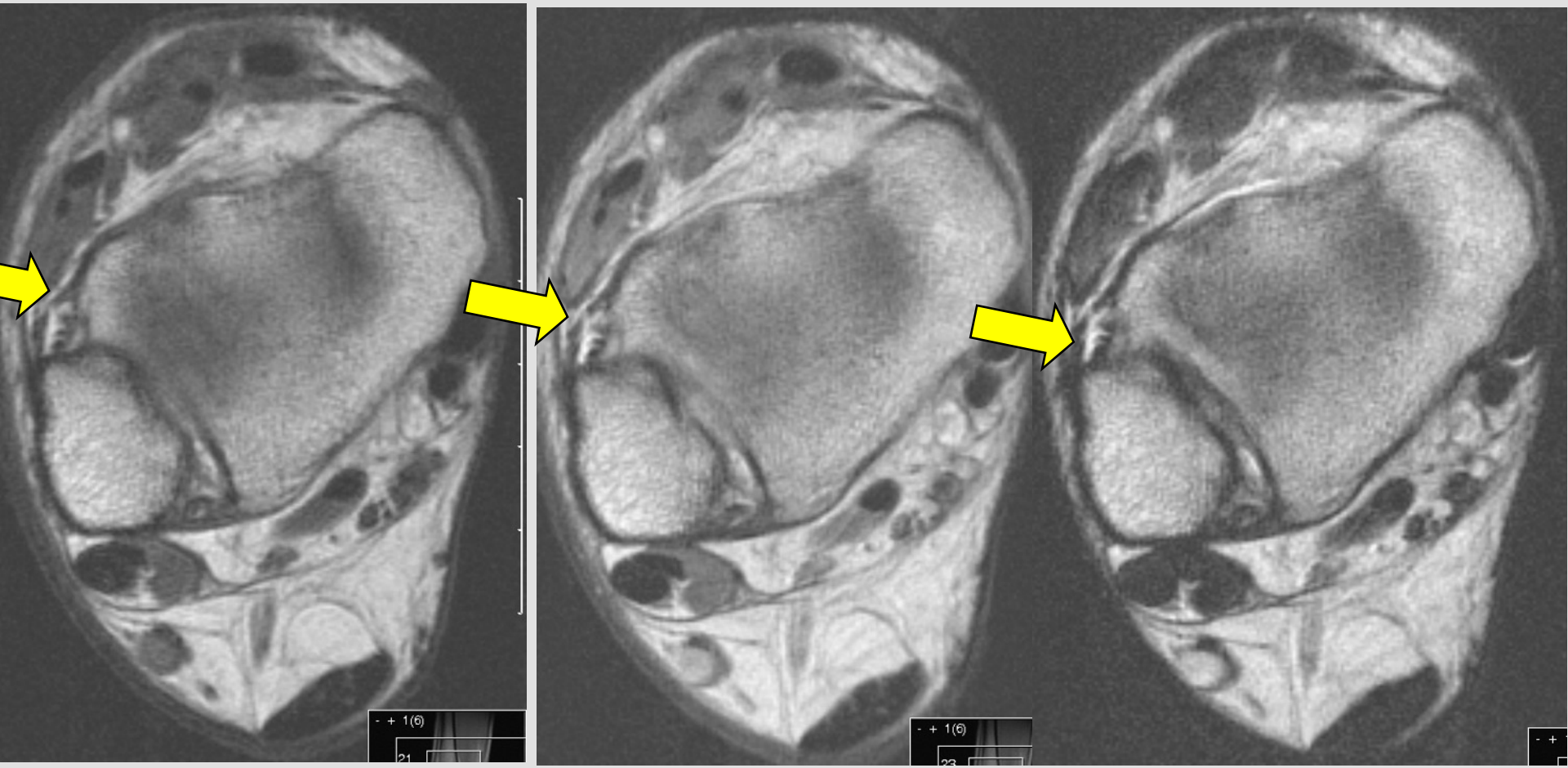

T1 PD T2

41 årig, ant-lat smärta, svullnad
Upprepad distorsionsvåld
Fokal ant-lat svullnad, smärta vid dorsiflexion

Partiell FTA-skada

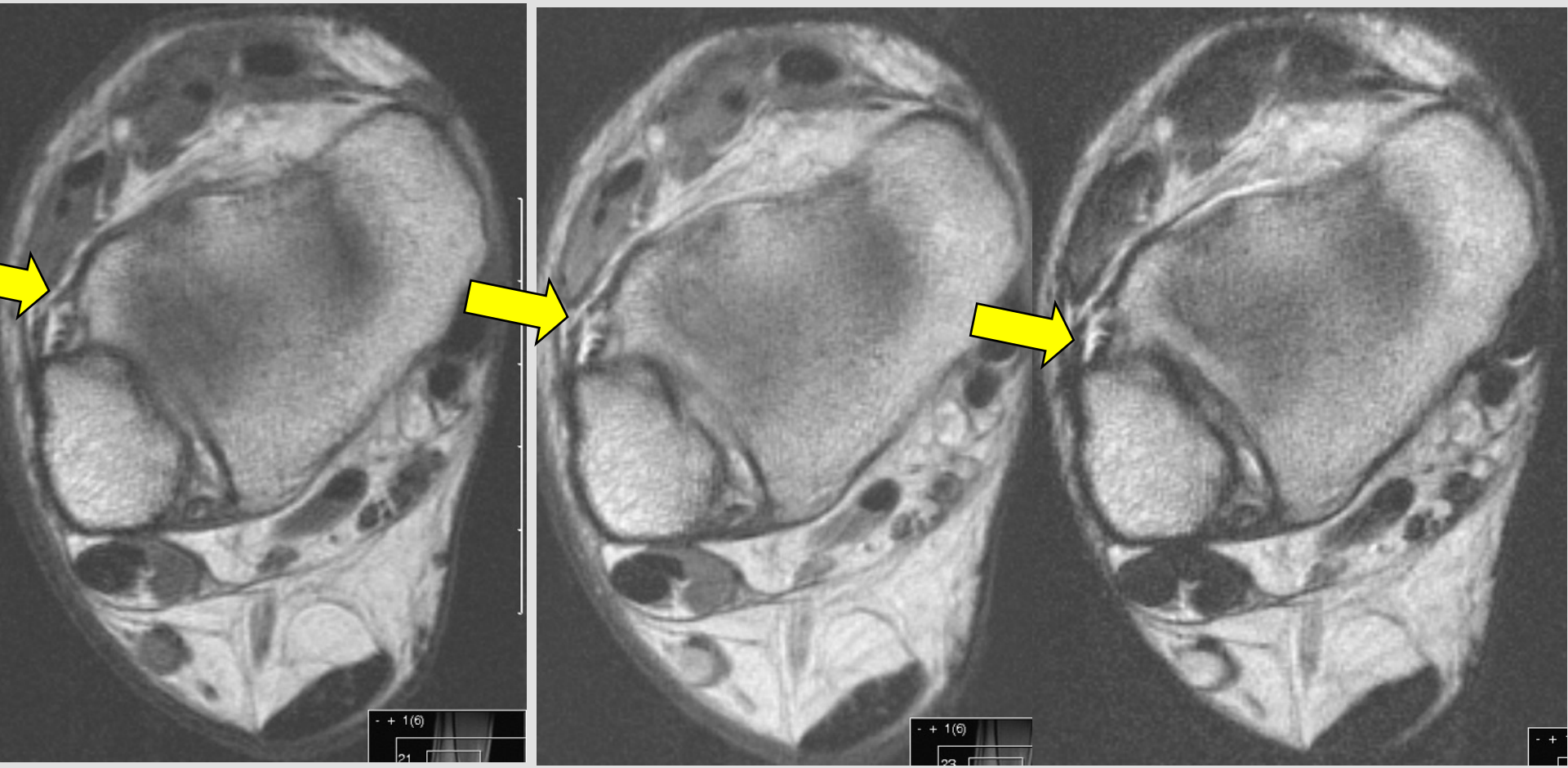

T1 PD T2

35 årig, fotbollsspelare med kronisk ökad smärta
Upprepade mindre trauma
Ant-lat smärta, svullnad

T1

PD

T2

35 årig, fotbollsspelare med kronisk ökad smärta
Upprepade mindre trauma
Ant-lat smärta, svullnad

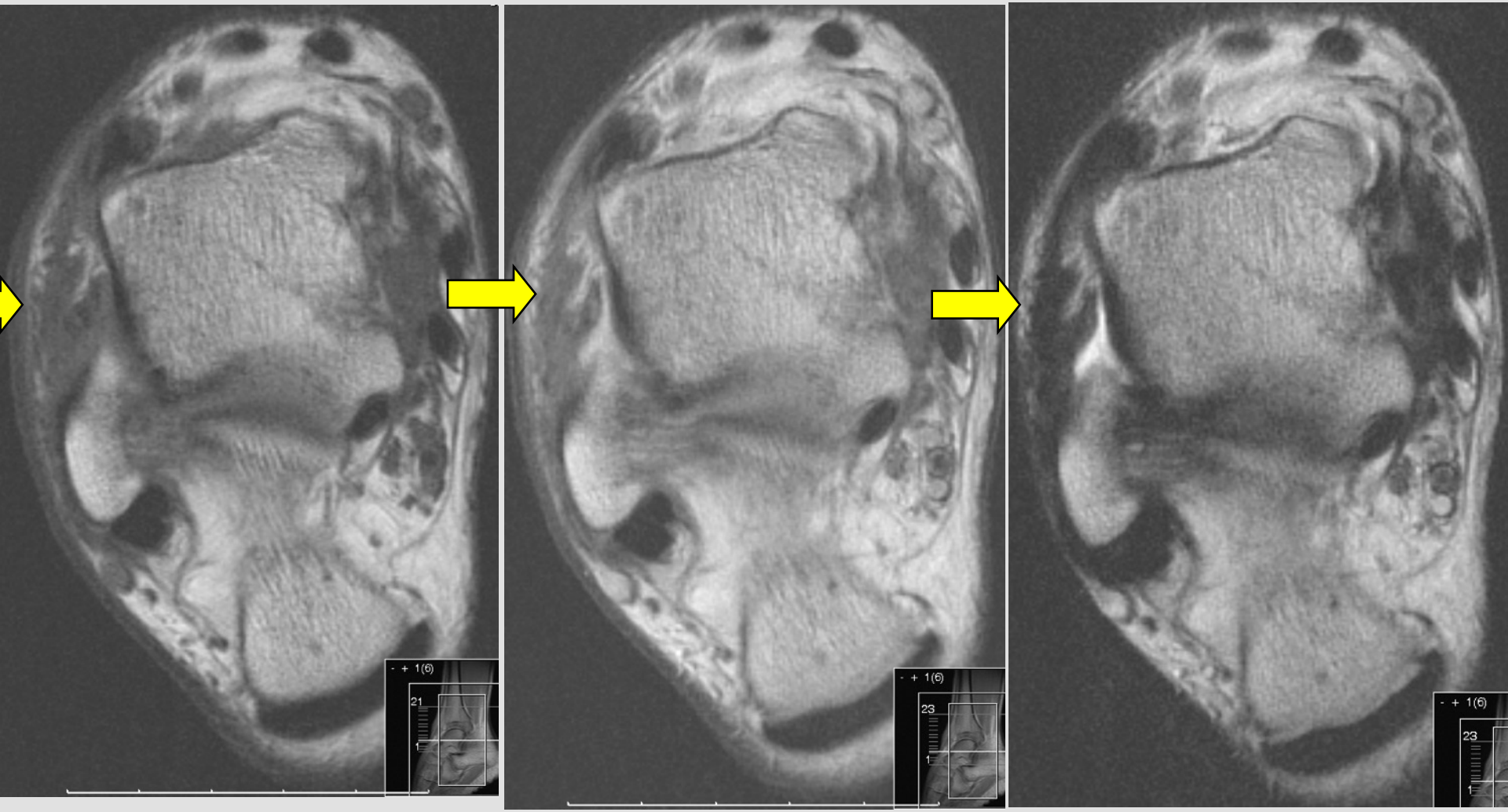

T1 PD T2

35 årig, fotbollsspelare med kronisk ökad smärta
Upprepade mindre trauma
Ant-lat smärta, svullnad

Total FTA-skada

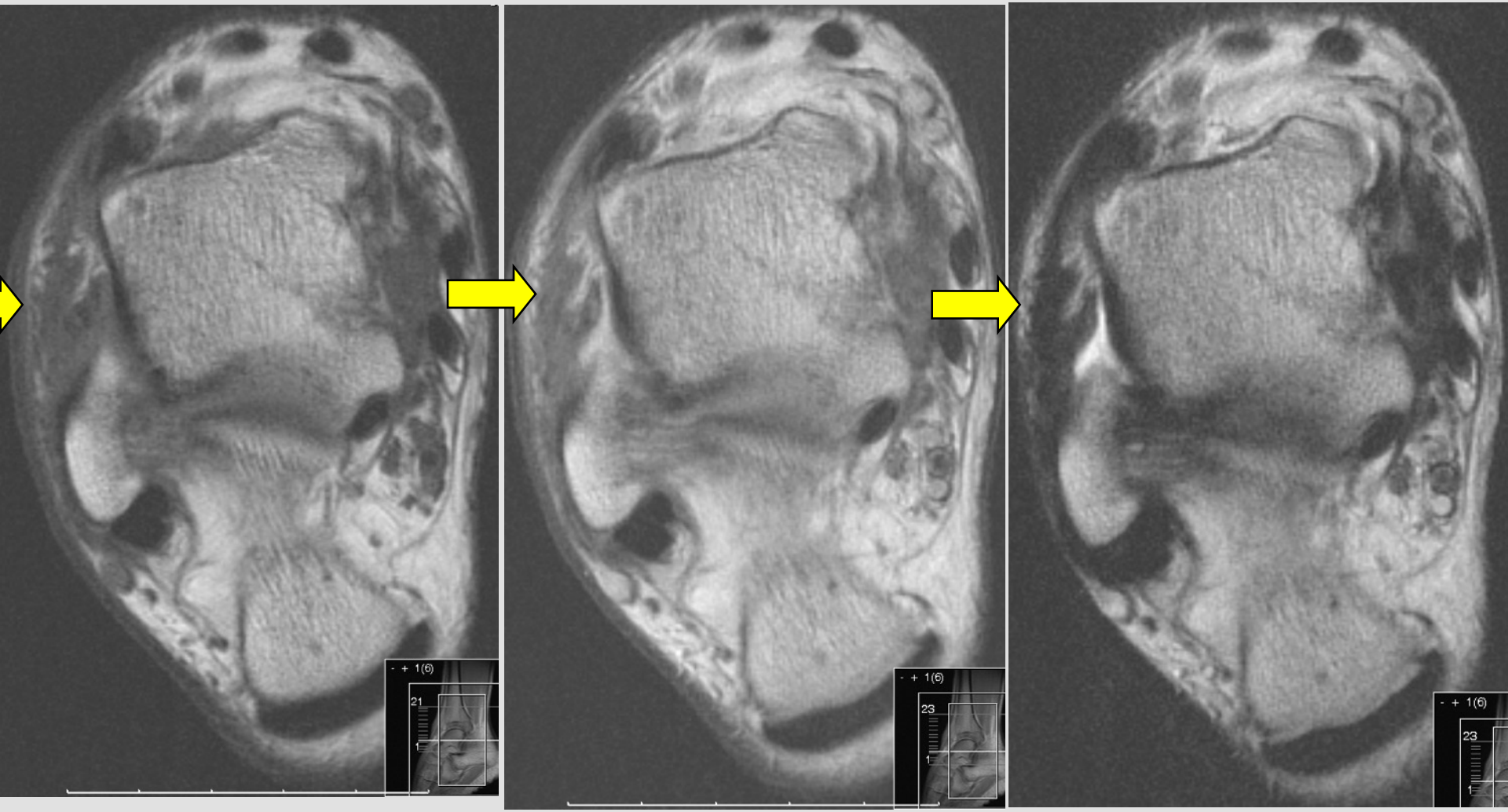

T1 PD T2

Posterior impingement

- Posterior hälsmärta är vanligt
- Os trigonum syndrom, senproblematik, retrocalcaneal bursit eller Haglund’s deformitet, tarsal koalition

- Tenosynovit i flex hall longus

54 årig, post hälsmärta
Smärta vid plantar flexion

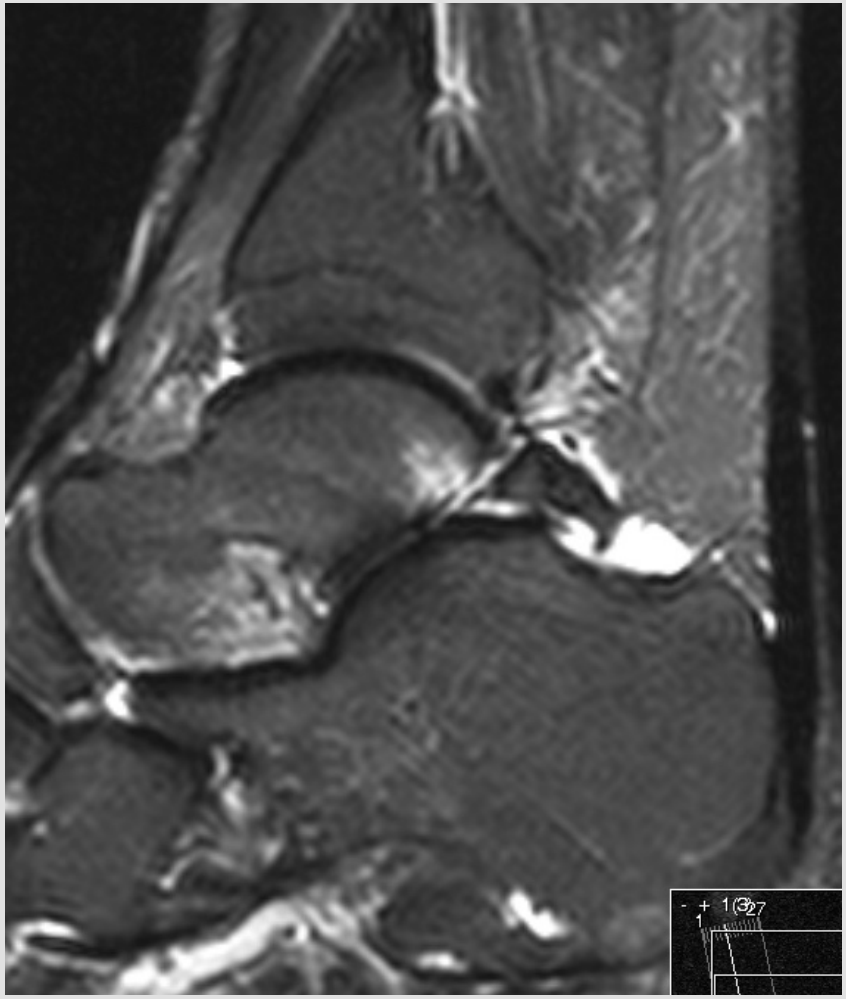

54 årig, post hälsmärta
Smärta vid plantar flexion

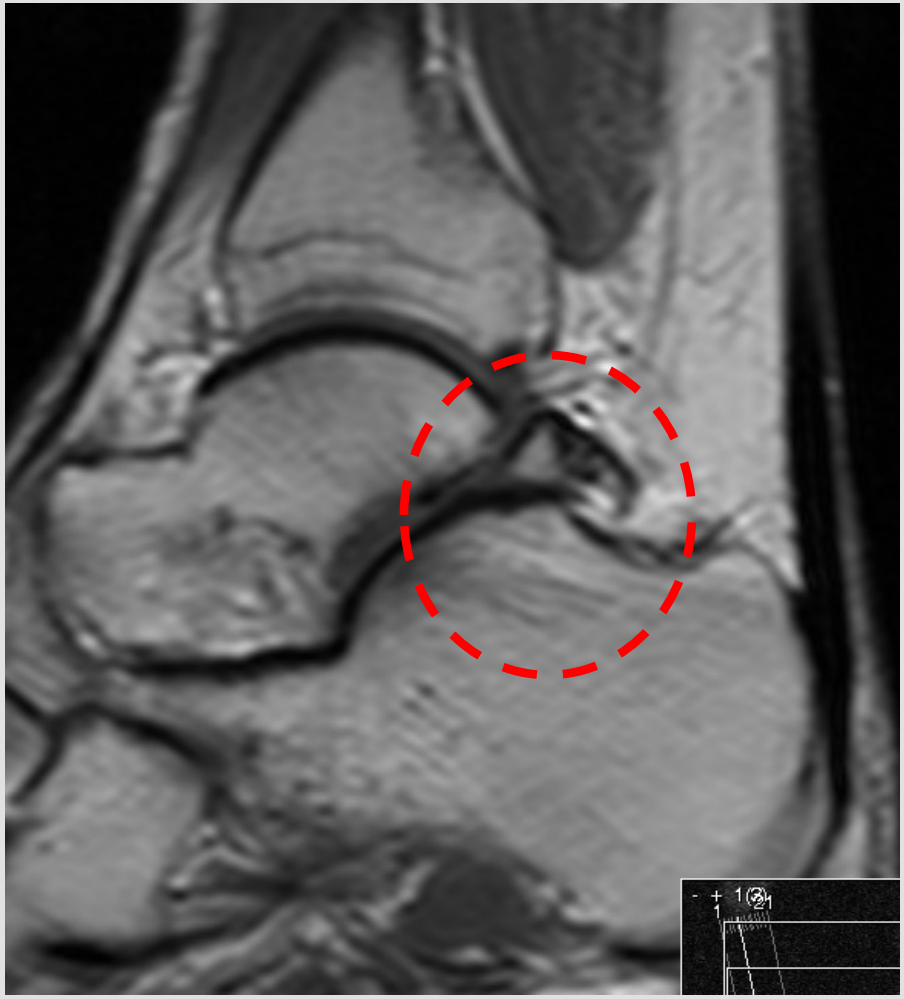

- 17 årig man som skadats under fotbollspel
- Slätrtg ua.
- Smärta mots bakre talus vid flexion och extension i fotleden

Os trigonum syndrom

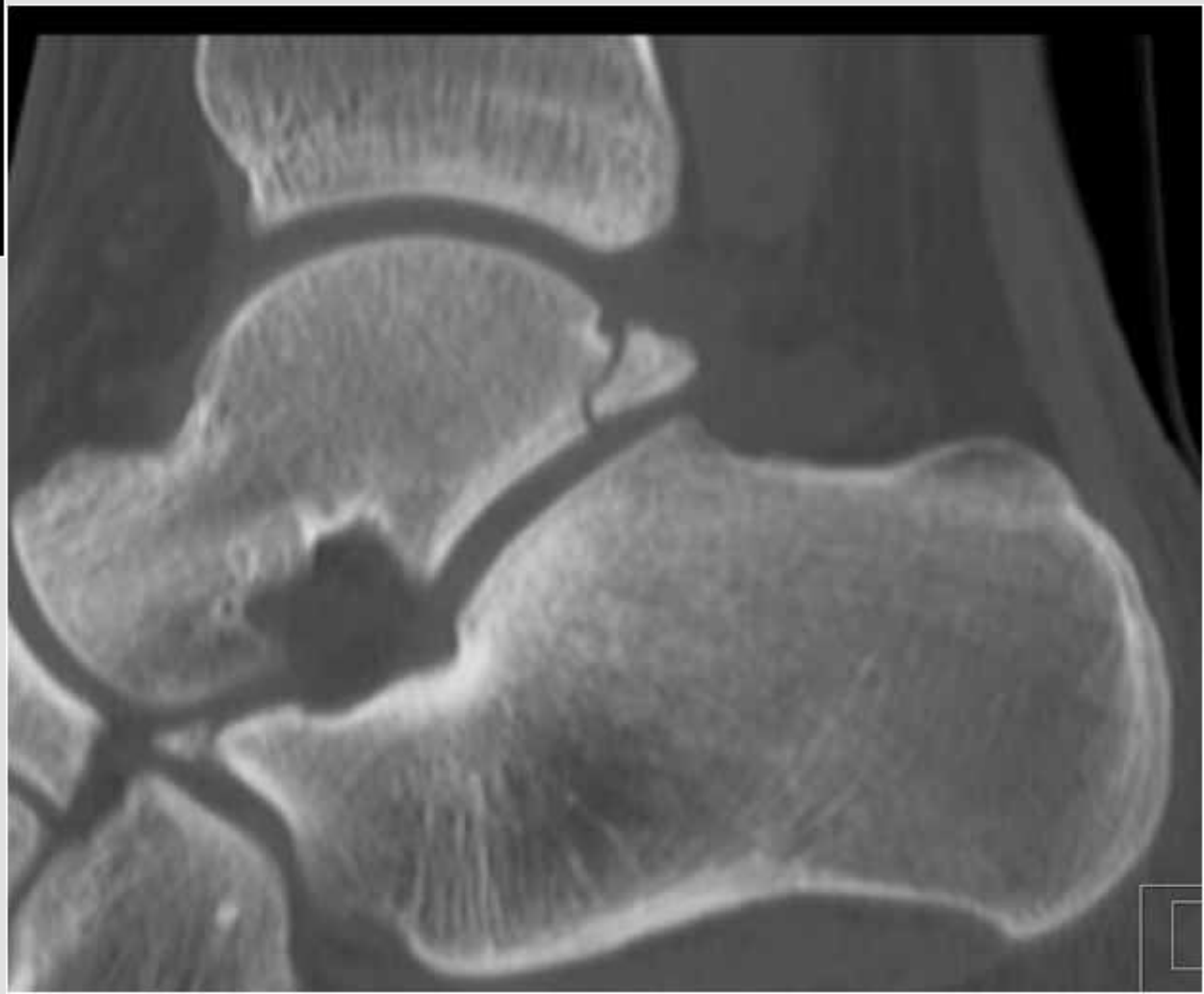

Os trigonum syndrom

Os trigonum syndrom

Os trigonum syndrom

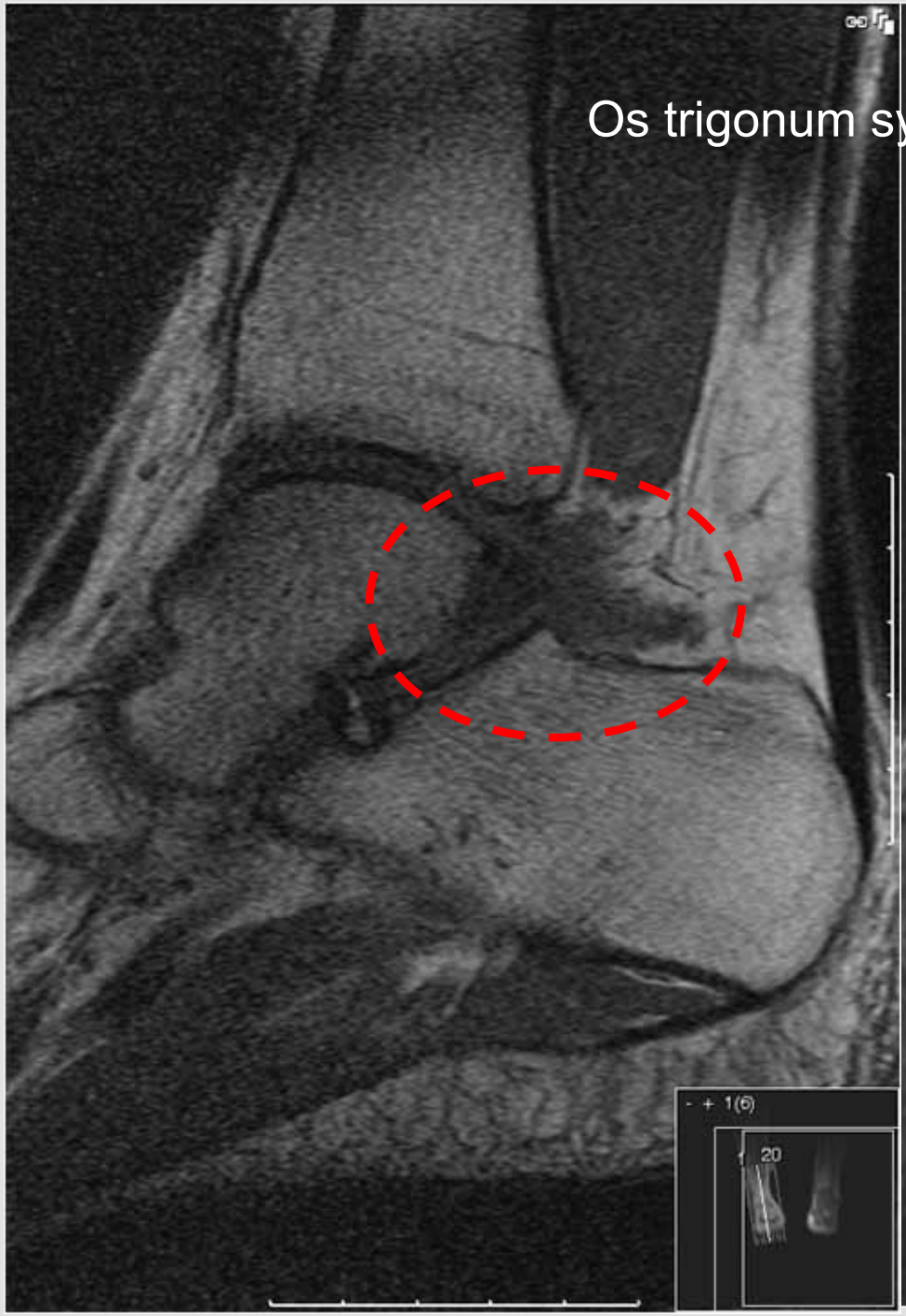

Tenosynovit i flex hall longus

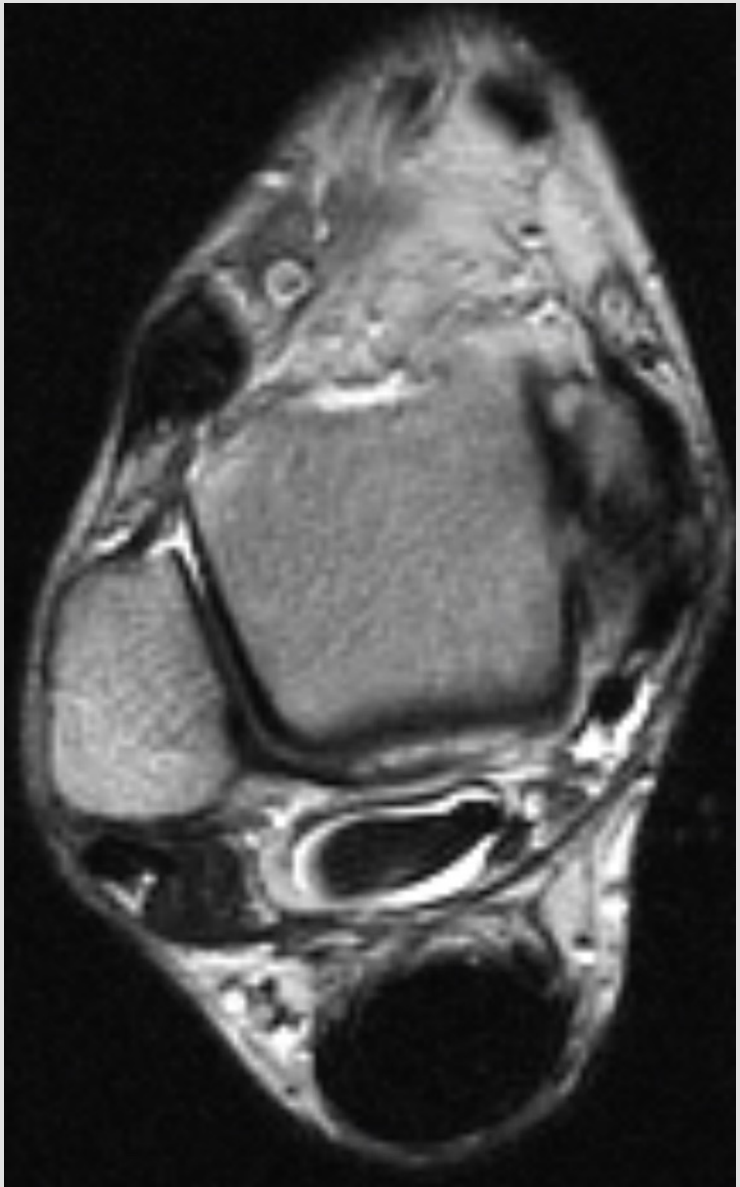

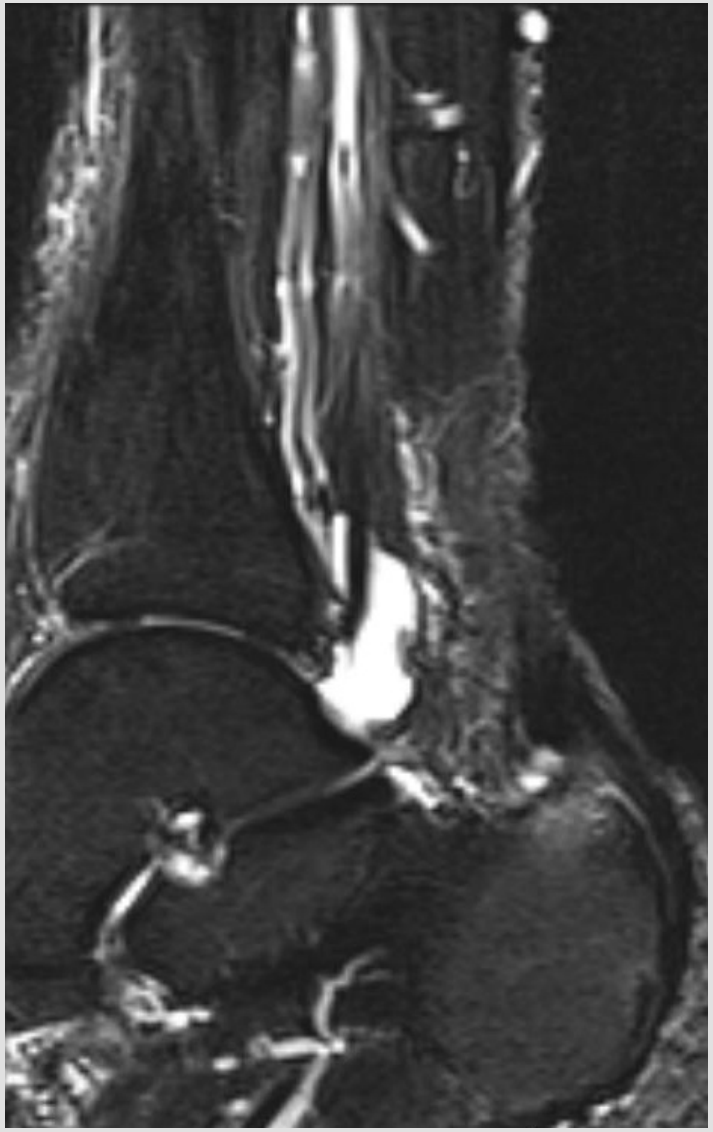

Tenosynovit i flex hall longus

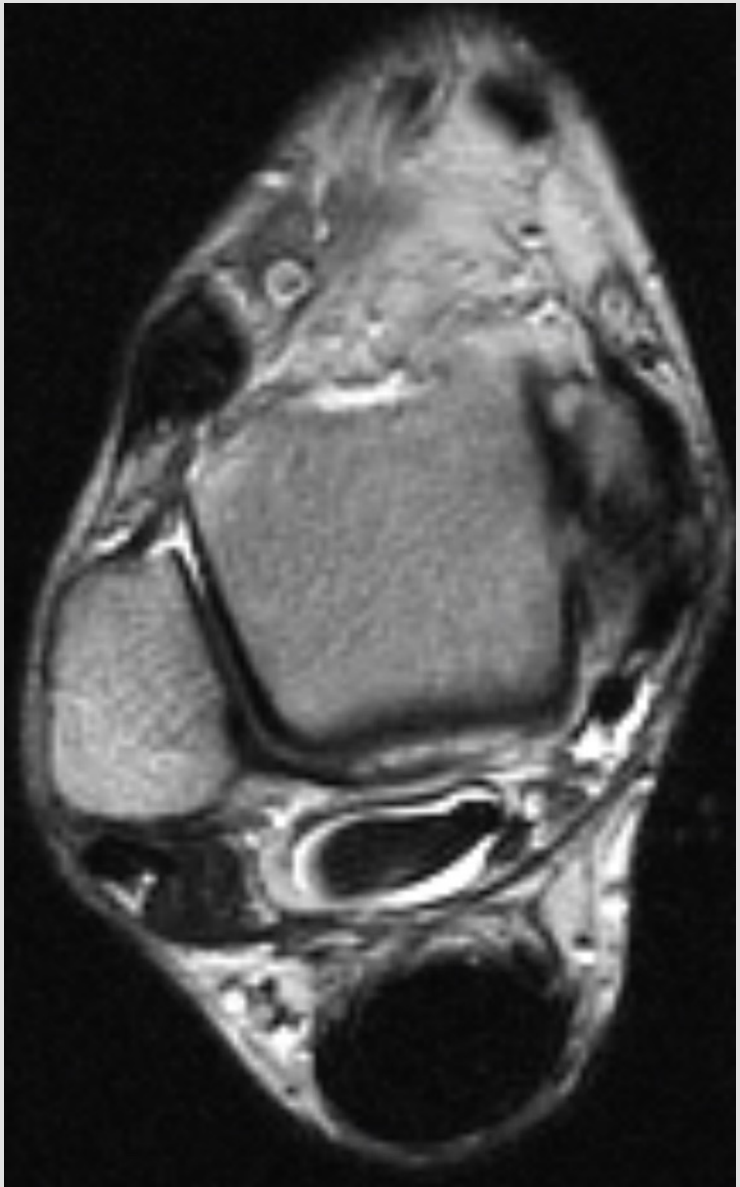

Disposition, del II

- *Hälsena*
- *Peroneus senorna*
- *Impingement*
- *Morton neurom*
- *Tarsaltunnelsyndrom*
- *Sinus tarsi syndrom*

Morton neurom

- Mortons neurom (Mortons metatarsalgi) är en perineural fibros av interdigitalnerv 2/3 eller 3/4
- Orsakas av tillklämning av en digitalnerv mellan metatarsalbenen, som ger förtjockning av nerven
- Ofta tillsammans med intermetatarsal bursit

Morton neurom

Intermatatarsal bursa

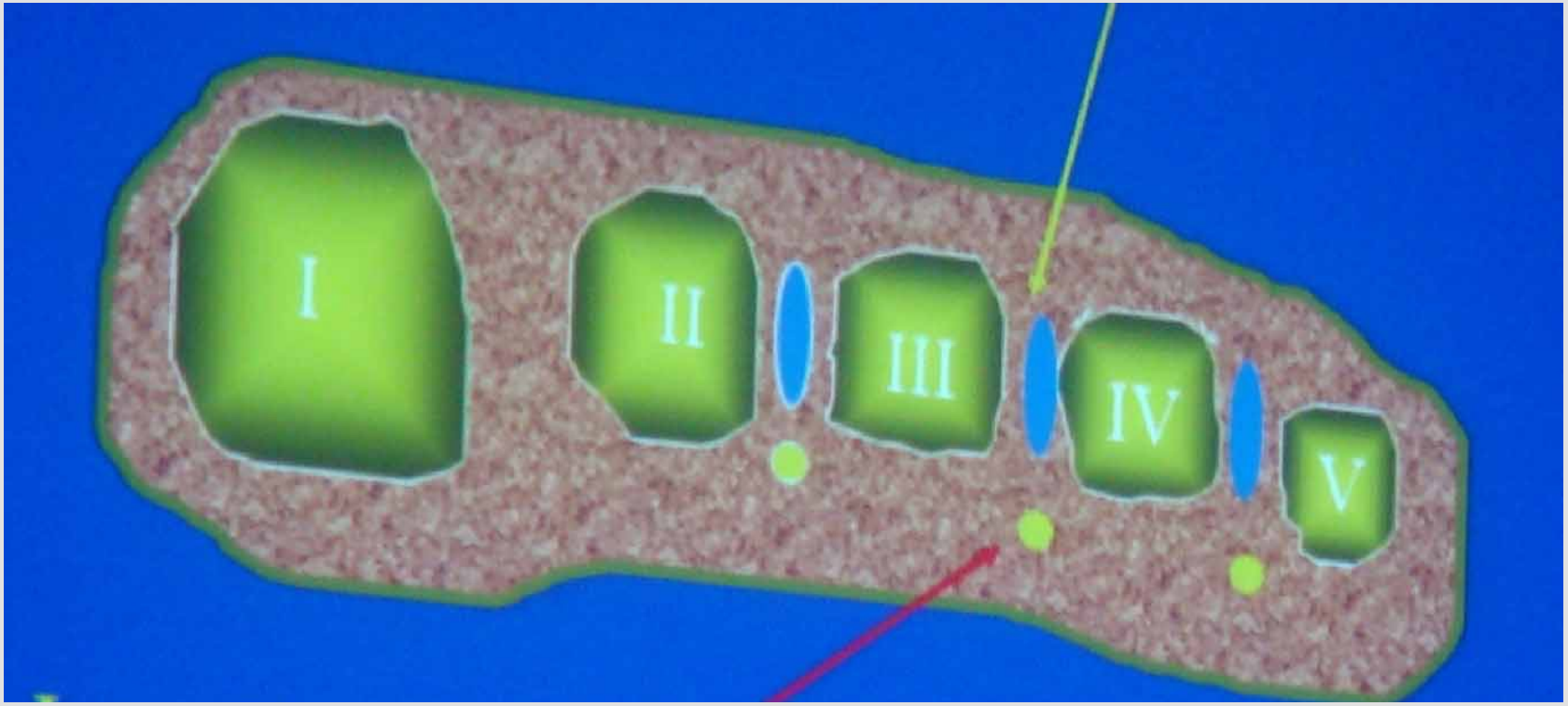

Interdigital nerve

Perineural fibros med bursit

Morton neurom

- Kliniskt
  - Smärtor som strålar ut mot tårna
  - Vid djup palpation ömhet och känselnedsättning mellan tår

- Radiologi
  - MRI
    - lågsignal på T1
    - Iso- eller högsignal på T2 +
    - kontrastuppladdning
  - UL

Pat med 3-års anamnes på metatarsalgi. Palp öm över caput MT 3 samt interstitiet MT 3-4.

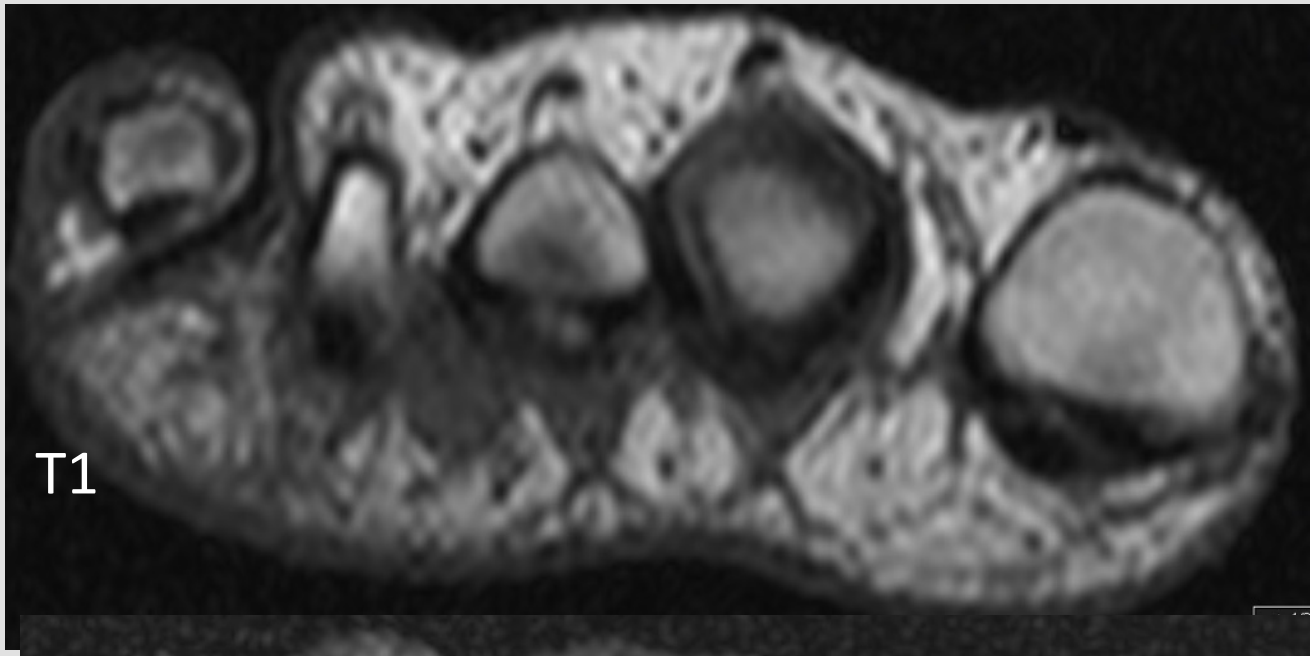

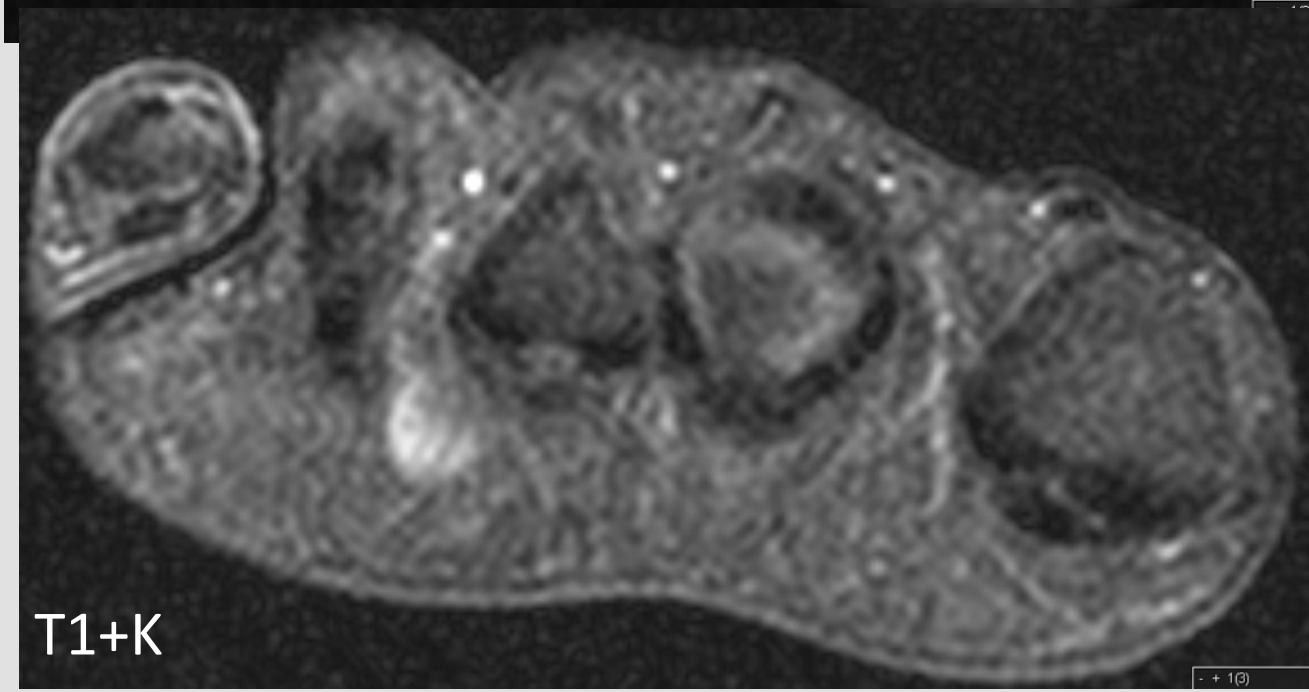

Pat med 3-års anamnes på metatarsalgi. Palp öm över caput MT 3 samt interstitiet MT 3-4.

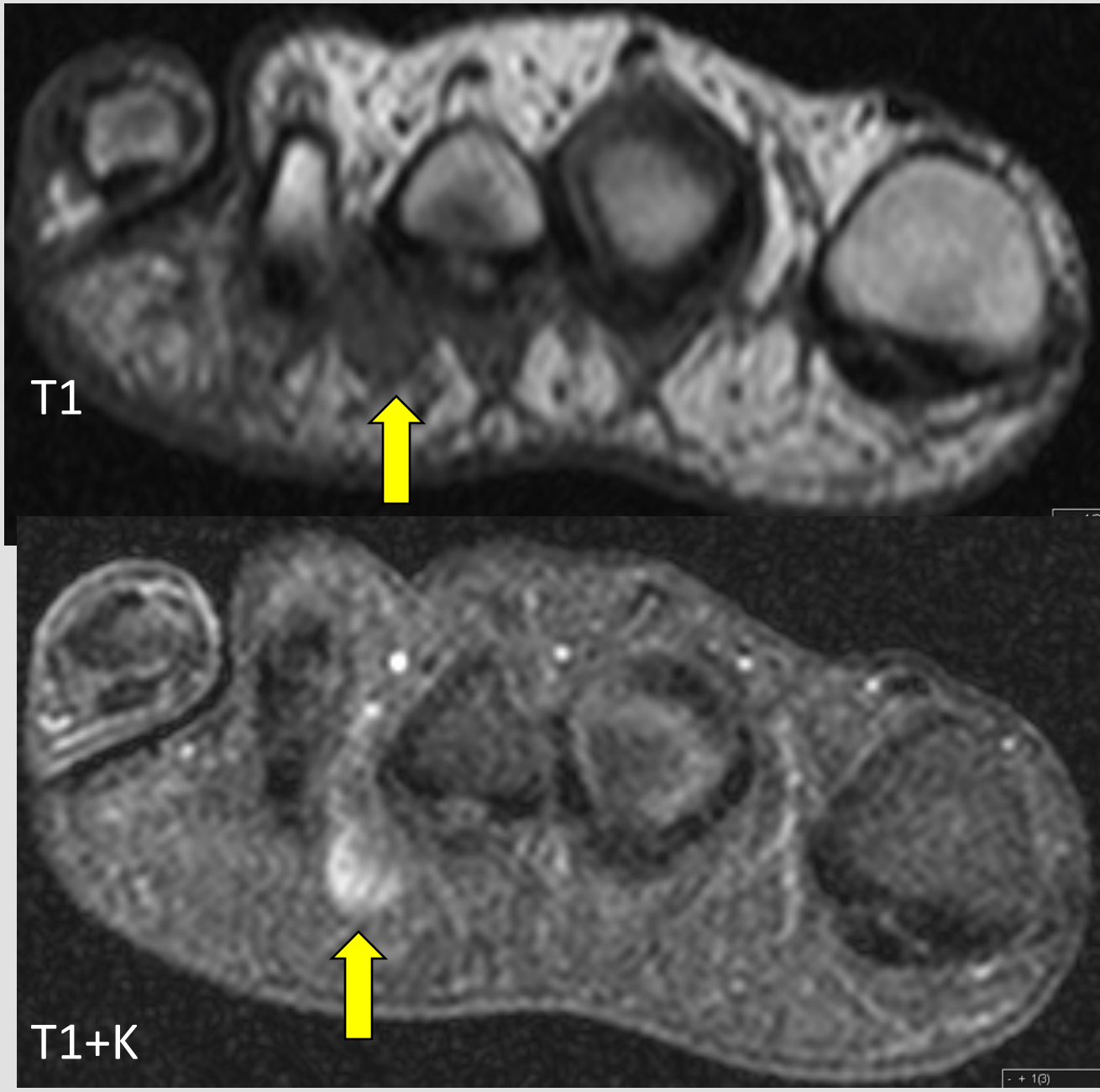

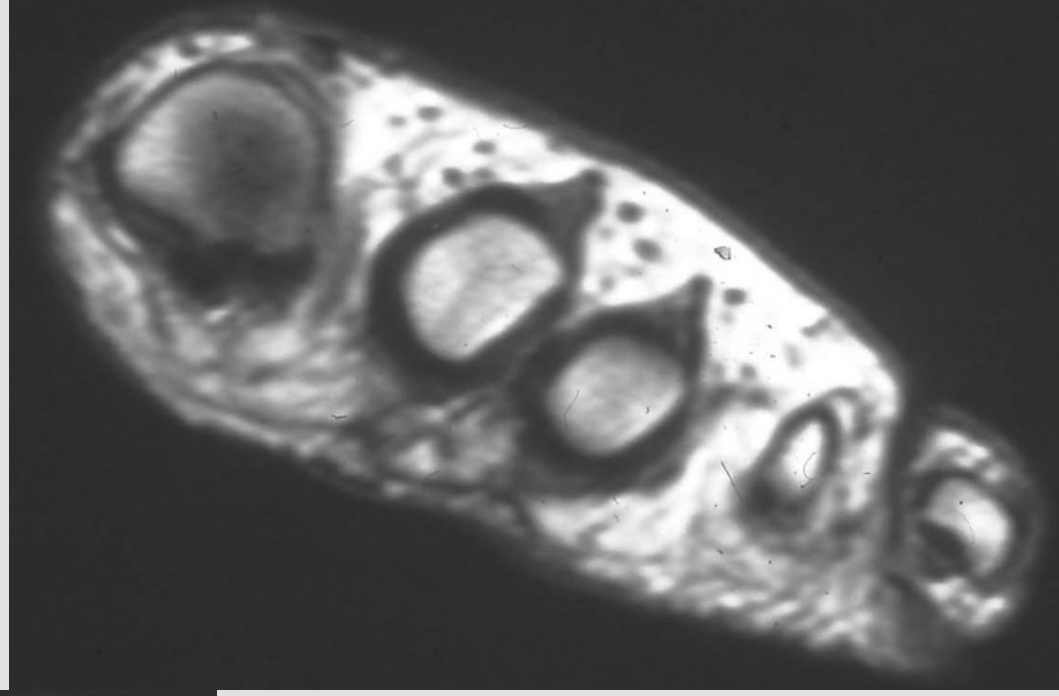

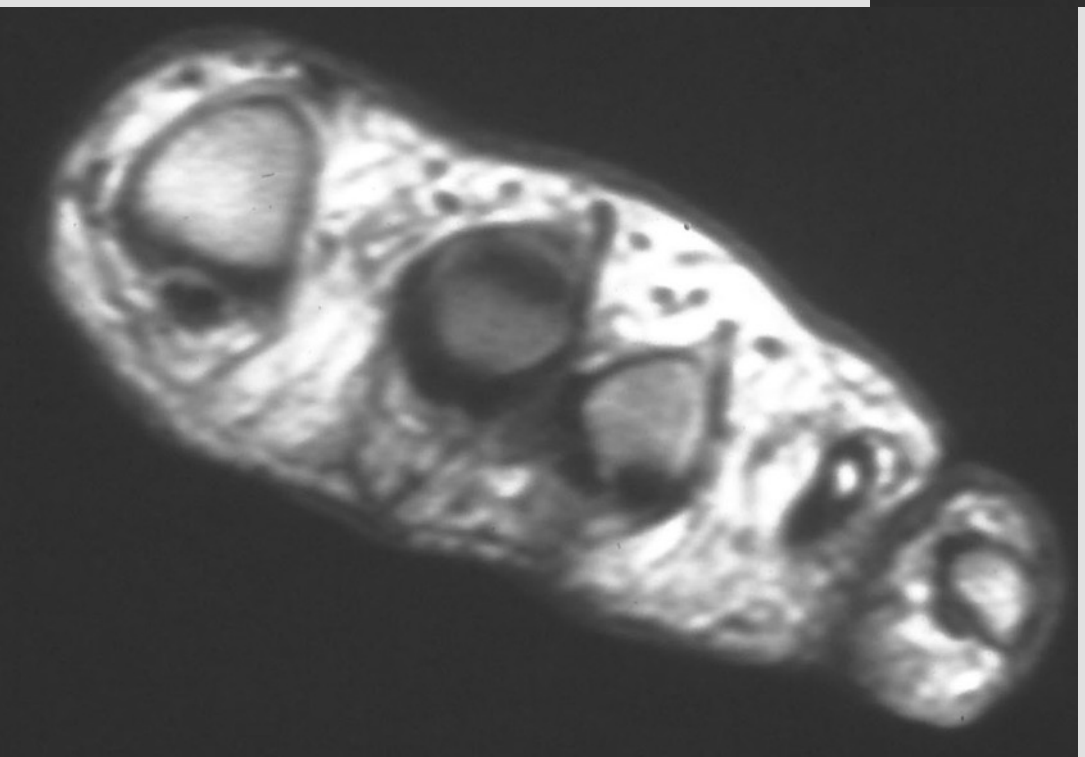

Morton neurom, DD

Morton neurom, DD
Sesamoidit

Morton neurom, DD Sesamoidit

- Sesambenen kan skadas på många sätt, vanliga;
  - Sesamoidit: inflammation i sesamområdet genom överansträngning
  - Stressfraktur: fortsatt överansträngning som leder till stressfrakturer

- Symptom: Smärta och ibland svullnad runt sesamområdet, vanligtvis värre efter fysisk aktivitet, oftast i den mediala delen av sesambenen

- Behandling: Vaddering, nedkylning, korrigering av felaktigheter i patientens biomekanik

Morton neurom, DD Sesamoidit

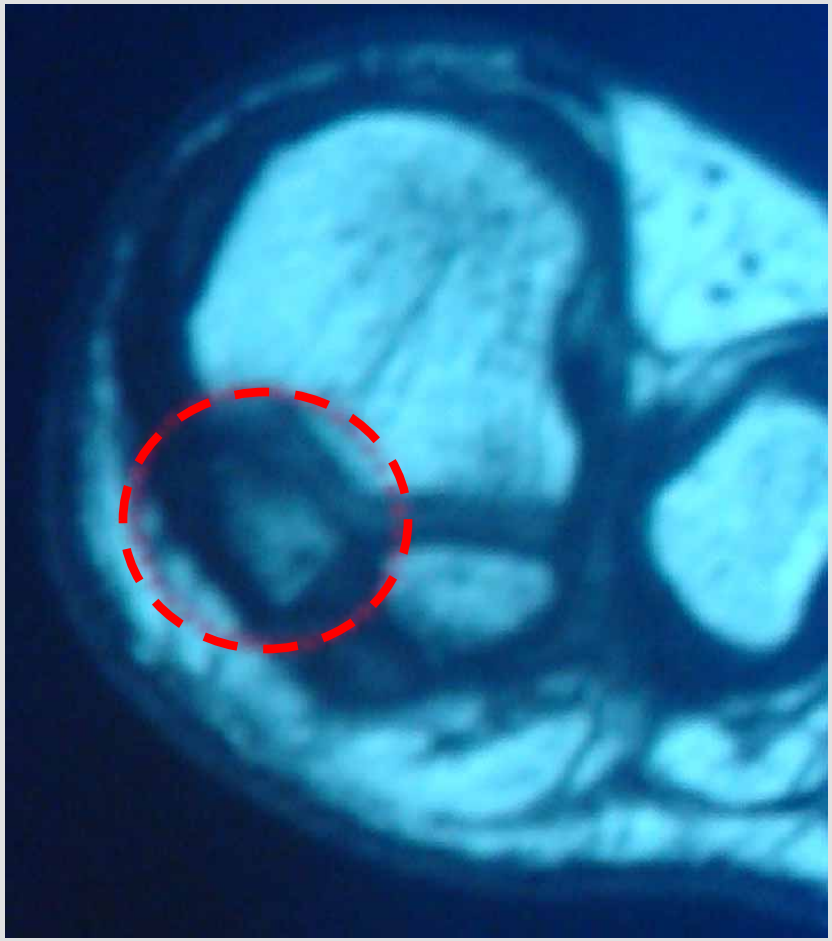

T1

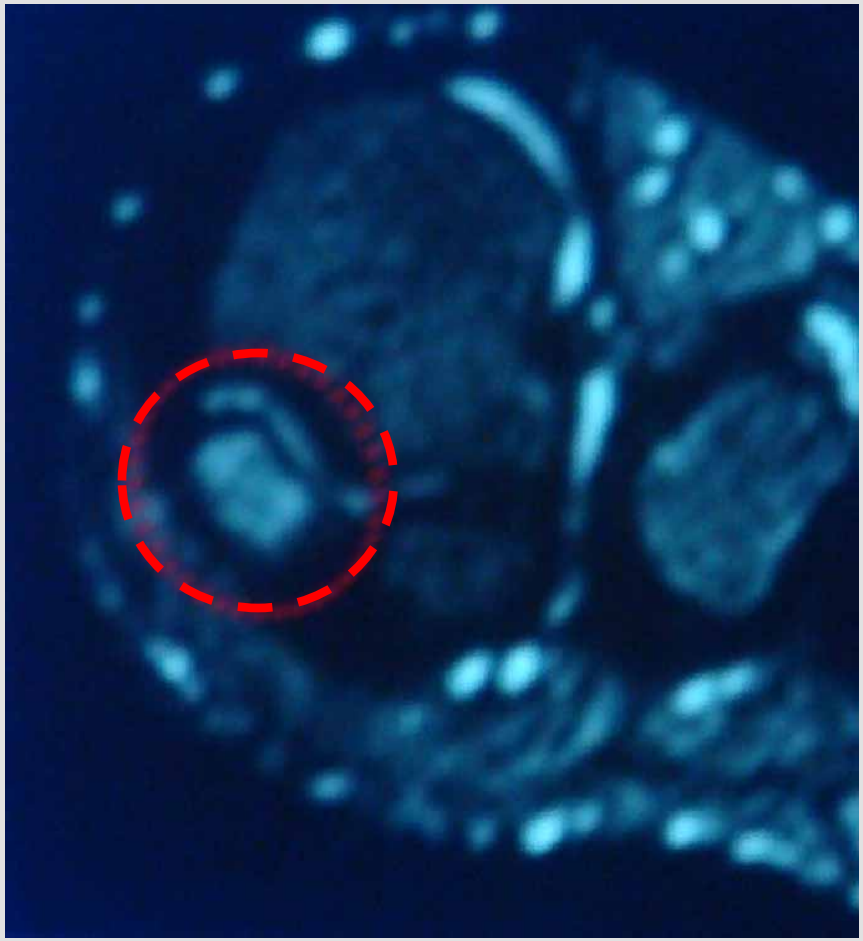

STIR

Morton neurom, DD Sesamoidit

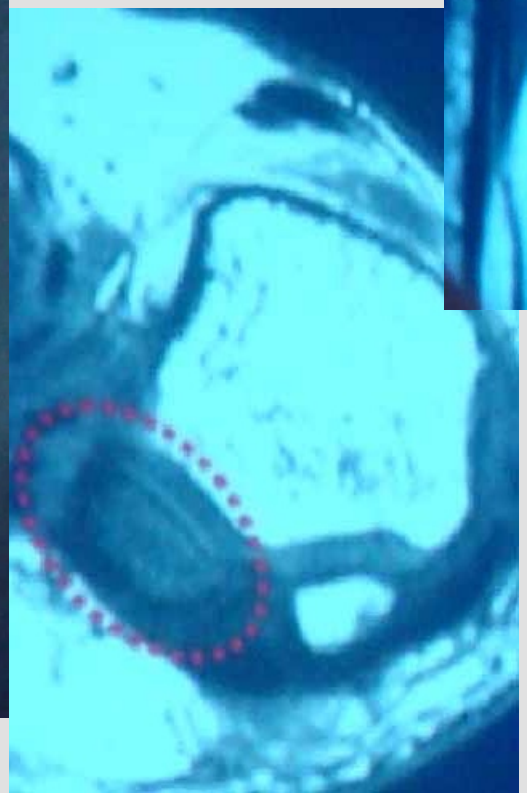

Disposition, del II

- *Hälsena*
- *Peroneus senorna*
- *Impingement*
- *Morton neurom*
- *Tarsaltunnelsyndrom*
- *Sinus tarsi syndrom*

Tarsaltunnelsyndrom (tibialisneuropati)

- Entrapment/tillklämnings tillstånd, när n. tibialis posterior komprimeras under mediala malleolen

- Dg:
  - Neurofysiologiska mätningar
  - Motorisk latens och sensorisk latens mätning av nervledningshastighet över tarsaltunneln

Tarsaltunnelsyndrom (tibialisneuropati)

- Symptom:
  - Smärta i nervens utbredningsområde medialt, framför allt nattetid (fotsulan & tå)
  - Diffus känselnedsättning
  - Domning i fotsulan
- Orsakar
  - Ganglion
  - Lipom
  - Varicosities
  - Tenosynovit
  - Hind foot valgus
  - Varicosities
  - Abdductor hallucis hypertrofi
  - Posttraumatisk fibros

Tarsaltunnelsyndrom (tibialisneuropati)

Tarsaltunnel ua Pdtra

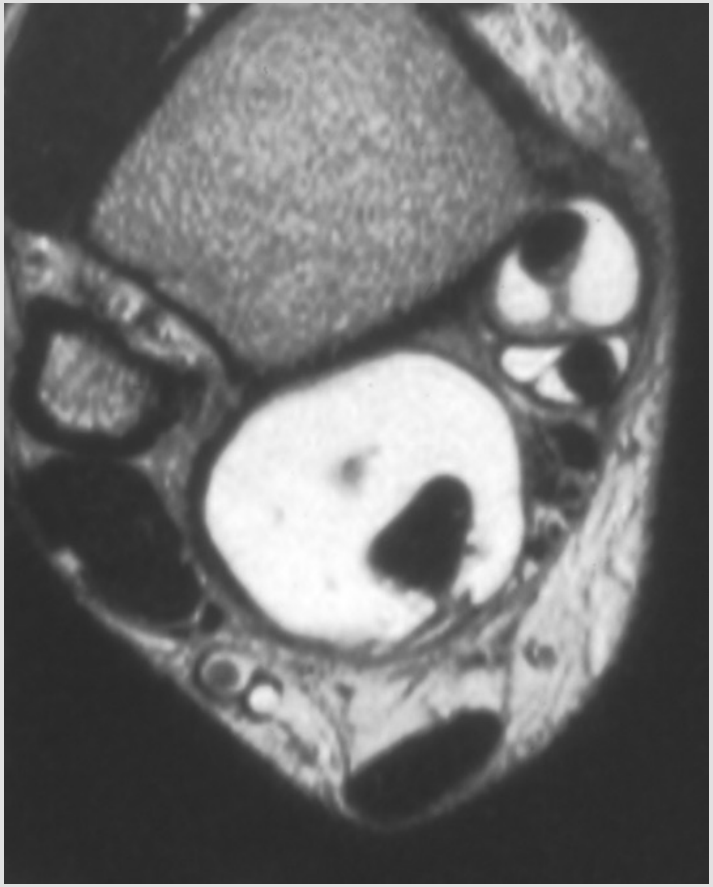

Flexortenovaginiter

Tarsaltunnelsyndrom (tibialisneuropati)

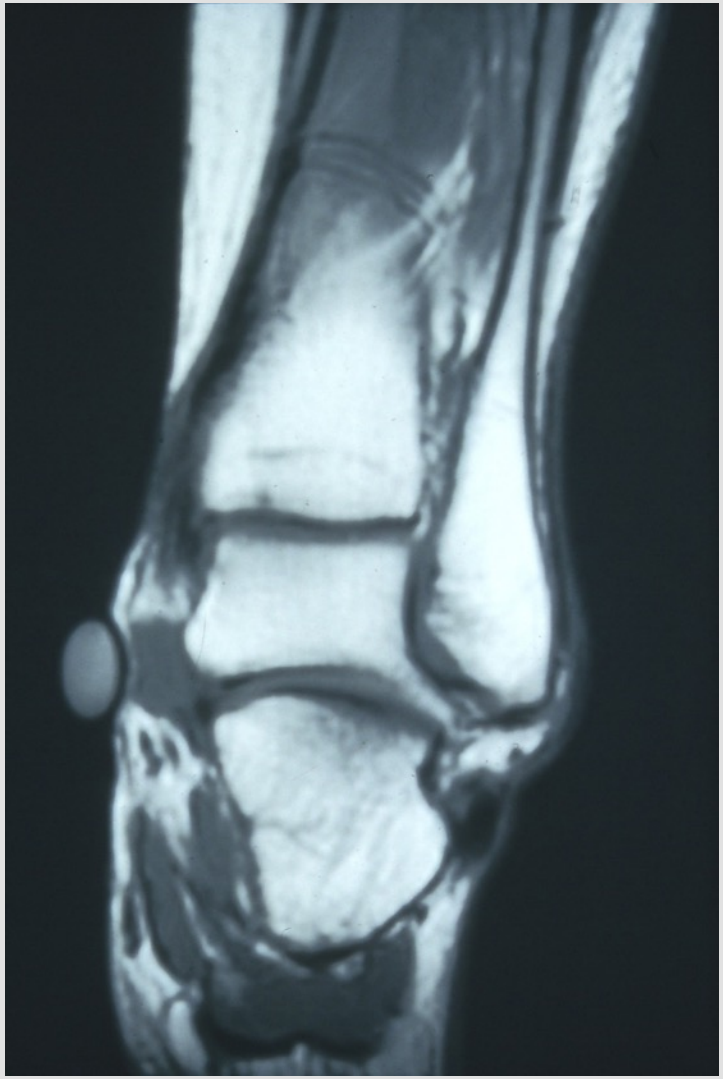

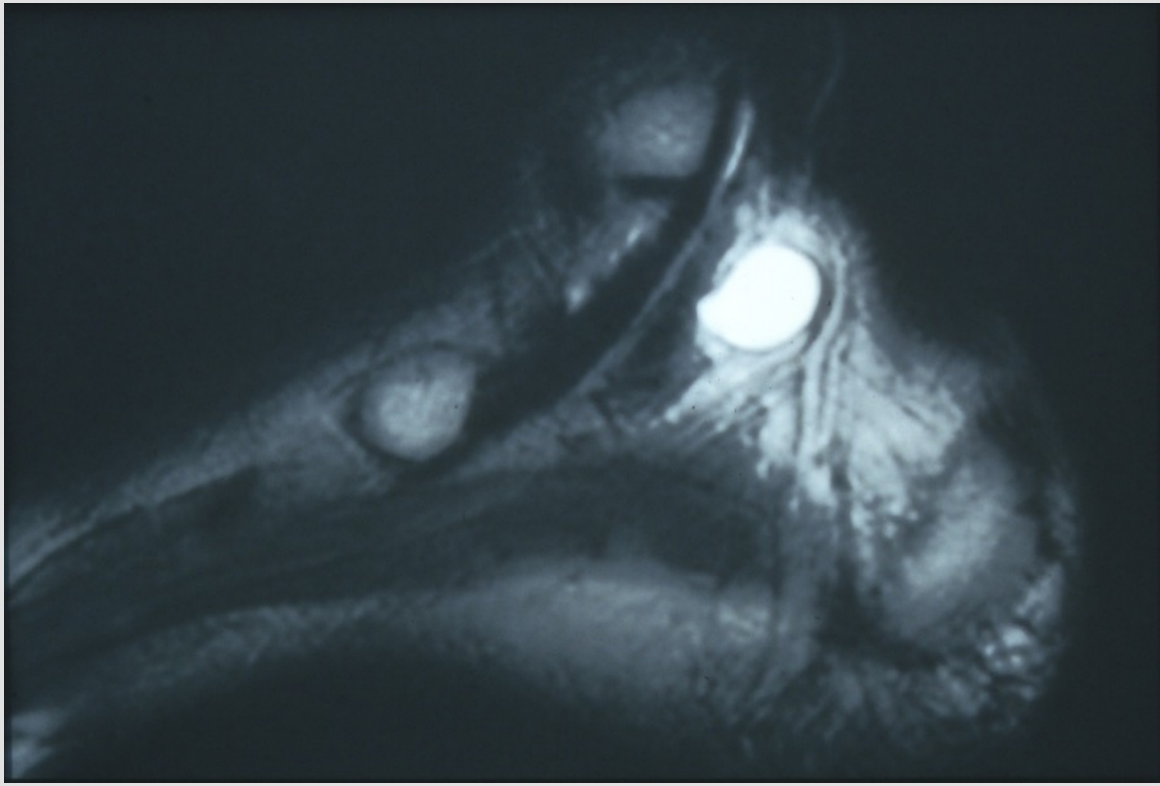

Tarsaltunnelsyndrom (tibialisneuropati)

Ganglion

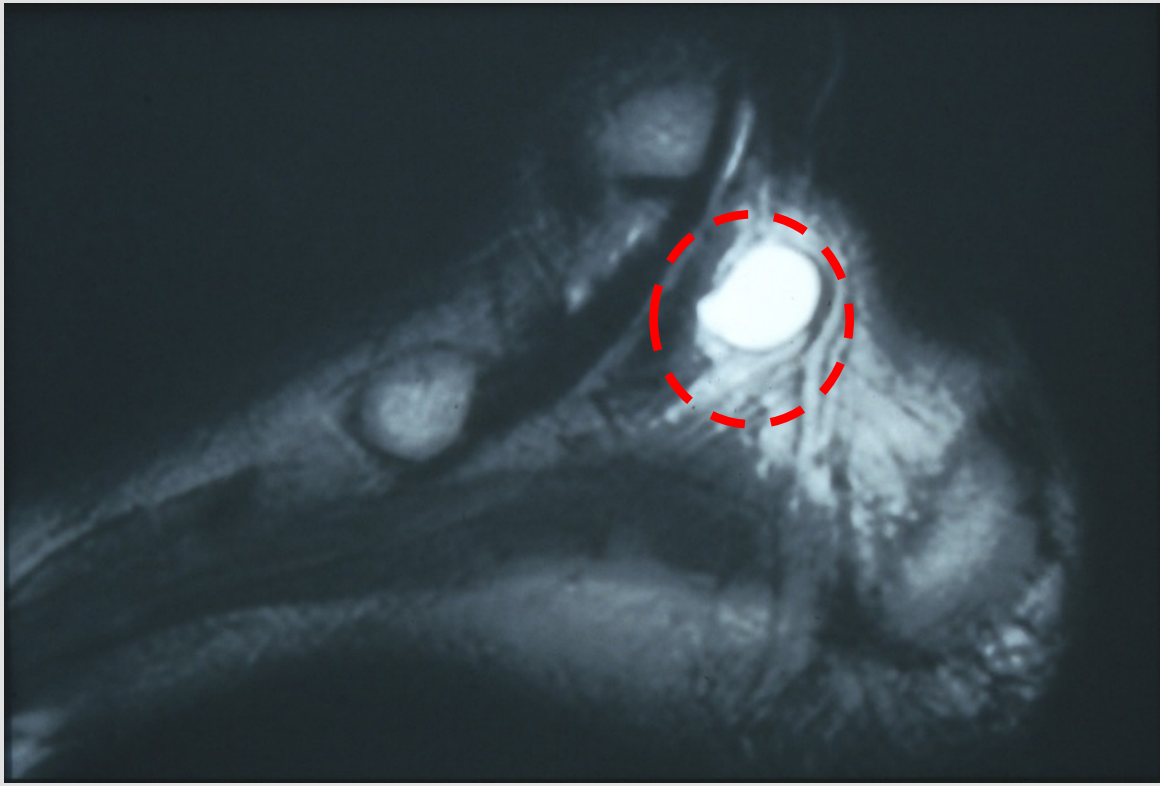

Disposition, del II

- *Hälsena*
- *Peroneus senorna*
- *Impingement*
- *Morton neurom*
- *Tarsaltunnelsyndrom*
- *Sinus tarsi syndrom*

Sinus tarsi syndrom

- Vad är sinus tarsi syndrom?
  - En liten benkanal under talus
  - De flesta patienter hade tidigare inversionsskada
  - Lateral smärta och instabilitet
  - Ofta synovit, artrit eller gikt
- Symptom
  - Smärta strax framför laterala malleolan
  - Palpationsömhet och svullnad
  - Bedövningsinjektionstest

Sinus tarsi syndrom

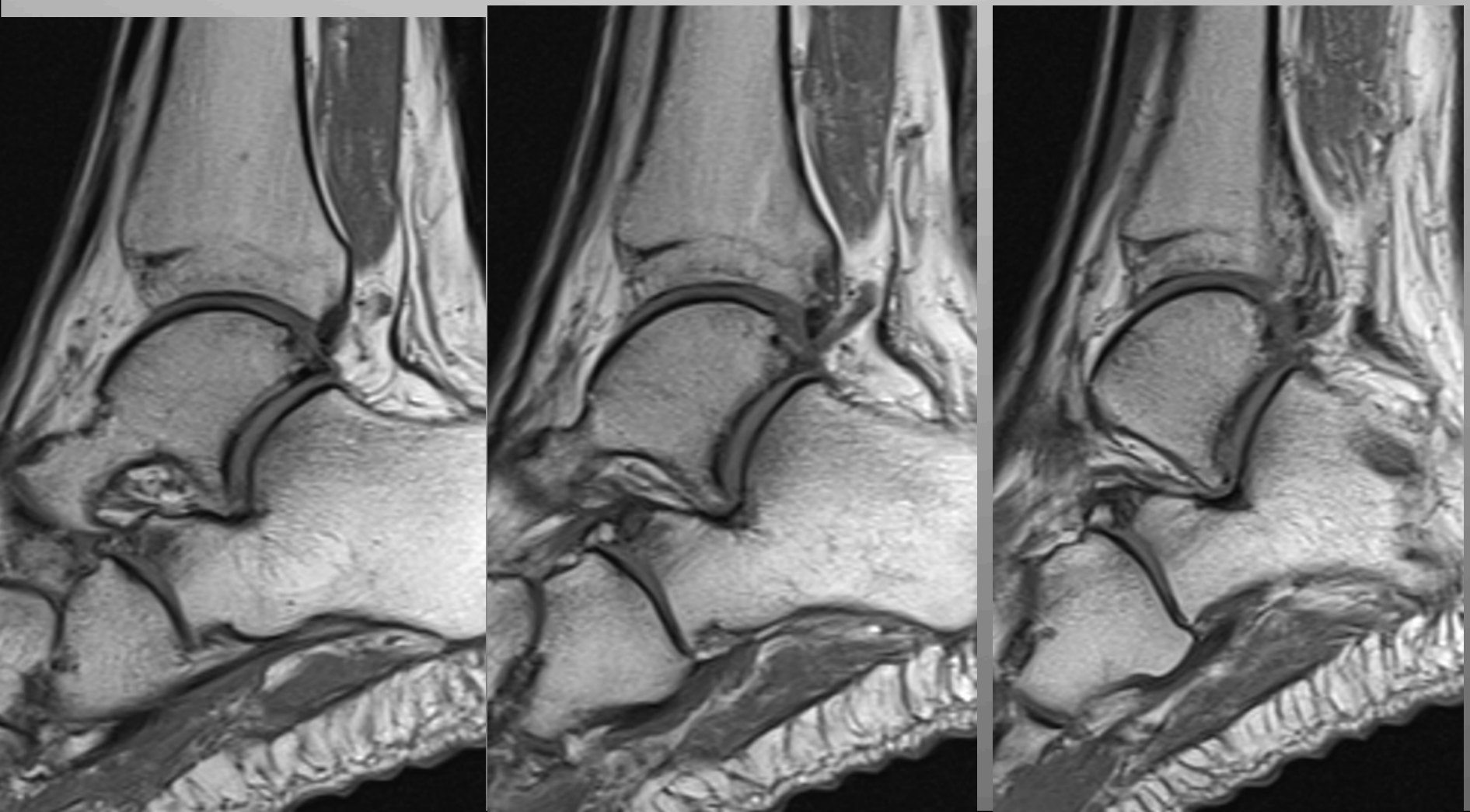

Sinus tarsi syndrom

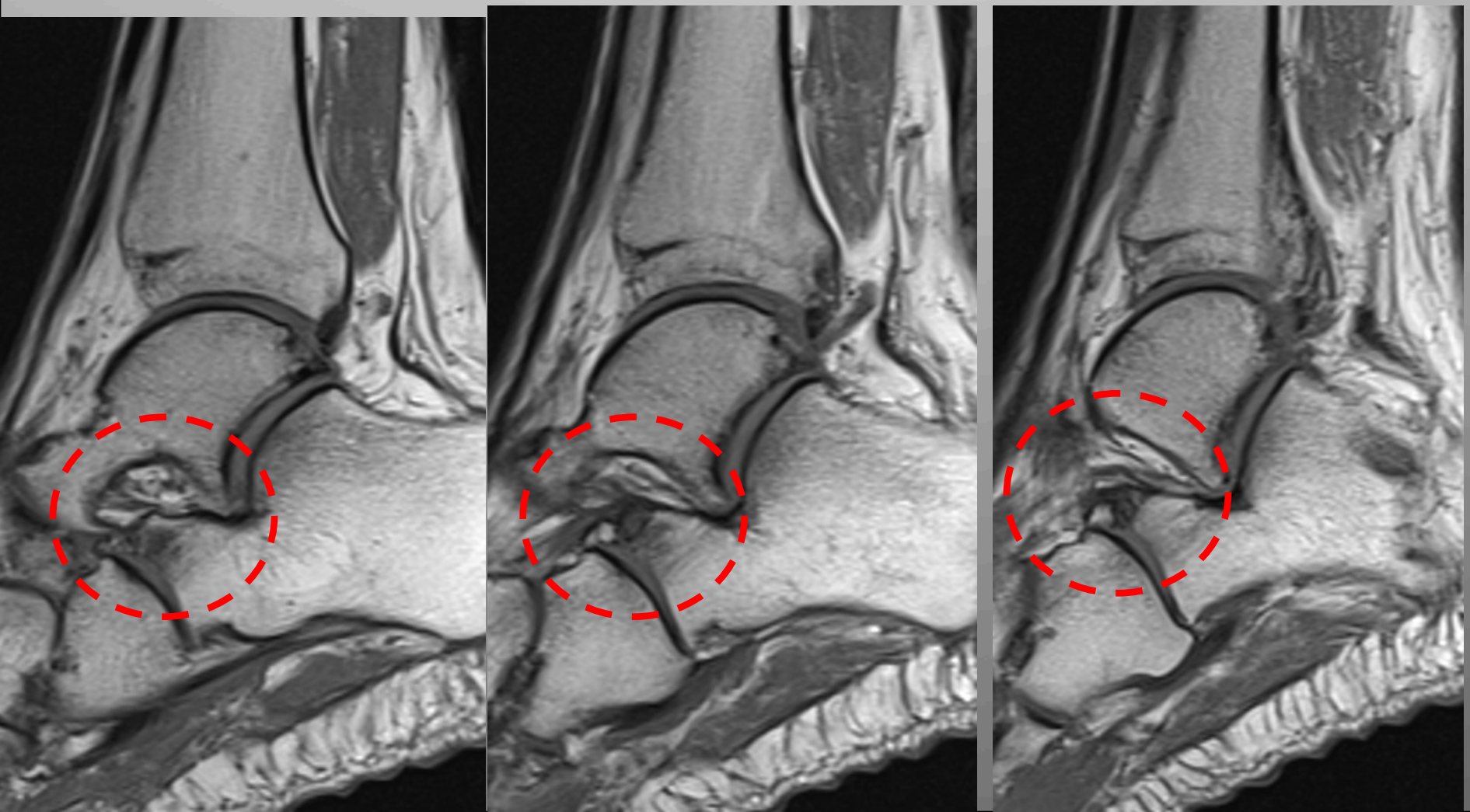

Sinus tarsi syndrom

T1sag

u a

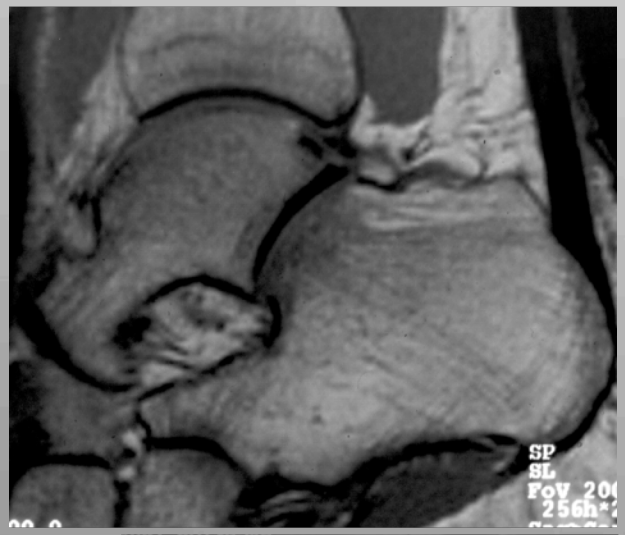

Pd tra

u a

Sinus tarsi syndrom

T1sag

u a

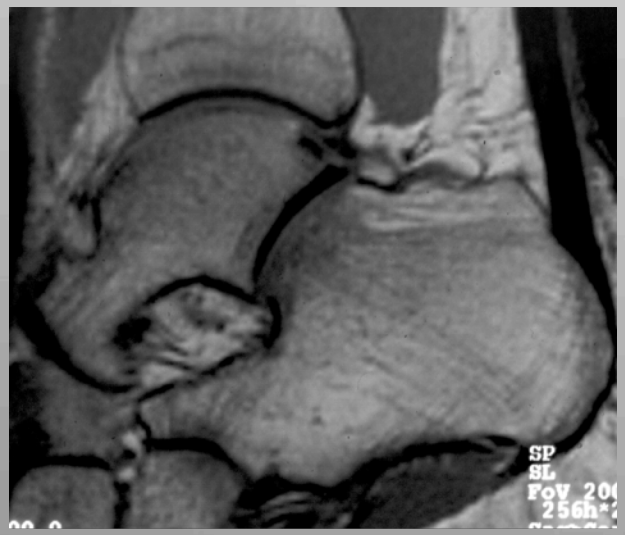

T1-sag

sjuk

Pd tra

u a

Pd tra

sjuk

Sinus tarsi syndrom

T1sag

u a

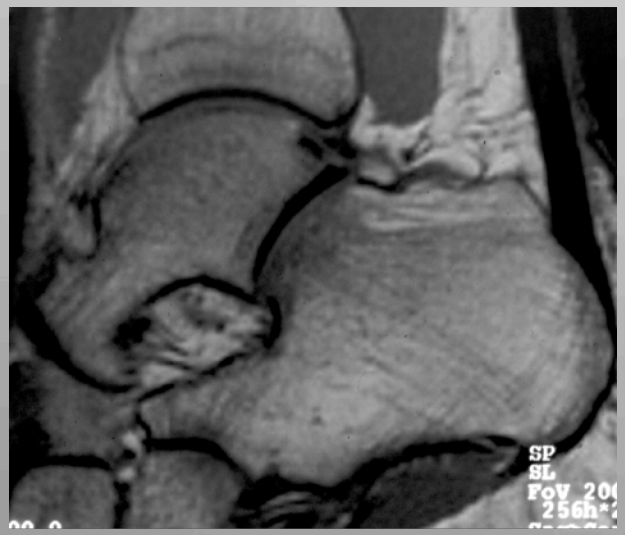

T1-sag

sjuk

Pd tra

u a

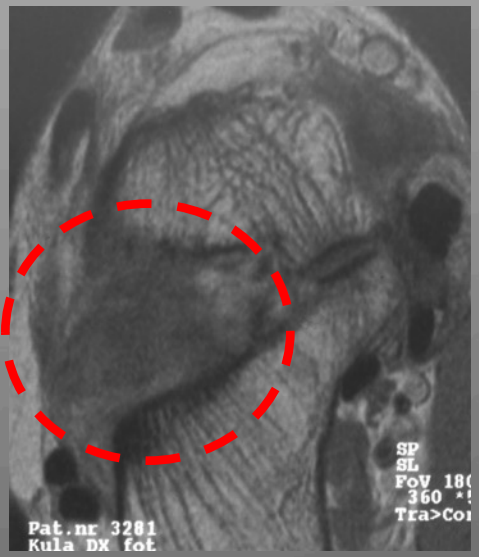

Pd tra

sjuk

Sinus tarsi syndrom

Långvariga besvär med låsningar efter tidigare distortionstrauma

Sinus tarsi syndrom

Långvariga besvär med låsningar efter tidigare distortionstrauma

Cystganglion

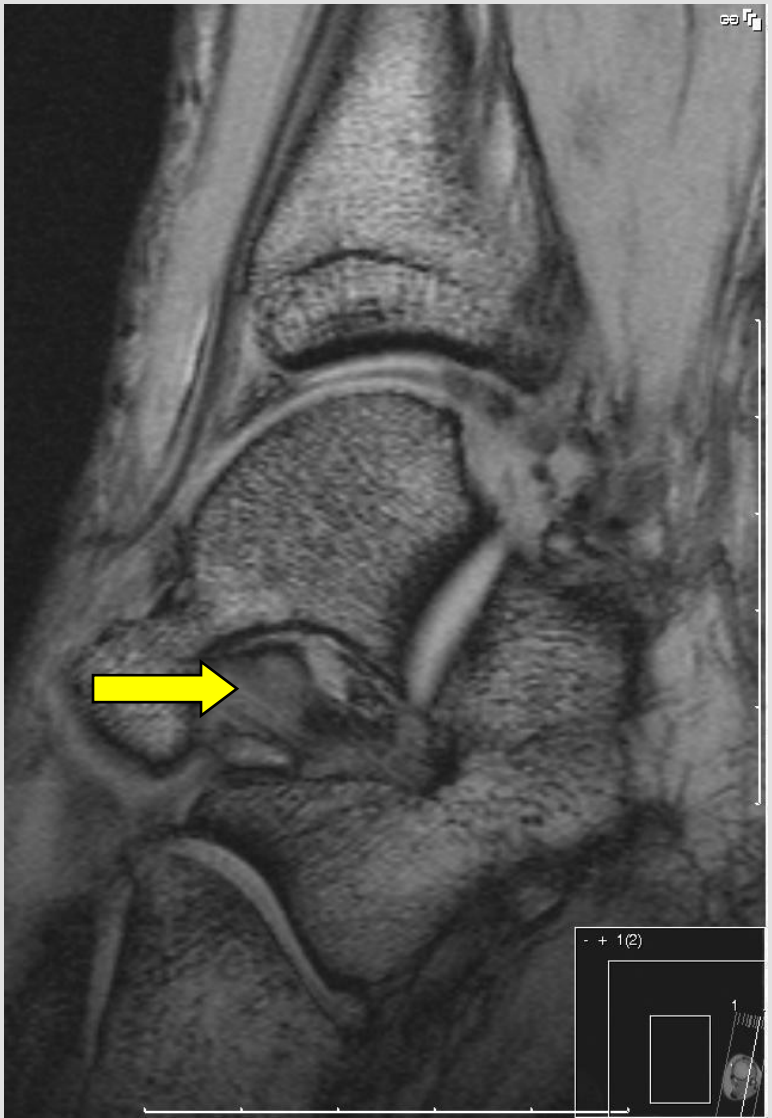

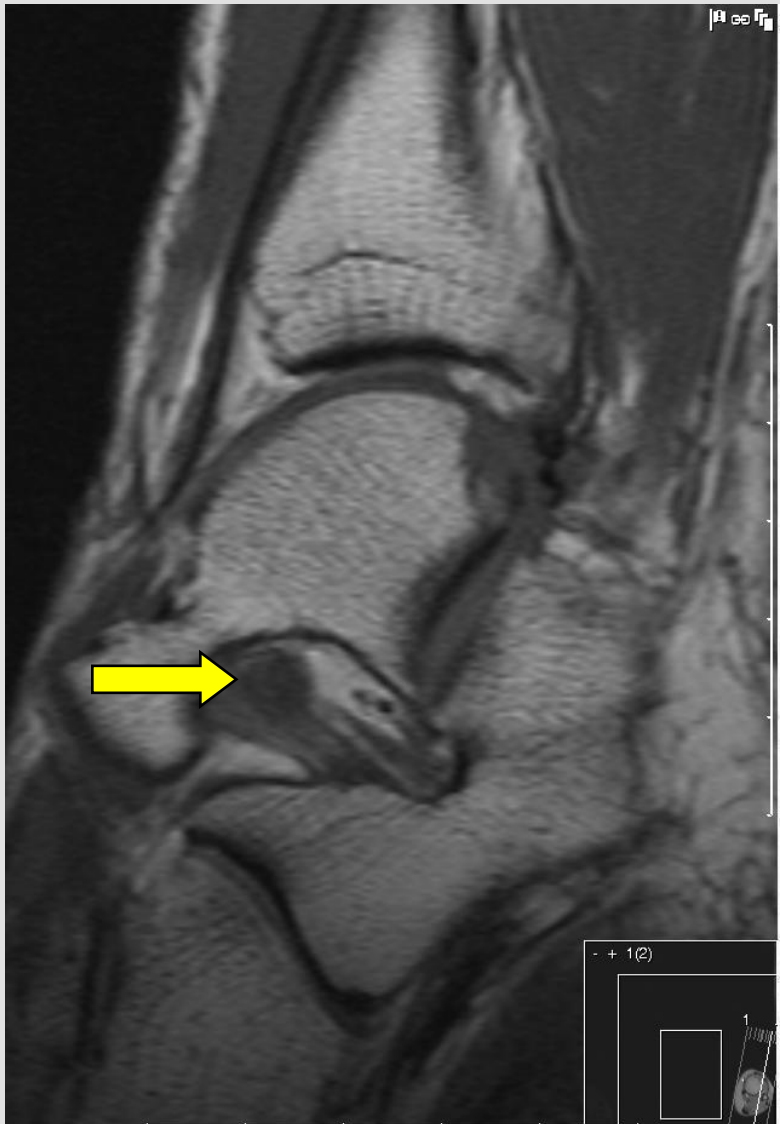

Sinus tarsi syndrom

Långvariga besvär med låsningar efter tidigare distortionstrauma

Cystganglion

Sinus tarsi syndrom

Pat med grav valgus-pronation i bägge fötterna, kliniskt som vid PTTI

Sinus tarsi syndrom

Pat med grav valgus-pronation i bägge fötterna,
kliniskt som vid PTTI

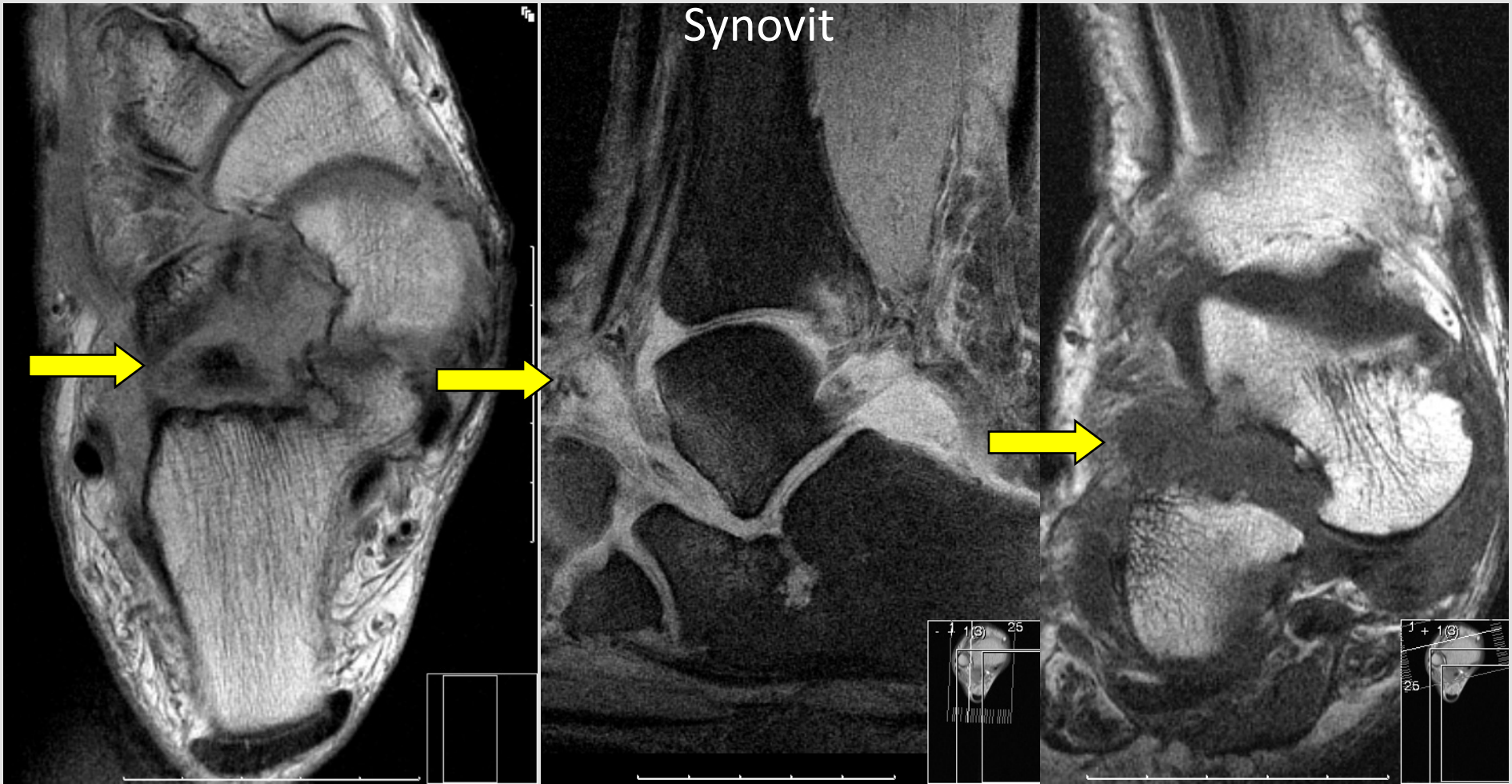

TACK!